biz adam olmayız

aziz nesin

TÜRK SANATÇILARI DİZİSİ : 20

AZİZ NESİN

Biz Adam Olmayız

Dördüncü Basım

Hikâyeler

CEM YAYINEVİ

- Bu kitabın birinci basımındaki «Makakanizma Kâmil» başlıklı hikâye, kitaptan çıkarılmıştır.
- Yine bu kitabın birinci basımındaki «Taktik» başlıklı hikâye, masal türünde olduğundan; «Memleketin Birinde Hoptirinam» adlı kitaba aktarılmıştır. Ayrıca kitaba on yeni hikâye eklenmiştir.

A. N.

Bu kitap 1973 yılında Yüksel Matbaasında dizilip tertip edilmiş ve Ahmet San Matbaasında basılmıştır.

Bu kitabın telif hakkı
NESİN VAKFI'nındır

Aziz Nesin, Türkiye'de ve başka ülkelerde yayınlanacak kitaplarının, sahnelenecek oyunlarının, filme alınacak eserlerinin telif haklarıyla, bütün eserlerinin iç ve dış radyo ve televizyonlarda temsil ve yayınlarından elde edilen telif haklarını tümüyle NESİN VAKFI'na bağışlamıştır. NESİN VAKFI'nın amacı, vakfın yurduna her yıl alınacak dört kimsesiz ve yoksul çocuğu, ilkokuldan başlatarak yüksek okulu, meslek okulunu bitirinceye yada bir meslek edininceye dek, her türlü gereksinimlerini sağlayarak barındırmak yetiştirmektir. NESİN VAKFI'nın senedi gereğince, bu vakfın amacına uygun olmak koşuluyla, her dileyen her türlü yardım, katkı ve bağışta bulunabilir.

İlgilenen ve isteyenlere Cem Yayınevi, NESİN VAKFI'nı açıklayan broşürü gönderir.

CEM YAYINEVİ
Cağaloğlu, İstanbul

BEŞ
KOLLU
AVİZE

Kısa boylu tıknaz adamı epeydir kahvede görüyordum, ama kim olduğunu bilmiyordum.

Sıkıntılı, işsiz, parasız günlerimi kahvede pineklemekle geçiriyordum. İlkin eşyalarımızı satmaya başlamıştık. Bu gerekli, bu az gerekli, bu gereksiz diye eşyalarımızı ayırıyor, ilkin kendimizce gereksiz saydıklarımızı satıyorduk. Bir zaman sonra bize hiçbir eşyanın gerekli olmadığı sonucuna vararak hepsini sattık, yalnız kitaplarla yataklarımız, birkaç parça kapkacak kalmıştı. Kirasını veremediğimiz için ev sahibi icra yoluyla evden çıkarınca çocuklarla karımı, kaynatamın evine yollamıştım. Daha başlangıçtan kaynatamla aram açık olduğu için ben eve gece el ayak çekildikten sonra gidecektim. Önceden sözleşmiştik. Sokak kapısını bana karım açacaktı.

Gece yarısından sonra kaynatamın evine gittim, yavaşça kapıyı çaldım. İlk çalışımda açıldı, ama

karşımda karım değil, kaynatam vardı. Kapıyı açtı. hiçbişey söylemeden düğmeyi çevirip elektriği söndürdü, gitti. Karanlıkta yürümeğe çalıştım. Ayaklarıma bişeyler takıldı, yere düştüm. El yordamıyla üstüne düştüğüm şeylerin ne olduğunu anlamaya çalıştım; kitapların üstüne düşmüştüm. Kapkaranlık, sessiz bir evde ne yapacağımı şaşırmıştım. Kitapların üstünden kalktım, duvara tutunarak yürüdüm. Hıçkıran bir kadın sesi duydum. Bu, karım olmalıydı. Altından ışık sızan, sesin geldiği kapıyı açtım. Evet, karım ağlıyordu, gözleri kızarmış, şişmiş. Durumu kavramak için aşırı bir akıl gerekmiyordu. Kaynatam,

— O herif, bir işe yaramaz kitaplarını evimden alsın, yoksa onları yakarım. Çoluğunu çocuğunu besleyecek hale gelmeden kapımı da çalmasın!., demiş.

İşte o günden sonra kahveye dadanmıştım. Kısa boylu tıknaz adam da benim gibi her sabah o kahveye geliyor, bütün gününü orada geçiriyordu.

Birgün öğleden sonra kahveye elinde bir avizeyle geldi. Beş kollu avizeyi masanın üstüne koydu, kahvesini içti. O günden sonra da kahveye hep avizeyle gelmeye başladı. Avizesini masanın üstüne koyuyor, bütün gününü kahvede geçirdikten sonra, akşam olunca avizesini alıp gidiyordu.

Bir sabah, beş kollu avizenin cam kâselerinden birinin eksilmiş olduğunu gördüm, her halde kırılmış olacaktı. Birkaç gün sonra, beş kollu avizenin üstünde yalnız iki cam kâseyle beş lâmba kalmıştı. İkişer üçer gün arayla cam kâseler, lâmbalar kırıla kırıla, kısa boylu adamın elinde avizenin yalnız madenî beş kolu kalmıştı. Bu beş kollu, bronz renkli madeni, kahvecilerin askısı gibi elinde sallayarak taşıyor, hiç yanından ayırmıyordu.

Kaynatamın evine gidemediğim için karımla parklarda, sokaklarda ayaküstü konuşabiliyorduk. Kaynatamın kararı kesindi; çoluğumu çocuğumu besliyecek duruma gelmedikçe kızıyla konuşmamı bile yasak etmişti. İşsizliğim, parasızlığım böyle sürerse belki de kızını benden ayıracaktı.

Bir iş güç elde etmek için çok çırpındım, herşeye, her işe razıydım. Nereye başvurdumsa umutsuz döndüm. Birgün eski bir arkadaşımı gördüm. Herkese olduğu gibi ona da durumumu anlattım. «Her ne iş olursa olsun razıyım, yapılarda taş, toprak bile taşırım» dedim. Arkadaşım acıdı halime. «Madem ne iş olsa yaparsın» dedi «en iyisi sen ticaret yap. İşe küçükten başlar, yavaş yavaş büyütürsün. Satıcılık yap. Mendil, çorap satsan yavaş kazanırsın. Yarın bana gel, sana beşyüz lira vereyim, bu sermayeyle hemen işe başla!»

Adresini aldım, ayrıldık. Sevincimden uçuyordum. Bu zamanda kim kime beşyüz lira verir, demek dünyada iyi insan nesli daha tükenmemiş...

O sabah yine her zamanki kahveye gittim. Arkadaşıma gideceğim saate kadar kahvede oturacaktım. Benden biraz sonra da kısa boylu tıknaz adam, elinde beş kollu avizenin demirini sallaya sallaya geldi, benim yanımda oturdu, beş kollu demiri de masanın üstüne koydu Artık göz tanıdığı olduğumdan selâmlaştık. Üstelik adam bana,

— Nasılsınız? dedi.

Ben de,

— Teşekkür ederim, siz nasılsınız? dedim.

Böylece konuşmaya başladık. Sözün bir yerinde birara gülümsiyerek,

— Çok affedersiniz, bu avize nedir? Hep elinizde görüyorum... dedim.

— Bu mu, dedi, bu namussuz mu, bu benim başımın belâsı.

— Yaaa!... diye şaşkınlığımı belirttim.

— Hikâyesi uzundur, insanın bir kere işi bozulmaya görsün, bir daha toparlanmak çok zor oluyor, hattâ imkânsız... İşsiz kaldım. Zaten işteyken de zarzor geçiniyorduk, birikmiş paramız yoktu. İşsiz kalınca büsbütün sıkıntıya düştük. Karım var, İki çocuğum var...

Üzüntüyle,

— Benim de... dedim.

— Siz bu sıkıntıyı bilmezsiniz, dedi.

— Hiç bilmez olur muyum, benim de başımda...

— İlkin eşyalarımızı satmaya başlamıştık. Bu gerekli, bu az gerekli, bu gereksiz diye eşyalarımız» ayırıyor, gereksiz saydıklarımızı satıyorduk. Bir zaman sonra hiçbirinin gerekli olmadığını anlıyarak bütün eşyalarımızı sattık,

— Ne tuhaf... Tıpkı bizim gibi...

— Yalnız kitaplarla yataklarımız, birkaç parça kapkacak kalmıştı. Kirayı veremediğimiz için ev sahibi icra yoluyla bizi sokak ortasına atınca...

— Siz de tabiî karınızla çocuklarınızı kaynatanızın evine yolladınız.

— Nereden biliyorsunuz?

— Ben de öyle yaptım da...

— Evet, kaynatamın evine gönderdim. Oldum bittim kaynatamla aram iyi değildir.

Adam tıpkı tıpkısına benim hayatımı anlatıyordu. Şaşkınlık içinde onu dinledim. Gece yarısından sonra kaynatasının evine gitmiş. Kapıyı karısı açacakken kaynatası açmış, elektriği söndürmüş. Kısa boylu tıknaz adam karanlıkta kitapların üstüne düş-

muş. Benim başıma gelenler en ince ayrıntılarına dek bu adamın da başına gelmiş. Bu denli benzeyiş olamaz. Yoksa başımdan geçenleri birisinden duymuş da benimle alay mı ediyor?

— Biliyorum, biliyorum, kısa kesin! diye bağırdım, sözü uzatmayın da şu avizeyi anlatın.

— Ben de onu anlatacağım. Birgün, bir eski arkadaşımla karşılaştım...

— Yoksa size beşyüz lira mı verdi?

— Evet. Ama siz bunu nereden biliyorsunuz? Hiç kimseye söylememiştim.

— Ya siz nereden biliyorsunuz? Ben de kimseye anlatmamıştım.

— Ben başımdan geçenleri anlatıyorum.

— Pekiy, beşyüz lirayı aldınız mı?

— Aldım.

— Ben daha almadım, biraz sonra gidip alacağım. Sonra ne oldu, onu anlatın!

— Arkadaşıma gittiğim zaman açlıktan neredeyse bayılacaktım. İki gündür iki bardak çayla duruyordum. Arkadaşım hemen beşyüz lirayı verdi. «Ne yapıp edip, çalışıp kazanacağım. En kısa zamanda borcumu ödeyeceğim» dedim. «Acelesi yok. Yeter ki sen bir iş tut!» dedi. Teşekkür edip ayrıldım. Niyetim Hal'den iki-üç sandık şeftali, armut alıp pazar yerinde satmaktı. Bu iş de yüz, yüzelli lirayla olurdu. Ne olur ne olmaz diye sermayemin hepsini birden yatırmak istemiyordum.

Bir lokantanın önünden geçerken, gözüm lokanta vitrinindeki yemeklere takıldı. Açlıktan bayılacak gibiydim. Şurda bir güzel karnımı doyursam, diye düşündüm. Üç liraya iyice doyardım. Ama sermayemi bozmak istemiyordum. Kendi kendime, buna hakkım yok, dedim. Bir kere parayı bozdurdum

mu, artık sonu gelmez, iş de yapamadan paralar elden gider.

Bir döner kebapçının önünden geçerken burnuma mis gibi kebap kokuları geldi. Dayanacak halim kalmamıştı. Kebapçıdan içeri girecekken, caydım, kapıdan döndüm. Çalışıp kazanmalı, kazancımdan yemeliydim.

Burnuma taze ekmek kokusu geldi. Baktım, bir fırının önünden geçiyormuşum. Şurdan bir ekmek alıp kuru ekmekle karnımı doyursam, dedim ama, buna da hakkım yok. Sermayeden yemeğe başlarsam sonu gelmez.

Taze, gevrek simit satan simitçinin önünde durdum. Bir simit alsam mı? Olmaz... Ben bu sermayeyle para kazanıp, karımı, çocuklarımı kaynatamın elinden kurtaracağım.

Hava da öyle sıcak ki... Bir şerbetçinin önünden geçerken az kalsın dayanamayıp bir bardak buzlu limonata içecektim. Hemen aklım başıma geldi de vazgeçtim. O kaynatam olacak herif görsün, diyordum, bu beş yüz lirayla öyle işler çevirip kazanayım ki, onun da parmağı ağzında kalsın...

Susuzluktan yanıyordum, ama sermayeyi bozmamak için, on kuruş verip de bir bardak su içmedim. Tramvaya bile binmedim.

Kapalıçarşı'ya gittim. Bedesten'den geçiyordum. Baktım bir kalabalık var; açık arttırmayla eski eşya satışı yapılıyor. Vakit de akşama yakın. Ertesi sabah erkenden Hâl'e gidip şeftali, armut alıp pazarda satacağım. Yâni o gün artık yapacak işim yok. Kahveye gidip otursam, boşu boşuna çay kahve içip para harcıyacağım. Bedesten'deki satışlara bakar, vakit geçiririm, dedim. O zamana kadar da Bedesten'de mal satışı görmemiştim.

Herkes gibi ben de satış salonuna girdim. Basamak, basamak oturulacak yerler var. Başkaları gibi ben de oturdum. Satılık eşyalarla, onları satacak olan tellâl karşımızda.

Tellâl, önünde duran eşyaların içinden bir fotoğraf makinesi aldı, yüksek sesle şöyle dedi:

— Az kullanılmış, işler vaziyette Roleyfleks fotoğraf makinesi, objektif iki buçuk... Muhammen bedeli 300 lira... 300 lira! Var mı talibi, hani ya? Üç yüz!...

Benim gibi oturanlardan biri,

— Üç yüz on! diye bağırdı.

Tellâl,

— Üç yüz ona beyde... Üç yüz on, üç yüz on!., diye seslendi.

Başka birisi,

— Üç yüz on beş! dedi.

Sonra salonun orasından burasından sesler yükseldi:

— Üç yüz on altı!

— Üç yüz on yedi!

— Üç yüz yirmiye bende!...

— Dört yüz elli!..

Bir ara arttırma durakladı. Bu sefer tellâl başladı:

— Dörtyüz elliye gidiyor. Roleyfleks fotoğraf makinesi, ma-a yedek objektif ve ma-a sehpa...

Salonda oturanlardan bir adam tellâla,

— Bakayım şu makineye! dedi.

Tellâl makineyi adama uzattı. Adam makineyi evirip çevirdikten sonra,

— Dört yüz altmış! dedi.

— Dört yüz altmış bir!..

— Dört yüz yetmiş...

Tellâl bağırmaya başladı:

— Dört yüz yetmiş, dört yüz yetmiş... Yok mu talibi?... Satıyorum, satıyorum, saaaat-tım!..

Önündeki kampanaya vurdu. Bir arttırma memuru makineyi alan adama 470 liralık makbuz uzattı adamın adını yazıp parayı aldı.

Tellâl bu sefer bir daktilo makinesini arttırmaya çıkarmıştı:

— Her şeyi tamam, kullanılır vaziyette Remington marka daktilo makinesi... Muhammen bedeli altı yüz lira!..

— Altı yüz bir!..

— Altı yüz on!...

— Altı yüz elli!...

Ben hayatımda böyle heyecanlı şey görmemiştim. Birisi artırdıkça ben yerimden hopluyordum.

— Altı yüz elli beş...

— Altı yüz seksen!...

Yerimden kalkıp kalkıp oturuyorum.

— Altı yüz doksan!...

— Yedi yüz...

— Yedi yüz on!...

Kendimi öyle kaptırmış, öyle heyecana kapılmışım ki, ta yüreğimden,

— Yedi yüz elli!... diye bağırdım.

Artık nasıl candan ciğerden bağırmışım ki, salonda birden ses kesildi. Tellâlın gözleri bende,

— Yedi yüz elliye beyde... Hani, yok mu? Yedi yüz elliye satıyorum, satıyorum, saaaat...

Derken, bir ses yükseldi:

— Yedi yüz elli bir!...

Hoh! diye rahat bir nefes aldım.

Ya üstümde kalsa ne halt ederdim... Bende topu toplamı beşyüz lira var.

Daktilo makinesi 780 liraya satıldı. Tellâl bir el dikiş makinesini satışa çıkardı. Satış, beşyüz liradan başladı. İlk vartayı atlatmıştım. Heyecana kapılıp arttırmaya burnumu sokmamak için kendimi zor tutuyordum.

— Beş yüz on!

— Beş yüz yirmi!..

— Elli...

— Beş yüz seksen!...

— Altı yüz!...

Son bağıran bendim. Bütün başlar bana döndü. Tepemden aşağı kaynar sular döküldü. Nasıl olup bağırmıştım yine?... Yanımda oturan adam,

— Altı yüz lira etmez! dedi.

Adama,

— Sana ne yahu? dedim. Parayı verecek ben değil miyim?

— Ben makineciyim de... dedi.

— Biz senin kadar makineden anlamaz mıyız yâni!...

Bunun üzerine adam,

— Altı yüz bir! diye bağırdı.

Üstümde kalacak diye ödüm kopmuştu. Böylece ikinci vartayı da atlattım.

Bir vazo arttırmaya çıkarıldı. Her arttırmada zıp zıp zıplıyordum. Bağırmamak için, iki elimle ağzımı kapadım.

Vazodan sonra, yağlı boya bir tablo, elektrikli süpürge satıldı. Tellâl eline bir avize aldı:

— Beş kollu avize, sağlam vaziyette... Muhammen bedeli kırk lira... Var mı talibi? Kırk lira...

— Kırk bir!

Sol yanımda oturan,

— Kırk iki! dedi.

Sağ yanımdaki,

— Kırk beş, dedi.

Önümde oturan,

— Kırk sekiz! dedi.

Arkamda oturan da,

— Elli! diye bağırdı.

Artık ben de kendimi tutamadım,

— Elli bir! diye haykırdım.

Öyle bir heyecanlı hava vardı ki, insanın kendini tutması, bağırmaması elinde değil.

Sağ yanımdaki,

— Elli üç! dedi.

Solumdaki,

— Elli beş! dedi.

Nasıl oldu bilmiyorum, ben,

— Altmış! diye bağırdım.

Solumdaki,

— Altmış beş! diye yapıştırdı.

Aman susayım diye kendimi tutmaya çalışıyorum, ama elde mi?

— Yetmiş!

— Yetmiş bir!...

— Yetmiş beş!

Artık iş inada binmişti, nasıl olduysa, birden.

— Seksen! diye haykırdım.

— Yüz!

— Yüz on beş!...

Solumdaki,

— Yüz elli! dedi.

Ben,

— İki yüz! dedim.

Solumdaki,

— İki yüz elli! dedi.

Bir o, bir ben... Yalnız o, birer ikişer lira arttırırken ben kapıldığım heyecandan beşer onar arttırıyorum.

— İki yüz elli bir!

— İki yüz altmış.

— Altmış bir...

— İki yüz yetmiş...

— Bir...

— İki yüz seksen!

Her arttırıştan sonra «İnşallah o da arttırır da -üstünde kalır» diye dua ediyordum.

— İki yüz doksan!

«İki yüz doksan bir» dese artık arttırmıyacaktım.

— Doksan bir!

Kendimi tutamıyorum ki... Elimde olmadan,

— Üç yüz!... diye patladım.

Arttıra arttıra dört yüzü aştık. Yanımdaki adam,

— Dört yüz doksan bir! der demez,

— Beş yüz!... diye feryadı bastım. Sanki içimden başka biri bağırıyor. Adam «beş yüz bir» dese susacağım. Beş yüz liradan bir kuruş fazla param yok. Ne dersiniz, adam cebimdeki parayı biliyormuş gibi,

— Alın, hayrını görün! dedi.

Salonda bir sessizlik oldu. Tellâl,

— Beş kollu avize... Beş yüz liraya... Yok mu arttıran? deyince, belki birisi acır halime de arttırır diye üzünçle oradakilerin hepsinin tek tek yüzlerine baktım. Helâl süt emmiş bir insan evlâdı da çıkıp «beşyüzbir» diyerek beni kurtarmadı. Adamın biri

dudaklarını kıpırdatır gibi oldu, belki bana öyle geldi. Adama kolaylık olsun diye,

— Bişey mi söyliyecektiniz beyefendi?... Buyrun rica ederim, buyrun! dedim.

— Hayır... dedi.

Sanki söylese ne çıkar... Kimsede insanlık kalmamış ki... Tellâl da öbür eşyaların satışında işi ağırdan alırken bu sefer çabuk çabuk,

— Satıyorum, saaaat-tım! deyip kampanaya vurdu. Biraz beklese alçak, patladın mı? Belki bir namuslu yurttaşımıza bu avize çok lâzımdı, ne acele ediyorsun? Öyle ya... bir memur hemen makbuzu önüme uzattı, adımı, adresimi yazdı, birlikte salondan çıktık. Arada kaçacak zaman bile bulamadım, hemen satış işlemini yapıp beş yüz liramı aldılar, beş kollu avizeyi elime tutuşturdular. Benimle arttırma yarışına giren adam da yanımdaydı,

— Güle güle kullanın, iyi mal aldınız, dedi.

— İyi mal olduğunu nereden biliyorsunuz? dedim.

— Bilmez miyim, sahibi bendim, dedi.

— Kim bilir ne kadar sıkıntıda kaldınız da sattınız, yazık... dedim, size avizenizi dört yüz seksen liraya geri vereyim.

— Kısmet sizinmiş, alamam... dedi.

— Bitürlü içim götürmüyor, dört yüz verin de alın şunu, dedim.

— Hayrını görün! dedi gitti.

Arkasından,

— Üç yüz ver de al be! diye bağırdım ama, aldırmadı.

Avizeyle düştüm yola. Kelepir bir mal aldığım

muhakkak ama, ev yok bark yok, ben avizeyi ne yapayım? Avizecilere götürüp satmak istedim.

— Kaça?

— Çok eder ama, ben altı yüze vereceğim... dedim.

Adamlar güldü,

— Bunun yenisini, ellişer liradan kaç tane istersen verelim... dediler.

Avize elimde kalakaldım. Akşam üzeri karımla parkta buluştuk. Karım hıçkırıklar içinde,

— Babam, ya başımdan gidin, ya da bu herifften boşan diyor. Bir iş bulup para kazanmaya mecbursun...

Artık ne kadar şaşırmışım ki, elimdeki avizeyi karıma gösterip,

— Hiç merak etme, dedim; yalnız birazcık daha dişini sıkacaksın. Çoğu gitti azı kaldı. Sana öyle bir ev hazırlıyorum ki, baban bile şaşıracak. İşte evimizin avizesini bile şimdiden aidimi bak ne güzel, beş kollu...

Karım oturduğumuz banktan kalktı, çok şaşılası bişey söylemişim gibi yüzüme bir tuhaf baktı. Allasmarladık, bile demeden gitti, gidiş o gidiş...

O günden beri bu avizeyi elimde taşıyıp duruyorum; koyacak, bırakacak bir yerim de yok, kimse de almıyor ki satayım, başıma belâ oldu. Yanımda taşırken oraya buraya çarpa çarpa camları, lâmbaları da kırıldı, kala kala işte bu beş kollu demiri kaldı. Hangi birine yanayım birader, o beş yüz liradan bir karnımı doyursaydım, hiç olmazsa bir bardak su içseydim, canım yanmazdı.

Kısa boylu tıknaz adama acıyarak baktım. Beşyüz lira verecek olan arkadaşıma gitmenin zamanı

gelmişti. Kahveden çıktım. Yolda giderken boyuna düşündüğüm şuydu: Nasıl oluyordu da bu kısa boylu tıknaz adamın hayatı tıpkı tıpkısına benimkine benziyordu... Bunu her halde siz de merak ediyorsunuzdur. Söyliyeyim öyleyse: Bedesten'e yolu düşüp arttırmayla beşyüz liraya beş kollu avizeyi alan kısa boylu tıknaz adam benden başkası" değil. Aptallığımla alay etmesinler diye herkese bu olayı başka birinin başından geçmiş gibi anlatıyorum.

0 0 0 0 0!

Okurlardan günde otuz-kırk mektup aldığım, telefon zilinden gazete okumağa bile vakit bulamadığım, arka arkaya ve üstüste gelen konukları oturtmak için evimdeki sandalyelerin yetmediği günler geçti artık. Böyle günler gelir geçer, gelir geçer... Gazetelerden, dergilerden adım kesilince, evimizin telefonu elektriği kesilir, havagazı kesilir, suyu kesilir. Bunlar kesilince de ziyaretçilerimizin ayağı kesilir. Bu günlerde akıl istemeye, para istemeye, yardım istemeye, iş istemeye hiç kimse gelmiyor, alacaklılar da gelmese, işsiz parasız kaldığıma neredeyse sevineceğim.

Bu yazar takımının bir garip alınyazısı var. Adları duyulur oldu mu, birden akıl danışılacak akıllı, para istenecek zengin, yardım istenecek yardımsever, iş istenecek işveren oluverirler; ama bir de adları duyulmaz, imzaları görünmez oldu mu, yine birdenbire akılsız, parasız, işsiz, yardım edemez kişi olur çıkarlar. Eskiden akıl danışanlar akıl vermeye.

eskiden para isteyenler borç ister diye kaçmaya, eskiden yardım istiyenler yardım ister diye görmezden gelmeye, eskiden iş isteyenler iş ister diye ondan uzaklaşmaya başlarlar.

Cezaevinden son çıkışımdan beri, ben işte böyleyim. Hoş, bu başıma gelen birinci değil, beşinci değil... «Artık alışmışsındır» diyeceksiniz; hayır, buna alışılmıyor, bin kere başa gelse yine alışılmıyor.

Bakınız, geçenlerde başıma ne geldi: Bir zamanlar bir solukta çıktığım Babıâli yokuşundan dura dinlene çıkıyordum. Eskiden bu yokuş bu kadar dik değildi, her yıl galiba biraz daha dikleştiriyorlar. Böyle giderse bir zaman sonra Babıâli yokuşu dimdik bir duvar olacak. Evet, yokuştan çıkıyordum. Kalabalık arasında yokuştan aşağı gelen bir dostumu gördüm. Dostum beni çok sever; sevgisini de çok gösterişli biçimde belli eder. Ne zaman, nerede karşılaşsak «Oooo!...» diye yüksek sesle bağırarak uzaktan kollarını açar, beni göğsüne bastırır, şapur şupur yanaklarımdan öper. Doğrusu ya, ben böyle gürültülü sevgi gösterilerinden hoşlanmam. Ama dostumun özdenliğine inandığımdan, ister istemez ben de ona uymak zorunda kalırım. Ben de onun gibi kollarımı açarak, bağırarak, dostumun yanaklarından öperim.

Meserret kahvesinin karşısındaki trafik memuru, elini kaldırıp taşıtları durdurmuş, yayalara yol vermişti. Yukarıdan inen kalabalıkla aşağıdan çıkanlar birbirimize karıştık. İşte bu sırada dostumu gördüm. Aylardır birbirimizi görmediğimiz için, onun her zamankinden daha sesli, daha gösterişli beni karşılayacağını biliyordum. Dostluk gösterisinde ondan aşağı kalmamak için daha önce davranıp, taa uzaktan iki kolumu yana açıp «Oooooo!...» diye ba-

ğırarak dostuma doğru yürüdüm. Dostumla gözgöze geldik. Neredeyse onu kucaklıyacaktım ki birden gözlerini benden kaçırıp sol yanımdan aşağı kayıverdi.

Nasıl bozulduğumu anlatamam, kollarım boşluğa açılmış, kalakaldım.

Benim durumumu lütfen gözünüzün önüne getiriniz: Trafik memuru dörtyol ağzında taşıtları durdurmuş, yayalar hızlı hızlı geçiyor, kalabalık arasında bir adam, iki kolunu havaya açmış boşluğa «Ooooo!...» diye bağırıyor.

Tam da trafik memurunun önündeydim. Ne yapacağımı şaşırdım. Birkaç kişi durmuş, kimisi de dönüp dönüp bana bakıyor. Öyle şaşırmışım ki -belki utancımdan -kulaç açtığım kollarımı bi türlü indiremiyorum. «Ooooo!...» diye boşluğa doğru bağırıp duruyorum. Bu durumda birkaç saniye içinde aklımdan neler geçiyor: Burası Babıâli, bizim piyasamız, tanıyan eden çok, herkes niçin kollarımı açıp, «Ooooo!...» diye barbar bağırmakta olduğumu bilmez, tozutmuş zavallı, der. Kalabalığın içinde uzaktan yakından bir tanıdık görsem, şu dostluk gösterim boşa gitmesin, beni böyle görenler de kınamasın diye hemen boynuna sarılacağım.

Akan kalabalık arasında bir tanıdık yüz de göremiyorum.

Derken trafik memuru taşıtlara geç işareti verdi. Arabalar yolu durdurdu. İnsan «Ooooo!.,.» diye otomobillerin, kamyonların üstüne atılamaz ya... Büsbütün şaşırdım. Neyse ki, karşıya geçen son yaya yolcuyu tanır gibi oldum. Ellibeş, altmış yaşlarında, şişman bir kadındı. Adını hatırlayamadım ama kadını bir yerden tanır gibiydim, gözüm ısırıyordu. Can kurtarana sarılır gibi, «Ooooo!...» diye bağıra-

rak kadını bağrıma bastırdım. Bu sırada kamyonlar, otobüsler de yürümüştü Biz kadınla sarmaş dolaş otobüslerin, kamyonların, arabaların arasında kala-kaldık. Ben hâlâ «Ooooo!...» diye sesler çıkarıyor-dum. Sağımdaki kamyonun şoförü başını uzatıp,

— Ooooo-ha!... diye bağırdı.

Birden kucakladığım kadını hatırladım, dört-beş yıl önce bir arkadaşımın evinde hizmetçilik etmişti.

Trafik memuru:

— Kenara çekilin beyim! diye bağırdı.

Şaşırıp kalmış olan kadının elini birkaç kere sıkı sıkı sallıyarak:

— Hadi gülegüle. hadi gülegüle!... dedim, taşıtların arasından yürüdüm.

Kadın neye uğradığını şaşırmıştı.

O günkü utancım hâlâ sürüyor.

ÇOK GÜLÜNÇLÜ BİR HİKÂYE

O gece kendisiyle hiç bağdaşamadığım insanların arasına düşmüştüm. Çağrılı olduğum bu güzel salonun insanları, bir bakıma, toplumumuzun kaymak tabakasından seçkin kişilerdi. Belki de o üst tabakadan olamadığım için içimdeki aşağılık duygusunun ezginliği ile o insanlardan, o eşyalardan tedirgin oluyordum; bunun nasıl bir duygu olduğunu bugün de açık seçik bilemiyorum. Onların da beni yadırgadıklarını seziyordum. Nasılsa aralarına düşmüş bir yabancı yaratıkmışım gibi beni merakla inceliyorlardı. Konuşsam, handiyse,

— A... Konuştu, konuştu!... diye şaşıp kalacaklardı.

Benim yerimde olup da bu duruma düşenler, ya terse dönük bir savunma olarak kaba saba olurlar, ya da kendi içlerine büzülürler, ellerini, ayak-

larını koyacak yer bulamazlar, tesbih böceği gibi bümbüzük kapanırlar. Ben ne o türlü, ne bu türlü yapabiliyordum. «Nerden geldim buraya!...» diye içimden söylenip duruyordum.

Bu sıkıntı içinde terlerken üç kadınla iki erkek, sığındığım köşede beni kıstırmışlar, durmadan soruyorlardı:

— Yazdıklarınıza kendiniz de güler misiniz?

En çok soran, yüzü yapıncak çilli, güzel bir kadındı. Erkeksi sesi, körpe salatalığın kırılışındaki çatırdıya benzediği için, içimden kadının sesini çıtır çıtır yemek isteği geçiyordu.

— Kimbilir ne çok gülüyorsunuzdur yazarken...

Belli ki yazdıklarıma benim de gülmüş olmamı istiyorlardı. Susuyordum.

— Yoksa gülmez misiniz? Sahi mi? Hayret. Hiç mi gülmezsiniz?..

Bu sorular, tanımadıkları yabansı yaratığı incelemek için bana yöneltiliyordu.

— Gülemem.

Erkeksi sesli, yüzü yapıncak çilli kadın elindeki viski bardağını bakır sininin üstüne koyup yanıma oturdu. Dizinin sımsıcak yuvarlaklığı içimin sertliğine ilişti. Sordu:

— Sizi en çok güldüren bir olay vardır canım, anlatsanıza. Ne olur!...

Bana yabancı dünya insanlarının, suratı asık bir adam olmadığımı öğrenmelerini de istiyordum.

— Kendi yazılarıma gülemiyorum. Başımdan geçen olaylara güldüğüm olmaz pek... Ama on beş yıl önce başımdan geçen bir olayı her hatırlayışta gülerim...

— Anlatır mısınız... Anlatın ne olur!...

Anlattım:

On beş yıl önce Harbiye'deki askerî cezaevinde hapistim. Cezaevine girmeden, taksitle radyo almıştım. Radyo altı yüz liraydı, ben ancak dört yüz lirasını verebilmiştim. Radyocu icra yoluyla geri kalan iki yüz lira alacağını istedi. Cigara parasını bile zor buluyordum. Radyocu beni mahkemeye verdi. Mahkeme günü ellerime kelepçeyi vurdular. Cezaevi müdürü, beni götürecek olan muhafızlara,

— Otomobile binebilir... dedi.

Çıktık yola. Taksiye binecek param yok. O zamanlar şimdiki gibi pişkin de değilim, öyle utanıyorum ki... İki muhafızın arasında ellerim kelepçeli giderken, bir tanıdık görecek diye ödüm kopuyor. Başka zaman olsa insan İstanbul sokaklarında günlerce gezer de bir tanıdığa rastgelmez. Siz tersliğe bakın, o gün sanki bütün tanıdıklar haber almışlar da, beni o durumda görmek için yollara dökülmüşler. Geçit resmine çıkmışım gibi ne kadar arkadaşım, ahbabım varsa o gün Önlerinden geçtim. Ononbeş yıldır görmediğim tanıdıklarla karşılaştım.

Durakta tramvay beklerken bir kadın yanındaki kadına beni gösterip,

— Gördün mü? dedi.

Soran kadını tanıdım. Bu karşılaşmadan on iki yıl önce onunla evlenecektik de, ortaokuldan sonra okuyamamış diye ben vazgeçmiştim.

İki kadın fısıl fısıl konuştular. Sonra duraktakilere duyuracak gibi yüksek sesle konuşmaya başladılar:

— Kız, şansın varmış... Ya bu herifle evlenseymişsin...

— Allah korumuş...

— Münevver beye bak sen... Okumuş da adam olmuş sanki... Ne de münevvermiş...

— Hırsızın, uğursuzun biri...
— Katil midir nedir, ipsiz sapsızın teki...
— Aman sus, verilmiş sadakam varmış...
— İp kazık kaçkını herif!...

Tramvay geldi, bindik, arka sahanlıkta durduk. Lisedeki tarih öğretmenim de tramvaya binmesin mi!... Adam baktı, baktı, çalışkan öğrencisinin durumuna pek şaştı, bişeyler mırıldana mırıldana başını sallayarak önümden geçti.

İki durak sonra bir sınıf arkadaşım tramvaya bindi, sınıfımızın en tembeliydi. Gözlerini bana dikip yanındaki adama bişeyler anlattı. Memnun bir gülümseyişle yanındakine «Ehhh... Hayatta kimin ne olacağı hiç belli olmaz...» dediğini duydum, eski arkadaşım halime bakıp tembelliğinin tadını çıkarıyordu.

Adliye binasına gelinceye kadar daha kimleri görmedim... Bir tanıdıkla göz göze gelince utancımdan yerin dibine geçiyordum.

Mahkemeye girdik. Radyocunun avukatı, görünüşüne bakılırsa, erkeksizlik canına tak demiş zavallı bir kadındı.

Yargıca, radyo için dörtyüz lira verdiğimi, param olmadığı için geri kalan ikiyüz lira borcumu ödeyemeyeceğimi, isterlerse radyoyu geri alabileceklerini söyledim.

Bayan avukat,

— Yalan söylüyor, dedi; dört yüz lira verdiği yalandır!

Ödediğim taksitlerin makbuzları yanımda değil ki çıkarıp göstereyim. Cezaevi de yatılı okul değil, eve izinli bıraksınlar da, makbuzları arayıp bulayım.

Bayan avukat, hem verdiğim dört yüz liranın üs-

tüne oturacak, hem radyoyu geri alacak, hem de benden mahkeme masrafı, avukatlık ücreti koparacak... Yargıca, arkamda bekliyen muhafızları göstererek,

— Efendim dedi, esasen dâvâlının içtimaî vaziyeti de nazarı itibara alınırsa, yalan söylediği kolaylıkla anlaşılır.

Bu bayan avukatın söylediği «içtimaî vaziyet» kadar hayatımda ciğerime işlemiş söz yoktur.

Saat 16'da Adliyeden çıktık. İnsan sıkıntılar içinde bunalıp ezildikçe geleceğini şansa bağlıyor. Ben de millî piyango almıştım da biletime 5 lira amorti çıkmıştı. Amorti çıkan bilet ceketimin üst cebindeydi. Dönüşte de bir sürü tanıdıkla karşılaşmaktan korktuğum için, ne olursa olsun paraya kıyıp taksiye binecektim. Yolda piyangonun amortisini verecek bir gişe araya araya Karaköy'e kadar geldik.

Karaköy'de endişem daha da arttı. Çünkü işten çıkma saatiydi. Çok ilgilendiğim bir kız Karaköy'de bir yazıhanede çalışmaktaydı. Bir de onunla karşılaşırsam rezillik tamam olacaktı.

Hatırlar mısınız, eskiden Karaköy alanının Boğaz yanında küçük küçük sarraf dükkânları vardı, sonradan istimlâk edip yıktılar. O sarraf dükkânlarından birisi piyango bileti de satıyordu. Camının üstüne «Amorti ödenir» yazılı bir de kâğıt yapıştırmıştı. İki muhafızımla bu sarrafa gittik.

— Amorti öder misiniz? diye sordum.

— Öderim... dedi.

Piyango bileti satan sarraf ihtiyar bir yahudi idi. İki dirseğinin altındaki camekânda sıra sıra altın liralar dizilmişti.

— Şu cebimdeki piyango biletini alır mısınız? dedim.

İşte o zaman sarraf ellerimin kelepçeli olduğunu anladı. Mavi damarları fırlamış sıska boynunu uzatıp kelepçeli ellerime, sonra arkamdaki muhafızlara baktı.

Sıra sıra altın liralar dizili camekânın üstünden, mavi mavi damarları pırtlamış, titreyen sıska elini uzatıp ceketimin üst cebinden piyango biletini aldı; böyle bir şeyi ilk görüyormuş gibi uzun uzun baktıktan sonra,

— Ne vereceğim buna? dedi.

Kelepçeli ellerimle umarsız kaldığımı anlayan sarraf, amorti için bile pazarlığa girişmek istiyordu.

— Amorti işte... dedim, beş lira vereceksin. Her yerde beş lira, amorti çıkmış...

Bileti bana uzatarak,

— Üç lira verelim! dedi.

İçimden «Allah belânı versin!» diye geçirerek,

— Ver, peki... dedim.

Sarraf bozuklukları sayıp, parayı bileti aldığı cebime koydu.

Taksi durağına geldik. O zamanlar Karaköy'den Harbiye'ye taksi ile iki liraya gidilirdi. Ama ne olur ne olmaz, taksiden inerken daha çok ister diye korktuğumdan şoföre sordum:

— Harbiye'ye ne vereceğim?

Şoför, gözleri kelepçeli ellerimde,

— Üç lira!... dedi.

Biliyorum, taksi saatini açsa, ancak iki lira yazar, Ama ne yapabilirim?

Tam taksiye binerken asıl korktuğum başıma

gelmedi mi!... Karşılaşacağım diye korktuğum kız, karşıda durmuş öylece bana bakıyor. Utancımdan ne yapacağımı şaşırıp kıza gülümsedim, yani soğuk soğuk sırıttım. Hani kız da gülümser de belki yanıma gelir, ona avutucu bir iki kelimecik söylerim... Ama kız donmuş gibi bakıyor. Kız ağır ağır yanıma geldi,

— Geçmiş olsun! dedi.

Sesi titriyordu zavallının,

— Birisine benzettiniz galiba... dedim.

Arabaya girdim, iki muhafızımın arasına oturdum. Kızın gözleri doldu.

Harbiye cezaevinin önünde indik arabadan. Şoföre,

— Para şu cebimde, alın! diye çenemle ceketimin üst cebini gösterdim.

Şoför elini sokup bozuk paraları çıkardı, saydı.

— Burada iki lira var! dedi.

— Arayın, dipte kalmıştır.

Elini cebime sokup karıştırdı, karıştırdı:

— Alay mı ediyorsun be... Para mara yok...

— Delik varsa, astarın arasına kaçmıştır.

Ne delik var, ne de iki liradan başka para...

Boynumu büküp şoföre,

— Başka param yok! dedim.

Şoför kızdı:

— Paran yoksa arabaya ne diye binersin? Ulan? Hanımevlâdı, tramvaya binsene... Madem paran yok...

Beni bir gülme tuttu. Cezaevine girdim, boyuna gülüyordum. Günlerce güldüm. O zamandan beri bu. olayı her hatırlayışta gülerim.

Çıtır çıtır taze erkeksi sesli, teni yapıncak çilli güzel kadın küçücük mendiliyle, gülmekten yaş gelen gözlerini sildi,

— Darılmayın ama çok ters bir adamsınız, dedi.

— Neden? diye sordum.

— Herkesin ağladığı şeylere siz gülüyorsunuz..

— Galiba doğru dedim, ağlasınlar diye yazdıklarıma da sizler gülüyorsunuz.

ALIRSINIZ CENNETİ

— «Dinsizin hakkından imansız gelir» sözü yanlış... diyordu.

Şair arkadaşıma,

— Neden? diye sordum.

— Yanlış, dedi. Yanlışlığı tecrübeyle sabit... Bu atalar sözünü şöyle düzeltmeli: «Dinsizin hakkından gelse gelse imanı çok kuvvetli olan gelir.»

Böyle konuşan şair arkadaşımın adını duymamışsınızdır. İyi, güzel şiir yazar ama, şiirlerini kıskandığından mı nedir, bu güzelliklerin paylaşılmasını istemediği için hiç kitap çıkarmamıştır.

Karadeniz illerinden birinde kendi halinde yaşar. Kırk yılda bir İstanbul'a, Ankara'ya uğrar. Başında şiirin kavak yelleri esmeye görsün, kapar koyuverir kendini, alır başını gurbetlere çıkar. Pek öyle belli bir iş - güç tuttuğu da yoktur; köküne kibrit suyu ekmemek üzere, yavaştan yavaştan baba-

sının paracıklarını yer. Bu tutumu ile bence hayırlı evlâttır. Ne var ki babasiyle hiçbir konuda anlaşamaz. Çünkü babası, onyedinci yüzyılın koyu ve doğulu ortaçağında yaşarken, oğlu tam çağının ileri görüşlü bir aydınıdır. Babası abdestsiz yere basmaz, oğlu kafayı çekmeden yatağa girmez. Ne var ki baba-oğul arasındaki bu anlaşmazlık çok sessiz geçer, hiçbir zaman aralarında çatışma olmaz. Babanın yenilecek parası oldukça da bu böylece sürüp gidecek, «Sünnet-i şerif» üzere sakal bırakmış hoca efendi ile, içkiye düşkün kalender-meşreb oğlu arasında hiçbir geçimsizlik olmıyacaktır.

Şair arkadaşım,

— Babamın sofrası kendi gibi düşünenlere açıktır, dedi, bizim evden hacılar, hocalar hiç eksik olmaz. Semtimizde Kırık Ali denilen bir belâlı türedi. Çocukluğunu bilirim, bir mahallede büyüdük. Sonra bu Kırık Ali ortadan kayboldu, onbeş - yirmi yıl görünmedi. Bu zaman içinde orada burada dolana dolana serserilik stajını yapmış... Bir belâlı, bir azılı olmuş ki başedilir cinsinden değil. Çarşıyı pazarı haraca kesti. Yalnız bizim semtin değil, bütün vilâyetin huzurunu kaçırdı. Kadına kıza sarkıntılık bunda, kumarda kavga bunda, içip içip çıngar çıkarmak bunda, türlü rezillik... Allah korusun öyle bir belâlı ki, şerrine lanet, polis, candarma da başedemiyor. Yolda kendi halinde gidene «Vay, yan baktın!» diyerek bıçakla saldırır. Dediklerine göre, her çeşidinden sabıkası iki yüzü aşmış.

Babam, «İşte» diyor, «insanlarımız Hak yolundan ayrıldıkları için, Cenab-ı Allah bu belâyı ceza diye başımıza musallat eyledi.»

Buradan cehennem olup gitsin, diye para toplayıp verdiler, gitmedi. «Dinsizin hakkından imansız"

gelir» deyip, daha azılı serseriler aradılar. Bizim oralarda, belki duymuşsunuzdur, kiralık katiller vardır: Adamların geçimi bu yüzden... Onlardan birkaçını kiraladılar. Bizim serserinin karşısında hiçbiri dikiş tutturamadı. Gece sabahlara kadar karanlık sokaklarda vuruştular, tabanca seslerinden uyuyamadık. Profesyonel katilleri, bizimki önüne katıp kovalamış... Yâni ne ettikse bitürlü hakkından gelinemedi...

Birgün babam çağırdı beni,

— Bu gece Bekir Hoca misafirimizdir. Gayet derin bir hocadır. Yemekte sen de bulunacaksın! dedi.

Bizim eve hacı hoca çok gelir ama, babam bana «Birlikte yemek yiyelim» demez. Sonradan işi annemden öğrendim. Babam benim gidişimi beğenmediği için, sonunda Kırık Ali gibi bir belâ olacağımdan korkmuş, Bekir Hoca'yı beni yola getirsin, içkiden, başıboşluktan vazgeçirsin diye çağırıyormuş; Bekir Hoca bana öğüt mü verecek, dua mı edecek, her neyse...

Bekir Hoca geldi: Ak sakallı, mübarek bir zat... Ulu bir din adamı. Akşam yemeğine hep birlikte oturduk. O gün ramazan değil ama, Bekir Hoca yine de oruçluymuş. İftar bozma zamanı yemeğe girişildi. Ben akşamları yemek yemem, yalnız içerim, yıllardır böyle... Çorbadan iki kaşık alıp bir bahaneyle dışarı çıktım, odamda votkayı çekip yine sofraya döndüm. Ağzım kokmasın diye rakı değil de o akşamlık votka içiyorum. Ne yaparsın, baba hatırı... Birkaç kere votka içmek için gide gele yemek bitti. Bekir Hoca duaya başladı. Hocanın duası yemekten uzun sürdü. Duadan sonra da yüzüme doğru bir kaç kere üfürdü.

Bekir Hoca'yı herkes tanırmış oysa... Onu görmeğe duasını almağa misafirler geldi. Ertesi gün de bizim müftü, Bekir Hoca'dan camide va'zetmesini rica etti. Böyle büyük, ulu, derin bir hoca buraya gelmişken va'zından yararlanılacak.

Babam bırakmadığı için bitürlü yanlarından ayrılamıyorum.

— Öğle namazına, sen de bizimle camiye gel! dedi.

Baba sözüdür, dinledik. Bekir Hoca'nın vazedeceğini duyan cuma namazı kılmak için camiye dolmuş. Caminin içinde yer kalmadığından son cemaat yeri de doldu da, içeri sığmayanlar avluda hasır üstünde namaz kıldı. Namazdan sonra Bekir Hoca va'za başladı. Va'zından anladım ki, gerçekten derin hocaymış.

Cuma namazına gelmeyen kadınlar da, va'zı dinlemek için camiye doldular. İlk ağlama, kadınlardan duyuldu. Sonra yayıldı, Bekir Hoca'nın va'zına herkes ağlamaya başladı. Hoca efendi, iri gövdesiyle, sedef kakmalı kürsüye çıkıp oturdu. Başladı anlatmaya...

Va'zın sonu çok güzeldi. Bekir Hoca diyordu ki:

— Orucu neyi tutmazsınız, rakıyı şarabı içersiniz, sarhoş gezersiniz. Ondan sonra da cennete gitmek istersiniz. Naaa... Alırsınız cenneti!

Namaz niyaz yok. Kumar dersen çok. Sonra da cennet istersiniz. Naaa size... Alırsınız cenneti!

Namahreme bakarsınız, harama uçkur çözersiniz, zil zurna gezersiniz, sonra da cenneti istersiniz. Naaa... Alırsınız cenneti!..

Bekir Hoca «Naaaa size cennet! Alırsınız cenneti!..» dedikçe, cemaatin gözlerinden sicim sicim yaşlar dökülüyordu. Hayatımda «Naaa size, alırsı-

nız cenneti!» sözünün bu kadar etkin olabileceğini hiç düşünmemiştim. Kendimi tutamayıp ben de ağlamaya başladım, artık öbürlerinden ağlama duygusu bana da mı bulaştı, yoksa Bekir Hoca'nın va'zı mı çok dokundu, bilemiyorum. Bekir Hoca «Naaa, alırsınız...» dedikçe, ben de öbürleri gibi, hüngür hüngür ağlıyordum.

Vaazdan sonra, ağlamaktan kızarmış gözleri yumruk yumruk olanlar bir bir gelip Bekir Hoca'nın elini öptüler. Ben de içimden bir daha rakı, şarap içmeye tövbe ettim, ama akşama doğru baktım olacak gibi değil... İçimden «Hele bu akşam da son olarak içeyim de yarın bir daha tövbe ederim» dedim.

Babam,

— Bu akşam da yemeği birlikte yiyelim! dedi.

Aklıma bir kurnazlık geldi. Babama,

— Müsaade edersen, Bekir Hoca efendi amcam bu akşam da benim misafirim olsun da, dışarıda onunla yiyelim... dedim.

Bekir Hoca bunu duyunca «Bak, oğlan adam oluyor» gibilerden babama göz kırptı. Babam da memnundu,

— Peki, dedi. Bekir Hoca razı gelirse âlâ...

Bekir Hoca,

— Ben öyle her lokantada yemem, dedi, bir müslüman lokantası var mı?

— Hacı Raşit'in lokantası var... dedim.

Her akşam içtiğim lokanta sahibi Raşit, gerçekten hacı idi. Tabelâsında «Lezzet Lokantası - Hacı Raşit Eroğlu» yazılı.

Bekir Hoca'nın bizim evde nasıl yemek yediğini gördüğüm için, ne olur ne olmaz diye yanıma çokça para aldım. Akşam Hacı Raşit'in Lokantasına

gittik. Bekir Hoca yine oruçlu idi. İftar saatinde besmele çekip bir yudum su ile orucunu bozduktan sonra çorbadan girişti. Ben sözüm ona bir ızgara köfte yedim. Garsona,

— Komposto getir! diye elimle içine votka koymasını işaret ederek göz kırptım. Votkalı komposto geldi, kaşığı çaldım. Bekir Hoca çorba içiyor, ben komposto... Bekir Hoca bir çorba daha içti. Ben kendime bir komposto daha ısmarladım. İkinci çorbayı içtikten sonra hoca, tas kebabı istedi. Ben üçüncü kompostoyu içiyorum. Yavaş yavaş kafamı bulmağa başlamıştım ki, Kırık Ali yanında üç kopukla lokantadan içeri girdi. Eyvah, şimdi bir rezalet çıkacak. Kırık Ali'nin girdiği yerde çıngar çıkarmadığı görülmemiş.

Kırık Ali, Bekir Hoca'yı görünce, birden koşup hocanın eline varmaz mı? Bekir Hoca'nın elini öpüp,

— Duan sayesinde Hoca efendi inşallah bizim gibi günahkârlar da Hak yoluna girer... dedi.

Bekir Hoca, bu sözlerden çok duygulanıp,

— Berhudar ol evlât, buyur otur... dedi.

Kırık Ali ile yanındaki üç serseri, lokantaya içmeye geldiklerinden Bekir Hoca'nın yanına oturmak istemedilerse de hoca onları zorla oturttu. Ben o sırada votka karıştırılmış dördüncü kompostoyu kaşıklıyordum. Bekir Hoca da karnıyarık yemekteydi. Bekir Hoca onlara,

— Siz ne yiyeceksiniz? dedi.

Birbirlerine baktılar. Kırık Ali istemiye istemiye,

— Çorba içelim, dedi.

Kırık Ali akşamları hiç çorba içmiş değil. Bekir Hoca karnıyarıktan sonra yoğurtlu ıspanak, sonra köfte yedi. Ondan sonra da pilâv istedi. Pilâvı yerken,

— Senin içtiğin nedir, hoşaf mı? diye sordu.

— Evet Bekir efendi amca, hoşaf... dedim.

Garsona,

— Bu hoşaftan bana da getir! diye seslendi.

Getirilen kompostodan üç kaşık aldıktan sonra,

— Oooh, pek de güzelmiş. Bir hoş lezzeti var.. Deyince, garsonun ona da votkalı komposto getirdiğini anladım. Bekir Hoca ağzını şapırdatarak kompostoyu içtikten sonra, garsona,

— Evlât bir hoşaf daha getir, pek nefis olmuş, dedi.

Hemen mutfağa koşup, içine votka koymamalarını söyledim. Votkasız komposto geldi. Bekir Hoca bir kaşık alıp yüzünü buruşturdu, garsonu çağırıp,

— Bu deminkinden değil, dedi, bunu götür oğlum. Deminki hoşaftan getir!

Artık olan olmuştu. Bekir Hoca'ya votkalı komposto geldi. Pilâvla üç kâse votkalı komposto içtikten sonra arkadan börek istedi.

— Börek kuru gitmiyor, bir hoşaf daha getirsinler...

Kırık Ali,

— Hocam bugün camide vazetmişsiniz, bilip gelmedik. Velâkin başkalarından duyduk. Biz günahkârlar... dedi.

Bekir Hoca,

— İnşallah hidayete erişirsiniz... dedi.

Garsondan bir hoşaf daha istedi. İçerken,

— Ooooh, aşçıbaşının ölmüşlerinin canına değsin, pek leziz, pek nefis... Hiç böyle hoşaf içmemiştim... diyordu.

Yavaş yavaş gözleri dönmeye, baygın baygın bakmaya başladı. Peltek peltek konuşuyor, dili dolanıyordu.

— Bir hoşaf daha getir evlât! diye garsona seslendi. Sekizinci kompostoyu içiyordu. Baktım Bekir Hoca iyice sarhoşlamış. Onu idare edebilmek için ben votkalı kompostodan vazgeçtim. Kırık Ali ile üç kopuk arkadaşının, rakı içemedikleri için canları sıkılıyor, ama hocaya da bişey söyliyemiyorlardı. Çorbalarından bir-iki kaşık alıp durmuşlardı. Kırık Ali, sigara paketini Bekir Hoca'ya uzattı.

— Hocam, buyurmaz mısınız? dedi.

Bekir Hoca dili dolanarak,

— Ben cigara içmem velâkin burada içmek vacip oldu. Anladım ki, bana hürmetinizden sizler de içmeyeceksiniz. Onun için tellendirelim bakalım da siz de rahat rahat için... dedi.

Cigarayı tellendirince,

— Hoşaf pek güzelmiş, bir tane daha getirsinler! dedi.

Ne diyeceğimi şaşırdım. Bir kâse daha içerse büsbütün sarhoşlıyacak, yollarda yıkılacaktı. «Bekir Hoca'yı içirtip baştan çıkarmış» diye adım çıkarsa, babam eve almaz, bir daha buralarda duramam... Garsonun kulağına,

— Bir daha hoşaf isterse kalmadı dersin... dedim.

Bekir Hoca hem votkalı kompostoyu kaşıklıyor, hem va'zediyordu:

— Şarabı içersiniz, rakıyı içersiniz, kötü yola gider, zina edersiniz, günaha girersiniz, sonra da cennet istersiniz... Naaa! Alırsınız cenneti!... Irz ehline kem gözle bakarsınız, helâle haram, doğru işe hile katarsınız, sonra da cennet ararsınız. Naaa, alırsınız cenneti!...

Kırık Ali'ye baktım, Bekir Hoca'nın karşısında büzülmüş de büzülmüş... Bekir Hoca,

— Bu hoşaftan getir oğlum! diye bağırdı.

Garson,

— Kalmadı hoca efendi, dedi,

Demesiyle kızılca kıyamet koptu Bekir Hoca yumruğunu masaya vurunca sıçrayan tabakları, çanakları, kaşıkları yere savurup, Allah korusun,

— Haaaayt!... diye bir nağra savurdu ki, lokantayı dolduran müşterilerin ellerinden çatallar, kadehler düştü. Bekir Hoca,

— Hoşaf isterim!... Yok ne demek? Bekir Hoca hoşaf ister de yok mu denir bre zındıklar!... diye kükreyince baktım koca gövdesiyle ileri atılmış, masaları devirip koca lokantayı dümdüz edecek.

— Aman Bekir efendi amca, hele dur, hele dur!... Sen tek hoşaf iste, şimdi yaratırız!... diye sakalını okşaya okşaya oturttum. Önüne kâseyle kompostoyu koşuşturduk. Bekir Hoca kaşığı fırlatıp attı, kâseyi ağzına dikti. Komposto suları sakallarından çenesine, göğsüne süzülürken,

— Oooh!... Cana can katıyor. Çok şükür... diyerek geğirdi.

— Doldur bir daha! diye bağırdı.

Sakalları aslan yelesine dönmüştü. Nasıl olduysa birden Kırık Ali'ye döndü.

— Sen kimsin bakayım, adın ne?

— Ali...

— Hıı... Yoksa sen? Kırık Ali denilen... Öyle mi?...

Kırık Ali boynunu büktü.

— Ulan Kırık Ali... Kırık olmasan ne lâzım gelirmiş ulan it!...

Eyvah. Şimdi Kırık Ali bir azarsa, hoca moca demez, sakalından tuttuğu gibi bunu doğram doğram doğrar.

— Ulan oğlum bu masaya, bakan yok mu? Heeeeyy!... Doldur şunu!..

Bekir Hoca pusulayı şaşırdı. Benim korkum, olanları babamın duymasından. Bekir Hoca bir kâse daha votkalı kompostoyu içince gözleri fır fır dönmeye başladı. Hocanın sarhoşluğunun farkında olmayan Kırık Ali,

— Müsaaden olursa kalkalım hoca efendi, bize izin ver! dedi.

Vara demiyeydi. Bekir Hoca'dır bu, yakasına bir yapışmasıyla Kırık Ali'yi sandalyeye çökertti:

— Sen misin ulan bu millete medet Allah dedirten? Bana bak... Ben kırık mırık dinlemem... Ben adamın...

Hoca barbar bağırıyor. Karşı masada oturanlardan biri, demek Bekir Hoca'yı tanımazmış.

— Sakalından utan, ayıptır yahu! demez mi!

Vay vay vay... Hoca bir azdı, zapt olunur gibi değil. Beş on kişi birden Hocanın önünde duramıyoruz. Kırık Ali'yi görsen, Bekir Hoca'nın eline ayağına varmış, yalvarıyor:

— Aman hocam, etme hocam, eyleme hocam...

Bekir Hoca göbeğine çarpanı deviriyor. Maşallah koçbaşı gibi göbeği var.

Kırık Ali ile onun üç kopuğu, iki garson, bir de ben, Bekir Hoca'yı güç belâ lokantadan sokağa çıkardık. Hoca bir o yana yıkılıyor, bir bu yana sallanıyor. Koluna girmesek düşecek...

— Ulan Kırık!

— Buyur Hocam!

— Bu memleketin en azılı kabadayısı sen misin?

— Sayende haddimiz olmıyarak...

— Ulan ben kabadayıların...

— Yaparsın Hocam...

— Buralarda meyhane yok mu?

— Hocam, bizi imtihandan geçiriyorsun besbelli... Yanımızda sen varken...

— Düş önüme, meyhaneyi göster!..

Demesiyle, boşluğuna bir dirsek atıp, Kırık Ali'yi beş metre ileri savurdu. Kırık Ali,

— Şurada Hocam! dedi.

— Düş önüme!..

Meyhaneden girdik... Bekir Hoca, yer gök inleten bir nağra savurup,

— Bre kâfirler! diye haykırdı, yarın kıyamet günü ne hesap vereceksiniz? Bu zıkkımı içersiniz, bir de cennet istersiniz. Naaa!... Alırsınız cenneti!..

Yalvar yakar düşmüşüz eline eteğine:

— Etme hocam... Aman hocam!..

Meyhanedekiler hocayı sakalından sürükleyecekler, Kırık Ali'nin korkusundan seslerini çıkaramıyorlar. Hoca'yı zorla bir masaya oturttuk. Biz bu halle babamın evine gidersek, babam beni evlâtlıktan reddeder. Oldu olacak, dedim, Bekir Hoca'yı iyice içirip sızdırmalı da salla sırt eve götürüp babama duyurmadan yatağa atmalı.

— Bekir efendi amca, hoşaf içer misin?

— Gelsin!..

Meyhanede hoşaf da yokmuş, vişne suyu varmış. Bir şişe vişne suyuna votkayı, likörü boca edip verdik. Hoca bir dikişte bitirdi.

— Bir daha Hocam?

— Gelsin...

Dayadık önüne... Onu da içince Bekir Hoca, parmaklarını masaya vurarak bir türkü tutturdu; yanık, gevrek de bir sesi var.

Kırık Ali bana,

— Arkadaş, dedi. Bundaki hal, hocalık hali değil. Hiç beğenmedim. Ne iştir bu?

— Sorma Kırık, bir iştir oldu. Aman zom edip sızdırmanın yolu...

Kırık Ali, esrarı doldurup bir cıgara sardı,

— Buyur Hocam! dedi.

Hoca,

— İçmem! dedi.

— Huzurunuzda bizim içmemiz saygısızlık ve de caiz değil, dedi; hicap ederiz. Sen tüttür ki Hocam, bize de izin çıksın.

Bekir Hoca esrarlı cigarayı aldı. Ben hemen cigarasını ateşledim. Hoca esrarı, likörü, votkayı çekiyor, mırıl mırıl türküler mırıldanıyor. Velâkin uyumak, sızmak şöyle dursun, içtikçe azıyor. O gece onun içtiği votka kadar suyu bir manda içemez.

— Ulan ben adamın... diye bağırdıkça Kırık Ali,

— Eyvallah hocam... diyor.

Esrar, Hoca'ya iyice dokunup da,

— Buranın avrat pazarı nere? diye bağırmaz mı!

— Aman hoca burada öyle yer bulunmaz...

— Yıkıl... Dürzüler!.. Siz bizi hoca kisvesinde görüp de yol yordam bilmez mi sandınız? Düşün önüme... Bize bu gece hatiften sedalar gelir, içimize nur doğdu.

Kırık Ali sıvışacak olduysa da, Bekir Hoca farkedip kolundan tuttu:

— Bu memleketin kârhanesi neresi?..

Kurtuluş yok, çıktık yola. Hoca başladı türküye.

— Siz de söyleyin dedi.

Uyduk Hocaya... Herkes bize bakar, rezillik...

Dediği yere vardık. Kadınlar Kırık Ali'yi görünce korkudan titreyerek,

— Buyur ağam... dediler.

Bekir Hoca bunları yandan çok çıplak görmesiyle,

— Tuuu size!., diye gürledi, bre Allahtan korkmazlar! Türlü menhiyatı işler, fuhuş yapar, günah içinde yüzer, sonra da cenneti istersiniz. Naaa!... Alırsınız cenneti.

Kadınlar korktular büsbütün. Hocayı bir koltuğa yıktık.

— Bekir efendi amca hoşaf içer, misiniz?

— Gelsin!...

Bu sefer bir şişe vişneli gazoza bir şişe de saf ispirtoyu katıp verdik. Bir dikişte içti,

— Elhamdülillah... dedi.

— Çabuk Hoca efendiye bir kahve yapın!..

Kırık Ali, kahvenin içine bir topak afyonu koydu ki, hoca içip uyuşsun... Ne uyuşması, Hoca afyonlu kahveyi içince bir azdı ki, bıçağı gören camus bile böyle olmaz. Kırık Ali pek şaştı,

— Arkadaş, bu topak afyon bir bölük eşkiya askerini uyutur, bu ne iş?.. Allahın bir hikmeti... dedi.

Bekir Hoca, ev sahibi kadını çağırıp,

— Boyunuzca günah işlersiniz hatun! dedi.

Kadın,

— Allah affetsin, işleriz Hocam, dedi.

— Peki nasıl işlersiniz?

Kadın utandı.

— Söylen, nasıl işlersiniz?

— Erkek gelir, muhabbet ederiz.

— Edin de görelim!... İşlediğiniz günahı görmemiz gerek...

Kadının biri def aldı eline, biri şarkıya oturdu, biri de biraz daha soyunup çiftetelliye başladı. Hoca'ya bir kâse hoşaf sunuldu. Bekir Hoca'dır bu,

— Yar, yar... Medet hey! diye ortaya fırlamaz mı? Bekir Hoca göbek attıkça, evin tavanı, döşemesi sallanıyor. Oyuncu kadın da coştu.

— Aman Hocam yavaştan, polisler basacak!..

— Polislerin de...

— Duyulur hocam...

— Duyanların da...

Hocaya kâseyle, bardakla, maşrapayla hoşaf sunuluyor. Bekir Hoca bunları bir dikişte bitirip, yeniden oyuna giriyor.

— Hocam bir kahve?

— Gelsin...

Afyonlu kahveyi dayıyoruz.

— Hocam bir cigara?

— Gelsin...

Esrarlı cigarayı dayıyoruz.

— Hocam hoşaf?

— Gelsin...

Votkalı, ispirtolu, likörlü şurubu, şerbeti dayıyoruz.

Uyuşup kalacağına büsbütün azıtıyor. Artık azgınlığının nereye vardığını anlatamam...

Gün ışırken evden çıktık, ama Bekir Hoca susmaz:

— He heeeyt!!. diye nağralar vurdukça, pencereleri açan bize bakıyor. Bekçiler, polisler varsa da. Kırık Ali'yi görünce köşe başlarına sinip görmezden geliyorlar.

Bizim eve varırken, Bekir Hoca artık iyice azdı, Kırık Ali'ye ana avrat girişti. Kırık Ali yalvarır:

— Kurbanın olsun Kırık, etme Hocam...

Bekir Hoca söz anlar gibi değil. Derken Kırık Ali'nin tepesi atıp da hışım gibi bıçağı çekmez mi!. Vay bre aman, sen o Bekir Hoca'yı bir görsen arkadaş, herif bıçağı görünce, bir ejderha kesilip de o göbeği ile bıçağın sivrisine yüremez mi?

Kırık Ali'yi dersen,

— Ben böyle bir namussuz görmedim, imdat!.. diye kaçmaya başladı. Bekir Hoca bunu ayağından yakalayınca çaldı yere, vurdu yere, bindi hümüğüne...

— Ulan ben seni öldürsem ne lâzım gelir?.. Memleket bir mikroptan temizlenir! diye bağırıp biniyor tepesine,

Bıçağı da kaptı elinden.

— Ulan ben şimdi bunu senin nerene soksam?

— Etme hocam, eyleme hocam... Ocağına düştük...

Kırık Ali nasılsa bunun altından sıyrılıp, tabanları yağladı, üç kopuğu da arkasından...

Bekir Hoca'nın göğsü kalaycı körüğü gibi inip kalkıyor.

Hoca'yı eve soktum, arkasından iteleyerek odadan içeri tıkıp, öylece yatağa attım. Döşeğe düşünce sesi kesildi şükür. İki gün öylece uyuya kaldı, iki gün iki gece horultusu mahalleyi tuttu.

Kırık Ali'ye gelince... Memleketi titretmiş bir Kırık Ali olup da, elin günün içinde bir Bekir Hoca'dan dayak yemesi ile, arkadaşlarına,

— Artık bize gurbet göründü, bu memleket haram... Biz Hocaya saygımızdan içmedik. Yoksa iki kadeh patlat saydık bu iş böyle olmazdı ya... Hoca. içkinin kuvvetine bizi kötüye düşürdü. Raconumuz çok kötü bozuldu. Eyvallah... demiş, gitmiş. Gidiş o gidiş...

Olan biten rezilliği babama duyurmadık. Ertesi gün öğleye doğru,

— Kalkmadığına bakılırsa Bekir Hoca ya hasta, ya istihareye vardı, aman gürültü etmeyin... diye babam evde çıt çıkartmadı.

Bekir Hoca iki gün sonra uyandı, yüzünün rengi nuru kaçmış...

Mahallemizin yaşlıları gelip Bekir Hoca'ya:

— Kırık Ali kaçmış sayende hocam, bir belâdan kurtulduk... dediler.

Bekir Hoca, sakalını sıvazladı,

— Biz onu iman kuvvetine kaçırdık... dedi.

Bekir Hoca dünyanın duasını aldı.

O gün bugün babam benim tutumumu beğenmezse,

— Acep Bekir Hoca'yı bir çağırsak mı ki... der.

Ben de korkumdan o akşam yemeğimi evde, sofrada yerim.

Benim bildiğim budur arkadaş, hiçbir zaman dinsizin hakkından imansız gelemez. Yedi düvelin baş edemediği Kırık Ali'nin bir Bekir Hoca iman kuvvetiyle hakkından geldi.

KOŞAN KAZANIYOR

Yetmiş iki yaşında ama hiç göstermiyor. Tek oğlu, ondan da tek torunu var. Yirmi iki yaşında cici bir kız olan torununun bir doktorla nişanlanması söz konusu olunca, oğluna da, gelinine de,

— Siz bu işe karışmayın, delikanlı ile ben konuşacağım, dedi.

Yaşlıydı ama, hiç de gerici, tutucu bir insan değildi, gençlerin çoğundan daha ilericiydi. Sevilir, sayılır, sözü dinlenirdi. Torunuyla evlenmek isteyen delikanlıyla başbaşa konuşacaktı. Oğlu,

— Neler konuşacaksın baba? diye sordu.

— Sınava çekeceğim, dedi, bir tek sorum var ona, başarılı cevap verirse alsın kızl...

Ne yaptılarsa delikanlıyla konuşmak istediğinden vazgeçiremediler. İhtiyara göre, gençlerin mutlu bir yuva kurabilmeleri için tek şart vardı. Torunuyla evlenecek olan gençte, bu şartın olup olmadığını öğrenmek istiyordu.

Oğlu,

— Ya o şart yoksa? dedi.

— O zaman evlenmesinler. Evlenip de başları derde gireceğine, evlenmesinler daha iyi...

Damat adayı, bir akşam geldi, saygı ile dedenin elini öpmek istedi. Dede elini öptürmedi, delikanlının elini sıktı. Odada ikisi yalnızdılar. Delikanlının utançtan yüzü kıpkırmızıydı, boncuk boncuk terlemişti.

— Hoşgeldin delikanlı, dedi, bizim küçükle evlenmek istiyormuşsun. Aranızda anlaşmışsınız, iyi beğendim. Sizin bileceğiniz iş...

Delikanlı başı önde dinliyordu.

— Koşar mısınız?

Birdenbire sorulan bu sorudan şaşıran genç doktor,

— Anlıyamadım efendim! dedi.

— Koşar mısın? Yâni koşucu musun? İyi koşar mısın?

Toz pembe tenli, toprak yüzlü, yumuşak tombul bir delikanlı olan doktor, nasıl cevap verirse memnun edeceğini dedenin yüzünden kestirmeğe çalıştı. En iyisi doğrusunu söylemekti:

— Spora çalışmadım, atlet değilim, ama gerekince ben de herkes gibi koşarım.

İhtiyar kaşlarını çattı:

— Yooo... Olmaaaz! Herkes gibi koştun mu yapı yuttun demektir. Herkesten çok koşacaksın ki paçayı kurtarasın...

Delikanlı düşünüyordu; bu «koşmak» bir sembol olsa gerekti ama, hangi anlama çekeceğini bilemiyordu.

— Koşmağa gayret ederim efendim.

— Gayretle olmaz, hızlı koşacaksın, çok hızlı...

Kısa süren bir konuşmadan sonra dede oğluna ve gelinine kararını bildirdi:

— Olmaz!...

Genç doktor iyi huyluydu, çalışkandı, zengindi. Kolay bulunur bir koca değildi. Üstelik kızla da anlaşmışlardı.

İhtiyar,

— İyi koşamadıktan sonra bütün bunlar kaç para eder, dedi, saydıklarınızın hiçbiri olmasın da, yeter ki iyi koşsun...

Dedenin uygunluğu olmadan evlenemiyeceğini anlayan doktor, bir kere daha onunla konuşmak istedi. İkincisinde, ilk konuşmasının utangaçlığı kalmamıştı. Yine bakışlarını yerden kaldırmadan,

— Affedersiniz efendim, dedi, torununuza neden koşucu bir koca aradığınızı anlıyamıyorum.

İhtiyar gülerek:

— Çok basit, dedi, anlatayım. Ben iyi koşamadığım için çok belâya uğradım, başım dertten kurtulmadı. 1889 doğumluyum. On sekiz yaşında bir Darülfünun- talebesiyken, akrabalarımızdan bir genç hanımla birlikte yolda gidiyorduk. İki ipsiz, yanımdaki kadına lâf atmaya başladı. Kendilerini terbiyeye davet ettim. Bu sefer işi daha ileriye götürdüler, el sarkıntılığına da başladılar. Baktım olacak gibi değil,

— Ben sizi karakola şikâyet edeyim de görün! dedim.

Karakol yakın, hızlı hızlı karakola yürüdüm. Demeye kalmadı, sarkıntılık eden o iki kişi bir koşu tutturup karakola benden önce gittiler. İyi, kendi ayaklarıyla kapana girdiler. Kaçacakları yerde karakola koşmalarındaki aptallığa ne dersin?

Şikâyet için karakola girdim, içeri girer girmez,

iki zaptiye kollarımdan yapıştı. O iki ipsiz elleriyle beni gösterip,

— İşte bu efendim, dediler. Halife-i Ruyi Zemin padişahımız sultan Abdülhamid Han efendimiz hazretlerine hâşâ» lisanâ alınmaz galiz küfürlerle hakarette bulundu. Biz, sadık bendeleri dahi, şahitliğe geldik...

— Ne Abdülhamid'i, ne padişahı yahu?... Kim hakaret etmiş, bu nasıl iş?.. Asıl ben bunlardan şikâyetçiyim. Bunlar, yanımda bulunan ehl-i ırz ve ehl-i iffet bir kadına...

Her ne dedimse, dinletemedim. Yıktılar beni falakaya, Vur ha vur. Bre aman, lâf anlayan müslüman beri gelsin! Kime anlatırsın?.. Falakaya çeken Kolağasına yalvarıyorum:

— Efendim, asıl şikâyetçi benim. Padişahımız Efendimize dil uzatmak ne haddime!.. Ortada Padişah lâfı hiç yok. Bu iki edepsiz, yanımda bulunan akrabamdan bir hanımın poposuna çimdik atıp...

Kolağası, hem vuruyor, hem de iki sopa arasında,

— Biliyorum evlâdım, diyor, sana inanıyorum. Ama ben ne yapayım, sen onlardan önce koşarak karakola gelip şikâyet etseydin, onları falakaya çekerdim. Onlar senden önce karakola koştuklarından haklı çıktılar. Ben ne yapayım!... Bir daha aklında olsun, bir şikâyetin olursa, karakola ilk koşan kazanır. Anladın mı?... Elimden başka bişey gelmez!... Ben doğrusunu biliyorum ama, ne yapayım... Besbelli, sende padişaha hakaret edecek surat yok ama, şimdi seni salıversem, «bir haini korudu» diye gidip beni de ihbar ederler, mecburum seni dövmeye»

Böyle deyip deyip sopayı vuruyor.

— Amânl... Ayağının altını öpeyim!...

Kolağası halime acımış, ağlıyor ama bir yandan da,

— Vazife evlâdım... Erken gelseydin. Ben ne yapayım! Şimdi seni cezalandırmasam, padişahımız efendimize lisânen tecavüzde bulunan bir kimseyi himaye etti, deyip başımı derde sokarlar... deyip yapıştırıyor.

Bir hafta karakolda kaldım, oradan merkeze, oradan divan-ı harbe... Hapishanelerde süründüm. Bereket versin, 1908 de Meşrutiyet ilân olundu, padişah düşürüldü de, affa uğrayıp,

— Yaşasın adalet, müsavat, hürriyet!... diye bağırarak canımı kurtardım.

1910 yılında yirmi yaşında genç bir memurdum. Kadıköy'den vapurla gelirken, vaktiyle saray jurnalcisi olduğunu bildiğim birisi, hürriyet aleyhine atıp tutmağa başlayınca tepem attı,

— Efendi, susunuz, dedim.

Susmak ne demek, büsbütün azıttı.

— Sizi şikâyet ederim! dedim.

Dinlemedi. İskeleden çıkınca, en yakın karakola yöneldim. Fakat jurnalci açıkgöz davranıp önümden koşmaya başladı. Eski tecrübem olduğundan ben de koştum. O daha hızlı koştu. Sokakta yarışa girdik. O koşar, ben koşarım... Aradabir onu geçiyorum ama, herif benden iyi koşuyor. Karakoldan içeri daldığını gördüm. Arkasından soluk soluğa ben de daldım, ama solumaktan konuşamıyordum. Merkez âmirine beni gösterdi,

— İşte efendim, bu hain! dedi. Sadrazamımız devletlû Nazırımız Talât Paşa hazretlerine ağza alınmaz sözlerle hakarette bulundu. Sükût etmek hiss-i vatanperveraneme girân geldiğinden, hamiyetime elvermedi, ben de koşup şikâyete geldim...

Bre aman!... Yahu, o konuşmada Talât Paşanın adı bile geçmedi. Kime anlatırsın, karakola ondan önce gelemedim ki... Kim karakola önce koşarsa o haklı!...

Biz işin doğrusunu anlatıp beraat edinceye kadar birbuçuk yıl hapis yattık. Neyse, arkadan Birinci Dünya Harbi patladı. Kafkas cephesinde yaralandım, iki ay hava değişimi için İstanbul'a geldim. Yolda bir adam yaralı ayağıma bastı, çok canım yandı,

— Biraz dikkatli olun rica ederim! dedim.

Herif benden özür dileyeceğine küfüre, hakarete başladı. Her neyse, deyip yürüdüm. Bu sefer arkamı bırakmaz, bir baş belâsı... Herkesin içinde küfür ediyor. Baktım olmıyacak, karakola gidip şikâyet edeyim, dedim. Benim ayağım yaralı koşamıyorum. Herif benden önce karakola giderse ben yandım. Baktım, herifi geçemiyeceğim, hiç olmazsa kaçıp kurtulayım, dedim. Demeye kalmadı, o çoktan karakola gidip şikâyet etmiş bile, iki polis arkamdan yetişti,

— Ulan adaletin pençesinden nereye kaçıyorsun? diyerek kollarıma yapışıp sürükliye sürükliye beni karakola soktular.

Hem ayağıma basıp, hem küfür eden adam, komisere beni gösterdi:

— İşte bu efendim, hürriyet kahramanımız Enver Paşa'ya hâşâ huzurdan, küfür etti.

Enver Paşa mı? Yahu biz onun uğruna cephelerde can veriyoruz, hiç küfür eder miyiz? Hani adamla aramızda Enver diye bir lâf geçse yüreğim yanmaz.

— Efendim, asıl şikâyetçi benim... Ben gaziyim... Haklıyım ben!

Komiser,

— Haklısın da neden kaçıyorsun? dedi.

— Ne yapayım, adam benden hızlı koşuyor, ayağım yaralı...

Anlatamadık, örfî idare mahkemesini boyladık. Bir zaman da öyle süründük. Yakamı kurtarıncaya kadar ne çektiğimi bir ben bilirim, bir de Allah...

Derken Kurtuluş Savaşına girdik. Ben İnönü Muharebelerinde bulundum. Cumhuriyet ilân olundu çok şükür. O zaman otuzbeş yaşındaydım. Birgün manavdan meyva aldım, adama on lira verdim. Adam bana ikibuçuk liranın üstünü verdi.

— On lira verdim, dedim.

— Hayır, ikibuçuk... dedi

Göz göre göre beni dolandıracak. Baktım, ağız kavgasıyla olmıyacak, karakol da yakın, gidip şikâyet edeyim, dedim. Eskiden ağzım yandığı için, tabanları kaldırıp koştum. Manav benim koştuğumu görünce, tulumbacı koşusu tutturarak beni geçti, karakola daldı. Ben de girdim. Herif komisere,

— Gazi hazretlerine söğdü efendim! demez mi!

Kim? Ben mi? Hem de Gazi'ye!.. Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya!

Altı ay sürdü mahkeme... Kurtuluncaya kadar akla karayı seçtim.

1940 yılında bir resmî daireye işim düştü. Memur bitürlü işimizi yapmaz. Git gel, git gel, bıktım. Birgün de açıkça rüşvet isteyince,

— Dur seni şikâyet edeyim de... der demez aklım başıma geldi ama neye yarar, herif başladı koşmaya. Bre aman... Yaş bulmuş elliyi... Eskiden bile koşamazdım, şimdi nasıl koşarım! Kaçsam bitürlü koşsam bitürlü... Ben de başladım koşmaya, koş, ha koş... Karakol da uzak, düşüp bayılacağım.

Memurun arkasından karakola girdim ama, iş işten geçmiş...

Memur, komisere,

— Efendim, dedi, işte bu adam, millî şefimiz İnönü'ye hakarette bulundu.

Bre alçak, hiç olmazsa başka bişey söyle! Ben hiç İsmet Paşa'ya, nasıl olur?...

İşin yoksa sürün dur!

— Efendim, rüşvet istedi, vermedik de ondan, dedimse de ne desen boş, bir kere karakola o bizden önce koşmuş, haklı...

Dünya kadar avukat parası döktüm de, zarzor kurtuldum.

Neyse, çok şükür memlekete demokrasi geldi. 1951 yılındaydı. Birgün baktım. Amerikalı turistlerle bizim şoförlerden biri sokak ortasında dalaşıyor. Nedir diye merak edip sokuldum. Şoför, yabancı diye turistleri kazıklıyacak. Saatin yazdığından çok para istiyor. Karakola gitsem, şoför arabayı sürüp, yine benden önce karakola gidecek. Taksinin numarasını aldım, ama şoför de gördü. Görünce yakındaki karakola doğru koşmaya başladı. Ben de arkasından koştum. Hem koşuyorum hem,

— Allahını seven şunu tutsun! diye bağırıyorum.

Tutan mutan olmadı; şoför daldı karakola.

— Reisicumhur hazretlerine ağız dolusu söğdü efendim.

— Vay, Reisicumhur Celâl Bayar'a söversin ha!...

Az kalsın hapislerde çürüyecektim. Neyse, türlü belâdan sonra ondan da kurtuldum.

Hiç unutmam 1960 yılı. Bir sabah, evin kapısında bir sokak satıcısından patlıcan alıyorum. Patlı-

can her yerde yetmiş kuruş, satıcı yüzelli deyince, her nasılsa ben de,

— Karaborsacılık yapıyorsun, seni şikâyet ederim! demiş bulundum.

Hay dilim tutulsaydı da diyemez olsaydım. Herif sırtında küfeyle karakola koşmaya başladı. Ben de ayağımda terlik, sırtımda pijama arkasından... Eh, benim yaşım geçmiş, ne de olsa onun gibi koşamıyordum. Adam benden önce mahalle karakoluna daldı. Ben içeri girip komisere,

— Efendim... demeye kalmadan, satıcı,

— İşte bu adam, dedi; Başbakanımız Adnan Menderes'e küfür etti.

Artık insanın burasına geliyor, neredeyse «ettim ulan, ne olacakmış!» diye bağıracağım.

Ben her ne kadar,

— Menderes'in lâfı olmadı, patlıcan... Karaborsa... Filân... dediysem de mahkemeyi boyladık. Az daha bu yaştan sonra mahkûm olacakken, ihtilâl oldu çok şükür, kurtulduk.

Geçen gün yolda giderken, bir adam birden önümde koşmaya başlamaz mı? Evet, aramızda bişey geçmedi, ben adamı tanımam ama, koşmasını hiç beğenmedim. İnsanların bu zamanda neye kızıp, neye sinirlendiği bilinmiyor. Belli ki gidip beni karakola şikâyet edecek; beni etmese bile başka birini edecek, birinin canını yakacak.

Onun koştuğu taraftaki karakol uzak. Ben hemen daha yakındaki karakola koştum, içeri girer girmez komisere,

— Efendim, dedim, bir adam sayın Başkanımız Cemal Gürsel'e hakaret etti, şu yana doğru da kaçmaya başladı.

Adamı tutup karakola getirdiler.

— İşte bu adam! dedim.

Adam,

— Bırakın beni yahu, treni kaçıracağım! deyip duruyordu.

Zavallı adam trene yetişmek için koşuyormuş, ben nerden bileyim...

E, ne yaparsın, o benden önce karakola koşsa haklı çıkacak. Böyledir, karakola kim önce koşarsa, o hak kazanır. Onun için iyi bir koşucu olmayınca insanın başına olmadık belâlar gelir, evin barkın yıkılır.

Delikanlı,

— Haklısınız efendim, dedi; bundan sonra her sabah antrenman yapar, koşucu olurum.

İhtiyar,

— Haaa, bak o zaman olur!... dedi.

HALİS SKOÇ KUMAŞI

O günlerdeki işim, iş aramaktı. Memleketin birinci sınıf iş arama uzmanı olmuştum. Aylardan beri günde oniki saat çalışarak iş arıyordum. Memleketimizde arkası olmıyanlar için iş bulmak, petrol bulmaktan çok daha zor olduğu için, ben de aradığımı bitürlü bulamıyordum.

Tarlabaşı'nda Balhane Sokağında 19 numaralı evin bir odasında pansiyonerim. Odamın karşısındaki odada ayva yüzlü incecik bir kadın, gölge sessizliğiyle yaşamakta. Akşam olunca işine gider, gece yarısından sonra işten döner. Çok sonra bu kadının Abanoz sokağındanki genelevlerden birinde sermaye olarak çalıştığını öğrendim. Bütün mutluluğu, polislikten kovulma dostundan gık demeden dayak yemekti.

Üst kattaki odalardan birinde bir beyaz Rus oturuyor. Apartmanların antre duvarlarına en bayağı-

sından yağlı boya resimler yaptığı için kendini artist sayar, buyüzden de yağlı kara plâstronunu geceleri yatakta bile çıkarmaz. Onun karşısındaki odada oturan mahalle kömürcüsü, sis düdüğü gibi belli aralıklarla geğirdikçe ağzından ekşimiş şarap buğusu savurarak bütün evi eski şaraphane mahzeni gibi kokutur.

Altımdaki katta, barda konsomatris delişmenbir kızla, nesi olduğunu bilmediğim yaşlı bir adam oturuyor. Ev sahibi Mürüvvet Hanım da bu kattadır. En alttaki tek odada sokaklarda yoğurt satan bir adamla karısı ve dört çocuğu barınıyorlar.

Evimizin toplumsal topoğrafyasını kabataslak çizebildimse ne mutlu bana.

Yedi-sekiz aydır benden kira alamamış olan Mürüvvet Hanım görmesin diye, onun uyuduğu zamanlarda eve girip çıkabiliyorum. Mürüvvet Hanım'ı yakından tanıyan Kömürcü «gönlünü yaparsan kira istemiyeceği gibi, cep harçlığını da verir» demişti. Bütün iyi niyetime rağmen Mürüvvet Hanım'ın gönlünü yapmayı başaramamıştım. Çünkü Mürüvvet Hanım'ın küçük oğlu babam yaşındaydı.

Evdekiler, iş bulamayışıma çok üzülüyorlardı. Birgün, polisten kovulma adam,

— Sen, dedi, bu eski püskü kılıkla iş bulamazsın. İnsanın önce üstüne başına bakarlar.

Dediği doğruydu ama, ne yapabilirdim.

Gece odamın kapısı vuruldu, Kömürcü gelmişti. Elindekileri yatağımın üstüne koydu.

— Sana üstbaş getirdik, şunları giy, bi de öyle iş ara bakalım... dedi.

Teşekkür ettim. Odadan çıkınca, getirdiklerine baktım, her birini tanıdım. Boyacı beyaz Rus, yağlı kara plâstorunu, aşağıdaki yoğurtçu ökçesi basık

kunduralarını, ayva yüzlü incecik kadının dostu da pantolonunu göndermiş. Mürüvvet Hanım'ın oğlu kendi ceketini, konsomatris kızla oturan yaşlı adam beyaz gömlek yollamış, Kömürcü de eski fötr şapkasını vermiş. Bana acıyan kiracılar iş bulabilmem için elbirliğiyle beni giydirip kuşandırmağa karar vermişler. Getirdikleri eskiydi ama, benimkilerin yanında yepyeni sayılırdı.

Pantolonu ıslatıp yatakla çarşafın arasına güzelce koydum ki, gece altımda sabaha kadar ütülensin.

Sabahleyin erkenden kalktım, traş oldum, giyindim. Pantolon çok kısa geliyordu. Ceketin kolları da parmaklarımdan aşağı Uzanıyordu. Şapka da başıma büyük geldiği için, büyüklüğü anlaşılmasın diye, ensemin üstüne geriye doğru atarak giydim. Dar olduğundan gömleğin yakasını ilikliyemedim, plâstron aralığı örtüyordu. Kunduralar ayağıma büyük geliyordu ama, sağlamdı. Giyindim kuşandım. Dolapta kimin olduğunu bilmediğim atılmış kalmış bir gözlük vardı, görünüşümü daha ciddileştirmek için o gözlüğü taktım. Beyaz mendili de ceketimin üst cebine koyup, ucunu dışarı sarkıttım. Odamdan çıktım. Ayva yüzlü incecik kadının kapısının önünde bardak içinde duran çiçeklerden bir kırmızı karanfil alıp onu da yakama taktım.

İş istemeye gidecek bir kılıkta olduğumu sanıyordum ama, bu giyinişimin bana yakışıp yakışmadığını pek bilemiyordum.

Bu yeni giyinişimle bana güven gelmişti, kasıla kasıla yürüyordum. İlkin bir bir tanıdıklarıma, sonra daha az tanıdıklarıma uğradım. Hiç birinden umut yoktu. İkindiye doğru açlıktan içim ezildi. Umutsuzluk içinde her kapıdan çıktıkça, üstümdekiler daha

da ağırlaşıyordu, koca kunduraları ayağımda zor sürüklüyordum. Gazetelerde işçi, memur aranıyor diye ilânlar olan adreslere uğramaya başladım. Hepsinden tersyüzü döndüm. Gittikçe sünepeleştiğimi anlıyordum. Akşam üzeri büyük bir karamsarlık içinde Beyoğlu'ndan geçerken vitrin camlarında yansıyan biçimime baktım; beğenilir bir biçim değil, elbiseler üstümden dökülüyor, sünepe, mıymıntı bişey olmuşum. Oysa sabahleyin evden çıkınca yine bu vitrin camlarında kendimi seyretmiş, çok da beğenmiştim.

Tarlabaşı'ndan Taksim'e dönülen sokaklardan birine saptım. Yaya kaldırımına oturmuş bir adam, beni görünce yerinden fırlayıp yanıma sokuldu, saygıyle selâm verdikten sonra, koltuğunun altındaki paketi açtı, paketten bir kumaş çıkardı. Bir yandan da durmadan Fransızca bişeyler anlatıyor. Kumaşa baktım, çok güzel... Bende metelik yok. Yürüyüp geçtim. Adam arkamı bırakmadı, bu, sefer Almanca anlatmaya başladı. Elinden de, dilinden de kurtulmak için adımlarımı hızlandırdım. Ama adam bırakmıyor. Bu sefer de İtalyancaya başlamaz mı! Adam değil, Babil kulesi... Derken işi İngilizceye döktü. O zaman İngilizce bizde şimdiki gibi yaygın değil.

Adamın anlattığına göre, halis Skoç kumaşı satıyor. Kırçıl renkli damalı bir kumaş, şık spor bir ceket olur. Kurtulmak için,

— İngilizce bilmiyorum, dedim.

Bu sefer Türkçeye başlamaz mı?

— Biliyordun da deminden beri neden Türkçe konuşmadın?

— O kadar şık giyinmişsiniz ki, sizi yabancı sandım.

Adamın sözleri bir hoşuma gitti ki, sanki alacakmışım gibi,

— Kaça bu kumaş? diye sordum.

— Siz kumaştan anlarsınız beyefendi, şu kumaşa bakın...

Cebinden çıkardığı kurşun kalemi, kumaşın bir yanından sokup öbür yanından çıkardı, kalemin geçtiği delik kapanıverdi.

— Görüyorsunuz ya beyefendi, Skoç kumaşı olduğu belli... Size anlatmak bile fazla ya...

Hem yürüyoruz, hem konuşuyoruz:

— Kaça veriyorsunuz?

— Beyim, ben bu kumaşı başkasına göstermem bile... Sizin giyinişinize baktım, iyi maldan anladığınız belli... Ondan size gösterdim.

Ellerimi pantalonumun cebine sokup, kasıla kasıla,

— Peki, kaça bu? diye sordum.

— Anlamayana kattiyen göstermem. Böyle kumaş Türkiye'de bulunmaz; hiçbir mağazada yoktur. Halis Skoç... Tam size bir ceket olur.

Göğsümü kabartarak bir daha sordum:

— Fiyatı ne bunun?

— Giyimden anlamıyan birisi yüz lira verse vermezdim, ama siz başka... Modaya uygun giyiniyorsunuz...

— Anladık, kaça vereceksin?

— Giyinmesini bilene feda olsun... Sizin için yetmiş beş...

Bana kalsa yetmiş beş liraya bu kumaş ucuz ama, bende yetmiş beş kuruş bile yok...

— Pahalı... dedim, adımlarımı açtım.

O da adımlarını açtı,

— Yazıktır beyim, dedi, giyimden anlamayan birine gitmesin şu kumaş, vallahi acıyorum.

Ben de acıyorum ama ne yapayım?

— Almayacağım...

— Beyefendi... Kumaşa yazık olacak. Alın şunu... Giyimden anlamaz biri alırsa içim yanacak... Size altmış liraya bırakıyorum.

— İstemez...

— Alın diyorum, çok memnun kalacaksınız. Şık giyinmek başka şey... Sizi bir bakışta anladım. Elliye bıraktım... Alın!

— Çok elbisem var, ne yapayım, almayacağım.

— Kırk liraya bıraktım, var mı diyeceğiniz... Alın da bir kenara atın, dursun. Böyle kumaş her zaman bulunmaz, Avrupa'dan kaçak geldi.

— İstemiyorum yahu...

— Size çok yakışacaktı. Giyinmesini bildiğinizden üstünüze düşüyorum. Peki, siz ne vereceksiniz?

— Almayacağım...

— Siz de verin bişey...

Öyle bişey söyliyeyim ki dedim, adam da yakamı bıraksın. İki metre otuz santim Skoç kumaşı... Adî keten olsa yine kırk lira eder. Lâf olsun diye,

— Yirmi lira vereyim, dedim.

Adam,

— Peki, ver!... diye bağırdı, hiç olmazsa sizin gibi giyimden anlar birine gitsin. Başkası yüz vereceğine siz yirmi verin...

Adam paketi elime tutuşturdu. Şimdi ne yapayım ben?

— Üstümde para yok... dedim.

— Olur beyim, beraber evinize gider alırız.

Eve geldik. Evde ne yapacağımı da bildiğim yok ya...

— Sen burada biraz bekle! diyerek adamı kapıda bıraktım, Mürüvvet Hanım'a koştum:

— Amman Mürüvvet Hanım, bir Skoç kumaşı var, kaçak mal. İki yüz lira eder ama adam yirmi liraya bırakıyor, şunu kaçırmayalım.

— Nasıl kumaşmış da o, iki yüzden yirmi liraya inmiş?

— Satıcı kapıda...

— Çağır bakalım...

Adamı çağırdım. Mürüvvet Hanım kumaşı elledi:

— Bu mu yirmi lira? Pahalı...

Satıcı kızmıştı, kumaşın orasına burasına parmaşın bir yanından sokup öbür yanından çıkardı:

— Şu kumaşa iyi bakın hanımefendi...

— Pahalı...

— Onbeş lira verin yahu...

Satıcı kızmıştı, kumaşın orasına burasına parmağını sokup sokup çıkarmaya başladı. Adam, koca parmağını sokup sokup çıkarıyor da, kumaşta delik melik kalmıyor.

— Siz ne vereceksiniz?

Mürüvvet Hanım cevap olarak,

— Pahalı... dedi.

— Peki, onikibuçuk lira verin...

Şu paranın gözü kör olsun, yahu astar bezi olsa onikibuçuk liraya vermezler. Mürüvvet Hanım yine umursamadan,

— Pahalı... dedi.

Bana öyle geldi ki, adam birdenbire deliriverecek. Fakat onun da üstüne bir soğukkanlılık geldi, yalvarır bir sesle,

— On liraya da almaz mısınız? dedi.

Mürüvvet Hanım'a bakışlarımla yalvarıyorum, fakat zâlim kadın, yine,

— Pahalı... dedi.

Satıcı Mürüvvet Hanım'ı bıraktı, bana döndü:

— Beş lira ver, al kumaşı...

Boynumu büküp sustum. Adam çok kızmıştı,

— Ulan, diye bağırdı, sen cebinden ikibuçuk lira çıkar, göster, bu kumaşı parasız bırakacağım sana...

En sonunda bende para olmadığın anlamıştı.

— Zibidi, madem paran yok, ne diye beni sabahtanberi uğraştırıyorsun?

— Seni uğraştıran yok, sen kendin düştün peşime...

— Ulan, bir lira çıkar cebinden, al kumaş senin olsun...

— Mürüvvet Hanım'a:

— Allahaşkına bir lira ver... diye yalvardım.

Mürüvvet Hanım, gayet serinkanlı,

— Etmez, pahalı... dedi.

Adam da şaşırdı.

Mürüvvet Hanım, bana,

— Gördün mü, dedi, ben anlamıştım, para etmez ki...

Satıcı kumaşı sardı, kapıdan çıktı. Çıkarken sağ yumruğunu dişleriyle kemiriyordu.

BİZ ADAM OLMAYIZ!...

Kalabalığın içinden birisi «Biz adam olmayız birader!» dedi mi öbürleri de, «Eveeet, çok doğruuu, olmayız» diye baş sallarlar. Biri de çıkıp, «O nasıl söz efendi... Sen sayıyla kendine gel bakalım!» demez.

Yirmibeş yaşlarında, kanımın fokur fokur kaynadığı günlerde ben bunu deneyecek oldum. Ada'ya giden vapurda neye kızdığını anlayamadığım yaşlı bir adam,

— Biz adam olmayız!., diye bağırıp duruyor, salondakiler de, baş sallayarak onu onaylıyorlardı.

Delikanlılık, kanım tepeme sıçrayıp,

— Neden adam olmazmışız, bal gibi de adam oluruz... Öyle bir adam oluruz ki herkes de şaşar kalır... diye bağırdım.

Salondaki yolcular sözleşmişler gibi:

— Adam olmayız...

— Adamlık bize çok uzak...

— Biz adam olmayız... diye yaygarayı bastılar.

Bu yaygara karşısında kızgın ihtiyarın yüzü yumuşadı da,

— Bak oğlum, duyuyorsun ya, dedi; hep birden «Adam olmayız!» diye barbar bağırıyoruz. Demek ki adam olmayacağız, zorla değil ya...

— Oluruz, biz adam oluruz... dedim.

İhtiyar gülümseyerek,

— Biz adam oluruz, demek biz şimdi adam değiliz, demektir, öyle mi? dedi.

Hiç sesini çıkarmadım, ama o günden beri yıllardır hep düşünür durum: Biz neden adam olmayız?

Son hapse girişim benim için büyük bir şans oldu, çünkü yıllardır araştırdığım nedeni cezaevinde öğrendim. Cezaevindeki elli kişilik siyasî tutuklular koğuşunda yurdumuzun seçkin aydınlarıyle, tanınmış iş adamlarımızla, ünlü kişilerle, valiler, genel müdürler, düşük milletvekilleri, ilerigelen politikacılar, yüksek memurlar, mühendisler, doktorlarla bir arada yaşadım. Koğuş arkadaşlarımın çoğu Avrupa'da, Amerika'da okumuş, yabancı ülkeleri gezip dolaşmış, birkaç dil bilen kişilerdi. Düşüncelerimiz birbirine karşıttı ama, yine de onlardan çok şeyler öğrendim; öğrendiklerimin başında da, neden adam olmadığımız geliyor.

Ziyaret günleri hiç de iyi haberler almıyordum; evin kirasını verememişiz, bakkala borçlanmışız, daha bunlar gibi bir sürü tatsız haberler... Ne yapacağımı şaşırmıştım, hiçbir umarım yoktu. Hemen bir roman yazayım da, dedim, belki gazetelerden birine satar, biraz para alırım. Çoktan beri yazmayı tasarladığım bir roman konusu vardı kafamda. İşte bu kararla kalemi kâğıdı elime aldım, ranzadaki ya-

tağıma çöktüm. Vakit yitirmek, lâfla, boş şeylerle zaman geçirmek istemiyordum. Daha birkaç satır ancak yazabilmiştim, koğuş arkadaşlarımdan seçkin bir aydın geldi, yatağımın ucuna oturdu. İlk sözü,

— Biz adam olmayız, adam olmayız... demek oldu. Kendisine bişey sormadım.

— Bakınız, neden adam olmayız, diye açıklamaya girişti:

— Ben, İsviçre'de okudum. Belçika'da altı yıl çalıştım...

İsviçre'deki, Belçika'daki yaşayışını uzun uzun anlattı. İşimden alakonulduğum için çok canım sıkılıyordu, ama ne diyebilirdim... Arada sırada önümdeki kâğıtlara bakarak, kalemi kâğıt üstünde gezdirerek, işim olduğunu, konuşmasını kısa kesmesini istediğimi sezdirmeye çalışıyordum. Ama oralı olmuyor, boyuna anlatıyordu:

— Oralarda, elinde kitap olmayan insan göremezsiniz. İki dakika boş kalsalar, hemen kitaplarım açar, okumaya başlarlar. Otobüste, trende, her yerde durmadan okurlar. Hele evlerinde görseniz, şaşarsınız, herkes kendine göre eline bir kitap alır, boyuna okur.

Belki anlar da gevezeliği keser diye,

— Aman ne iyi, ne iyi... dedim.

— Tabiî, dedi; bir de bize baksanıza; burada bu kadar sözde entellektüel toplanmış, bir tek kitap okuyan var mı? Biz adam olmayız beyim, olmayız.

— Doğru... dedim.

Ben, «doğru» deyince yeniden hızlandı, Belçlka'lıların, İsviçrelilerin durmadan kitap okuduklarını anlattı da anlattı. Yemek zamanı geldiği için ikimiz da kalktık.

— Şimdi anladınız mı biz neden adam olmayız?.,, dedi.

— Evet... dedim...

Yarım günümü İsviçre'lilerin, Belçikalıların durmamasıya nasıl kitap okuduklarını dinlemekle geçirmiştim.

Öğle yemeğini çabucak yiyerek, yatağıma geldim, hemen romana başladım. Kâğıtlar dizimde, kalem elimde düşünüyorum, daha bişey yazmaya kalmadan koğuş arkadaşlarımdan birisi geldi, yatağa oturdu.

— Ne yapıyorsunuz?

— Bir roman yazmaya çalışıyorum...

— Burada yazamazsınız ki, şu gürültüye baksanıza... Siz hiç Avrupa'ya gittiniz mi?

— Hayır, Türkiye'den dışarı çıkmadım.

— Aaaa, yazık; ben sizin Avrupa'ya gitmenizi çok isterdim; görmek, yaşamak başka şey, görüşünüz genişlerdi. Hemen hemen bütün Avrupa'yı dolaştım, gitmediğim yer kalmadı. En çok Danimarka'da, Hollanda'da, İsveç'te bulundum. Bakınız oralarda nasıldır, bir kere insanların birbirine saygısı vardır, birbirlerini rahatsız edecek gibi yüksek sesle konuşmazlar. Bir de bizim şuradaki halimize baksanıza, nedir bu gürültü patırtı... Öyle ya efendim, belki ben uyuyacağım, belki yazacağım, okuyacağım, belki bir işim var... Siz bu gürültüde patırtıda dünyada roman yazamazsınız, bırakmazlar ki...

— Gürültüde yazarım da, yalnız yanıbaşımda birisi konuşursa yazamıyorum.

— Canım efendim, gürültü olmasa daha iyi değil mi? Ne haklan var sizi rahatsız etmeye, yavaş da konuşabilirler. İşte Danimarka'da, İsveç'te, Hollanda'da katiyyen böyle bişey olmaz. Onun için de

adamlar ilerliyorlar. Çünkü onlarda insanın insana saygısı vardır.

Bu saygı üstüne türlü örnekler de göstererek konuştu da konuştu. Terbiyesizlikti ama ne yapayım, o anlatırken başımı kâğıtlara eğip yazmaya başladım; yazmıyordum, yazarmış gibi yapıyordum.

— Hiç boşuna uğraşmayın, yazamazsınız, sinirleriniz bozulur, dedi; Avrupa başka... Avrupalı insan demek, insanın insana saygı duyması demek. Bizde nerdeeee... Biz işte bunun için adam olamayız beyim, biz adam olamayız!

Daha çok anlatacaktı ama, iyi ki avukatı gelmiş, çağırdılar da kurtuldum. O gider gitmez çalıştığımı görüp de kimse yanıma gelmesin diye, başımı kâğıtlara büsbütün eğdim. Daha iki satır yazmıştım ki, başka bir koğuş arkadaşı geldi,

— Kolay gelsin, dedi.

— Sağolun, dedim.

Yatağıma oturdu:

— Adamlık bize çok uzak... dedi.

Konuşma açılmasın da çabucak gitsin diye sesimi çıkarmadım.

— Amerika'da bulundunuz mu? diye sordu.

— Hayır...

— Yazık... Amerika'da birkaç ay bulunsaydınız, neden bizim geri kaldığımızı anlardınız. Efendim Amerika'da bizde olduğu gibi boşuboşuna konuşmazlar, gevezelik yok; vakit nakit, herifler «taym iz mani» demişler. Amerikalı bir işi varsa ancak o zaman konuşur, söyliyeceğini en kısa biçimde söyler, sonra herkes kendi işine gücüne... Bizde öyle mi? Meselâ şurdaki halimize bakın, aylardanberi gevezelikten başka yaptığımız bişey var mı? Hep ipe

sapa gelmez lâflar. İşte Amerika'da bu yok. Bu yüzden de adamlar ilerliyor.

İşim olduğunu anlar da susar, kalkar gider, diye ofladım, puhladım; hiç oralı olmadan anlattı durdu. Akşam yemeği zamanı gelmişti. Giderken,

— Biz adam olmayız, dedi; bizde bu gevezelik varken biz adam olamayız.

— Çok doğru söylüyorsunuz... dedim.

Akşam yemeğini yer yemez romanı yazmak için kâğıda kaleme sarıldım.

— Çalışmayınca olmaz, ne yapsak boş... diye yanıbaşımda bir ses duydum. Başımı kaldırınca, koğuş arkadaşlarımdan birini gördüm. Yanımdaki yatağa oturmuştu.

— Siz ne dersiniz? dedi.

— Tabiî çalışmalı... dedim.

— Ben Alman terbiyesi aldım.

Nerdeyse patlayacaktım hani... Durmadan anlatıyordu.

— Burda Alman Lisesini bitirdim, yüksek tahsilimi Almanya'da yaptım, uzun yıllar da orada çalıştım. Siz Almanya'da, çalışmayan tek kişi bulamazsınız. Bizde öyle mi? Meselâ şurdaki halimize bakın. Yok, yok, biz adam olmayız; adamlık bize daha çok uzak...

Anladım ki ne yapsam, romanı yazamıyacağım, boşuna sinirlerim bozulacak; şimdi bırakıp, koğuştakiler uyuduktan sonra yazmaya karar verdim.

O hâlâ Almanya'yı anlatıyordu:

— Almanya'da çalışmamak ayıptır, nerde olursa olsunlar, Almanlar hiç boş durmazlar; kendilerine bir iş icat eder, mutlaka çalışırlar. Aylardanberi şurdayız meselâ, bir tek çalışan var mı? Söylesen,

hapiste ne çalışalım, derler. Alman münevveri böyle demez. Hâtıralarını yazar, kendi işi üstüne bişey kaleme alır, kitap çevirir, kısacası boş durmaz. Ya biz? Hayır, ne desek boş, biz adam olmayız...

Yanımdan gittiği zaman gece yarısı olmuştu artık kimse gelip, neden adam olmadığımız üstüne konferans vermez diye umutla romana başlamışken, birisi geldi. Bu da uzun yıllar Fransa'da bulunmuş. Uyuyanlar uyanmasın diye alçak sesle konuşuyordu. Onun anlattığına göre de Fransızlar, zamanında çalışmasını, zamanında da eğlenmesini bilirlermiş, iş ve dinlenme saatlerini birbirlerinden ayırırlarmış. Ben bu gece yarısından sonra çalışmamalıymışım.

— Şimdi uyuyun ki, sabah kalkınca dinç kafayla çalışasınız, diyordu; bizde işle dinlenme, eğlenme, hep birbirine karıştırılmıştır, dinlenecek zaman çalışır, çalışacak zamanlarda da dinlenmeye kalkarız. Onun için de verimli olamayız. Bizim adam olamayışımızın sebebi işte budur. Biz adam olmayız...

O yanımdan gittiği zaman, bende roman yazacak hal kalmamıştı, gözlerim kapanıyordu, uyudum.

Sabahleyin onlar uyanmadan kalkıp romanı yazmaya başladım. Saygı duyduğum bir koğuş arkadaşım, helâdan dönüşünde yanıma geldi:

— İngiltere başkadır; siz İngiltere'de bulundunuz mu hiç?

— Hayır...

— Vah vah!.. Meselâ İngiltere'de bir trene bindiniz. Saatlerce bir kompartımanda yolculuk ettiğiniz adam sizinle bir tek kelime konuşmaz. Bizde olsa, ne soğuk, ne kendini beğenmiş derler. Soğukluğundan, kendini beğenmişliğinden değil, nezaketinden, terbiyesinden... Belki siz onunla konuşmak istemiyorsunuzdur, öyle ya, ne diye sizi rahatsız et-

sin. Bizde olsa, tanısın, tanımasın; karşısındakinin işi var mı, yok mu, hiç düşünmez, başlar çançana... Onun için de biz adam olmayız işte...

Dizimin üstündeki kâğıtları dürdüm, yatağın altına, kalemi de cebime soktum, roman yazmaktan vazgeçtim. Orada roman yazamadım ama, yazacağım romandan çok daha değerli olan bir gerçeği öğrendim: Neden adam olamadığımızı...

Şimdi birisi kızıp da,

— Biz adam olmayız! derse; ben hemen parmağımı kaldırıp,

— Ben onun sebebini biliyorum! diye bağırıyorum.

Son hapisliğimin kazancı da işte bu oldu.

HAYATTA BEN DAİMA

Sımsıkışık oturuyorduk; o gece Spor ve Sergi Sarayı iğne atılsa yere düşmeyecek kadar kalabalıktı.

Solumda, benim yaşımda gösteren tombul bir adam oturuyordu; konuşmalarından, yanında oturan çocuğun babası olduğunu anladım. Çocuğun terbiyeli bir lise öğrencisi olduğu, kılığından, yaşından, davranışlarından belliydi.

Önce güreş minderine Rus millî takımı çıktı, alkışlandı. Arkasından bizim takım çıkınca alkış, Spor Sarayını çınlattı. Çocuk da alkışlıyordu. Babası,

— Sakin ol, dedi; hayatta hiç bir şeyin ifratı iyi değildir. Bir insan, evlâdım, hayatta hiçbir zaman kendini ifrata kaptırmamalıdır; alkışlarken de öyle... Hayatta hiçbir zaman itidalden ayrılma!... İtidal en iyi yoldur.

Tören başlamıştı. Güreşçiler karşılıklı birbirle-

rine armağanlar verirlerken, baba oğluna anlatıyordu:

— Bak oğlum, güreşlerin sonu alınıncaya kadar beklemek yok. Son güreşin bitmesine beş dakika kala hemen kalkarız. Erken kalkarsak, ancak otobüste yer bulabiliriz. Sona kalırsak, hem bu kalabalıkta eziliriz, hem de ne otobüs, ne otomobil bulabiliriz. Çok da erken kalkmak olmaz. Tabiî güreş seyretmek için... Müsabakalar bitmeden beş dakika önce kalkarız. Ne çok erken, ne çok geç... Hayatta hiçbir zaman ne önde olmalı, ne arkada kalmalı. Başa geçmek iyi değildir, geride kalmak da... Hayatta bir insan, ne geç, ne erken, tam zamanını bilmelidir.

Adamın, oğluna verdiği öğütler yüzünden mikrofonda konuşulanları anlayamadım. Biraz sonra da güreşler başladı. Ama babanın öğütleri bitmiyordu:

— Bak, pardesünü almadın. Bir evlât hayatta daima baba sözü dinlemelidir. Ben sana «yavrum, pardesünü al!» dedim. Evet, evden çıkarken hava güzeldi. Fakat gece yarısı hava serinler. Burada da terleyeceksin. Dışarı çıkınca, haydi bakalım, soğukta ne yapacaksın?... Tabiî hasta olursun... Hayatta daima büyük sözü dinlemelidir.

Yüksek sesle oğluna her konuda öğütler veren baba, birden bana döndü:

— Bazı babalar, beyefendi, gittikleri yerlere çocuklarını götürmezler. Gayet yanlış bir hareket... Bir baba, hayatta daima, oğlu ile arkadaş olmalıdır. Meselâ ben, oğlumu bu güreşleri seyretmekten mahrum bırakmadım. Çocuktur, herşeyi görüp öğrenmelidir. Onun hatırı için kalktım, buraya geldim.

Bu sırada birinci güreş bitmişti; ama adamın gevezeliğinden güreşin sonucunu anlayamadım, ikin—

ci güreş başladı. Salon çok sıcak olmuştu. Çocuk ceketini çıkarıyordu.

— Ne o, ceketini mi çıkarıyorsun? Evet, çok sıcak oldu içerisi, çıkar ceketini. Fakat bir kere bana sormalıydın...

Başını geriye çevirip arkasında oturana anlatmaya başladı:

— Beyefendi, ben çocuğumun hiç bir arzusuna engel olmam. Hayatta hiç bir zaman, babalar çocukların arzularına engel olmamalıdırlar; ancak yeter ki o arzu makûl olsun. Değil mi efendim? Meselâ oğlum ceketini çıkarıyor. Madem ki öyle istiyor, öyle olsun... Yalnız...

Çocuğuna döndü:

— Bak oğlum, ceket çıkarmanın bir usulü vardır. Ceket öyle gelişigüzel çıkarılmaz. Çünkü, sen ceketini çıkarır, dizinin üstüne koyarsın, cebindekiler yere dökülebilir, senin de haberin olmaz. Onun için ceketini çıkarırken önce cebindekilere bakacaksın, cebinde olanları dökülmeyecek, düşmeyecek gibi yerleştirip ondan sonra ceketini çıkaracaksın. Ben hayatta hiçbir zaman cebimdekileri iyice yerleştirmeden ceketimi çıkarmış değilimdir; onun için de hayatımda hiç bir şeyimi ne düşürdüm, ne kaybettim...

Adamın çenesinden içime fenalık geldi. Oturacak başka bir yer olsa, hemen orada kalkacaktım. Fakat oturacak değil, ayakta duracak yer bile yoktu.

Sağ yanımdakine,

— Affedersiniz, bu ikinci güreş değil mi? diye sordum.

— Hayır, üçüncü güreş başladı.

Ne seyrettiğim güreşi, ne hakemlerin söylediklerini anlayabiliyorum.

Baba oğluna diyordu ki:

— Susadın mı?.. Bak, bu olmadı. Hayatta insan daima, böyle bir yere gelirken, evinden çıkmadan önce, suyunu iyice içmelidir. Bir gazoz bişey değil... İçersin, ne olacak... Ama, bak, terledin, buz gibi gazozu içince öksüreceksin... Hayatta her şeyden önce sıhhat gelir, her şeyin başı sıhhat... «Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi.» Suyunu iç, evinden öyle çık! Bu sana ders olsun... Gazozcu! Gel bakayım, bir gazoz ver!

Adamın çenesinden kurtulmak için orada kalktım ama, kalabalıktan kıpırdayamadım bile, yine eski yerime oturmak zorunda kaldım.

— Gazozu birdenbire içme oğlum! Hiçbir zaman soğuk bir şeyi birden içmemeli... Sıcacık mideye, hele böyle terliyken, buz gibi gazoz girince, al işte hastalık... Onun için daima yudum yudum içmeli, beş dakika durmalı, dinlenerek... Hem de gazozu ağzında ısıt, sonra yut... Ben hayatta hiçbir zaman dondurma gibi, gazoz gibi soğuk şeyleri birdenbire içmemişimdir; onun için de maşallah, demir olsa midem hazmeder.

Of, puf diyorum ama, adam hiç oralı değil. Kim yendi, kim yenildi anlamadan dört güreş bitti, on dakika ara verildi. Galiba çocuk helâya gitmek istedi. Babası,

—İşte bir yanlış daha, dedi, bu kalabalıkta he-

lâya nasıl gideceksin? Adım atılacak gibi değil ki... İnsan hayatta daima ihtiyatlı olmalıdır. Madem böyle bir yere geliyorsun, burada saatlerce oturacağını düşünüp, evinden çıkmadan önce, her türlü ihtiyacını göreceksin. Çişini mişini et, öyle çık sokağa... Ben hayatta hiçbir zaman abdestimi etmeden evden çıkmamışımdır. Sen de öyle yap oğlum... Peki şim-

di, ne olacak? helânın nerede olduğunu biliyor musun?.. Gördün mü, bilmiyorsun... İnsan hayatta her zaman için tedbirli olacak... Böyle bir yere girdin mi, helânın nerede olduğunu sorup öğreneceksin... Haydi bakalım, git de ara bul!..

Çocuk gitti. Adam bana anlatmaya başladı:

— Kimi babalar, çocuklarını böyle yerlere yalnız başlarına bırakırlar. Hiç doğru değil... Gece vakti çocukları eğlence yerlerine yalnız göndermek yanlıştır; ahlâkları, terbiyeleri bozulur. Ben hayatta çocuğumu hiç yalnız bırakmamışımdır.

Başımı öbür yana çevirince, adam konuşmasının arkasını sol yanındakine anlatmaya devam etti:

— Bir baba, oğlu ile arkadaş olmalıdır beyefendi: Ben daima böyle yapmışımdır.

Çocuk geldi. Babası,

— Geç kaldın, dedi hayatta daima, bir yere gittin mi çabucak işini yapıp döneceksin...

Güreşler başladı, adam susmak bilmiyor. Artık dayanamayıp yanından kalktım, oturanların ayaklarına basarak, ayaktakileri ite kaka oradan uzaklaştım.

Biraz sonra da güreşler bitti. Adım adım dışarı çıkıyorduk. Öğütçü adamın sesini arkamda duydum. Çocuk yoktu yanında. Birden beni görüp,

— Kayboldu, dedi.

— Kim? dedim.

— Bizim çocuk kayboldu...

— Merak etmeyin, koca delikanlı kaybolur mu, kapıda bekllyordur.

— Hayır, beklemez.

— Eve gelir öyleyse...

— Gelmez... Biliyorum, gelmez. Gitti artık... Benim yedi oğlum, dört kızım var, hepsi gitti, bir bu kalmıştı.

— Bu kadar çocuk!... Maşallah, onbir çocuk!..

— Hepsi bir kadından değil, dört kadınla evlendim. Kadınlar gitti, çocuklar gitti... Bir bu oğlum kalmıştı.

— Şaşılacak şey, bu çocuk nasıl dayandı?

— Bu, biraz şeycedir, nasıl söyleyeyim, biraz saf... On yedi yaşında, hâlâ bitürlü ilkokulu bitiremedi.

Kapıdan çıktık, ayrılırken,

— Güreşlerde kim yendi, allahaşkına, dedi, bizimkiler mi galip, onlar mı? Hiç anlayamadım...

— Ben de anlayamadım, dedim, yarın sabah gazetelerden, okur, öğreniriz.

SİHİRBAZ MALİYECİLER

Bu olay, öylesine karışık, karmakarışık ki, büsbütün karmançorman etmeden size nasıl anlatacağım bilemiyorum. Bu karmakarışık olay beş kişi arasında geçti.

Beş arkadaştılar. Beş kişinin arkadaş olmaları, bir araya gelmeleri için aralarında bir bağıntı olması gerekir. Anlatacağımız karmakarışık olayın kahramanlarının aralarındaki bağıntı, beşinin de çok kuvvetli maliyeci ve hesap uzmanı olmalarıydı.

Büyük bankalardan birinin genel müdürü olan Talat Bey, dört yakın arkadaşını Suadiye'deki yeni evine çağırmıştı. Birlikte bir pazar geçireceklerdi. Talât Bey tanınmış bankacılarımızdandır. Yirmiyedi yıllık çok başarılı bankacılığı vardır. Hesaba o kadar aklı erer ki, arkadaşları onun için «Kapısındaki tabelâda banka yazılı boş bir dükkândan içeri girsin, iki yıla kalmaz tamtakır dükkânı ikiyüz milyon lira sermayeli bir banka yapar» derler. Batmak üzere

olan biriki bankayı kurtarıp kalkındırmış, en güvenilir banka durumuna yükseltmiş.

Talât Beyin o pazar evine çağırdıklarından Lûtfi Bey büyük bir iş adamıdır. Hesabını bilir, hem de çok iyi bilir bir kişi olarak tanınır. Eline bir avuç tezek alıp sıksa, açtığı zaman avucunun altınla dolu olduğu görülür. Parmağının ucunu değdirdiği toprağın altın olması şans işi değil, hesap işidir. Çünkü o, altına dönmeyecek toprağa parmağının ucunu dokundurmaz.

Talât Bey'in o pazar günkü konuklarından Zeki Bey, Maliye Bakanlığının birinci derecedeki birkaç yüksek memurundan biridir. Bütün Bakanlığı onun çekip çevirdiği söylenir. Yabancılar ona «Türkiye'nin sihirbaz maliyecisi» adını takmışlar.

O günkü konuklardan Refik Bey'le, Ziya Bey, Talât Bey'in okuldan arkadaşıydılar. Ziya Bey rasathanede görevli uzmandır. Yüksek riyaziyeci Refik Bey de Fen Fakültesinde profesördür.

Talât Bey'in Suadiye'deki yeni evine o pazar çağırdığı arkadaşları çoluk çocuklarıyle gelmişler, öğleden önce hep birlikte denize girmişlerdi. Öğle yemeğinden sonra da, kahvelerini içip kimisi biraz kestirdi, kimisi de derin uykuya daldı.

Talât Bey'le Zeki Bey de vidolu tavlaya başladılar. Vidosu yirmibeş kuruştan dört el tavla oyunundan sonra Talât Bey üçyüz yetmişbeş kuruş alacaklı çıktı. Bozuk parası olmayan Zeki Bey on lira verdi. On liranın üstünü vermek için Talât Bey elini cebine attı, bütün bir beş lirayla bir de iki buçuk lira çıkardı. Başka bozuk parası yoktu. Beşlikle ikibuçuğu alan Zeki Bey,

— Şimdi sana ne vereceğim? diye sordu.

Bu sorudan sonra hesap karıştı:

— Şimdi sen bana... Dur bakayım?...

Ceplerini karıştıran Zeki Bey, bulduğu bir gümüş lirayı da Talât Bey'e hesabı kolaylaştırmak için verdi.

— Şimdi ne oldu?...

— Ben sana yedi buçuk lira verdim mi?

— Verdin!...

— Peki, sen bana ne verecektin?

— Ben sana bir lira daha verdim

— Kardeşim, senin borcun üç yüz yetmişbeş kuruş, tamam mı?...

— Tamam...

— Sen bana yüz yetmişbeş daha ver.

— İyi ama ben sana bir lira verdim, on lira da önceden vermiştim, on bir eder. Halbuki sen bana...

— Dur be birader, aklımı karıştırma!

— Bir beşlik, bir de iki buçukluk...

Onların çekişmesinden uyanan Lütfi Bey'le Refik Bey de yanlarına geldiler.

— Ne var, ne oluyor?

— Bak Refikçiğim, ben bunu tavlada yendim. Üç yüz yetmiş...

— Dur ama, bir de ben anlatayım. Biz dört el vidolu tavla oynadık, vidosu yirmibeş kuruştan...

— Yahu, onlara ne lüzum var... Yirmi beşten oynarız, elliden oynarız. Senin bana üçyüz yetmiş beş kuruş borcun var mı?

— Var ama, ben sana on bir lira verdim.

— Evet... Ben de sana üste yedi buçuk verdim. Demek ki sen bana daha üste...

— İyi ama bir lira daha verdim.

Yüksek matematikçi Refik Bey,

— Durun yahu, dedi, aklımı karıştırdınız. Teker teker söyleyin de anlayalım. Sen ne verdin?

— On lira!..

— Ne vermen lâzımdı?

— Üç yüz yetmiş beş, ama...

— Amasını bırak.

— Bir lira da sonradan verdim.

— Tamam. Demek ki sen Talât, üste altı yüz yirmi beş kuruş vereceksin. Halbuki sen yedi buçuk lira vermişsin. Öyleyse daha... Efendime söyliyeyim... Şimdi sen buna... Yedi buçuktan on bir çıkarsa... ne kalır?

— Yahu, yedi buçuktan on bir çıkar mı?

— Hayır, yedi buçuktan altı yüz yirmi beş çıkacak... Çıkarsa ne kalır? Yüz yirmi beş mi?

— Allah Allah... Kardeşim ben buna on bir lira vermemiş miyim?...

— Verdin. Ben de sana yedi buçuk verdim.

Rasathanede uzman Ziya Bey,

— İşi büsbütün karıştırdınız, dedi. Şimdi sen baştan söyle bakayım; senin buna üç yüz yetmiş beş kuruş borcun mu var?

— O da sana yedi buçuk vermiş, demek ki... Yedi buçuk, on bir daha ne eder?

— Öyle değil be kardeşim... Arada üç yüz yetmiş beş kuruş kaynadı. Şimdi bak...

— Anladım. Yüz yirmi beş kuruş daha ver sen buna...

— Hay Allahım... Yüz yirmi beş de nerden çıktı? Boyuna ben veriyorum, onun bişey verdiği yok.

— Tabiî sen vereceksin, sen yenildin.

— Yüz yirmi beş...

— Değil...

— Efendim... On lira bir, bir daha verdim. Etti on bir.

— Buna karşılık ne aldın?

— İyice kafamı karıştırdınız. Sende yirmi beş kuruş var mı?

Zeki Bey cebinde bulduğu yirmi beş kuruşu verdi.

— Şimdi al bu yirmi beş kuruşu, üste ne kaldı?

— Ne bileyim ben ne kaldı? Büsbütün karıştırdınız. On lira bir, bir lira bir, bir de yirmi beş kuruş... Eder mi on bir lira yirmi beş kuruş... Ver sen şimdi buna bir lira...

— Tövbe yarabbi... Yahu, yedi buçuk lira verdik be ...

Talât Bey koştu, rahat koltukta uyuklamakta olan büyük iş adamı Lûtfi Bey'i kolundan tutup çekti, getirdi.

— Gel Allahaşkına, şu hesabın içinden çık...

— Bay Lûtfi... Biz vidolu tavla oynadık...

— Yahu, vidoyu bırak...

— Tavla...

— Tavlayla ne ilgisi var birader. Senin üç yüz yetmiş beş kuruş borcun var mı? Var...

— Ona karşılık on bir lira yirmi beş kuruş verdim.

— Ama yedi buçuk lira da aldın...

Lûtfi Bey,

— Anlaşıldı, dedi, sen vermişsin yedi buçuk lira. Neye verdin?...

— Bozuk yoktu.

— Sen neye on lira verdin?

— İstedi birader. Bozuk çıkmayınca...

— Tamam gayet basit bir hesap... On lira yirmi beş, üç yüz yetmiş beş daha...

— Toplamıyacaksın birader, çıkaracaksın...

— Anladık, önce toplıyalım, sonra da çıkaracağız... En son yirmi beş mi verdin?...

Hesap o kadar karıştı ki Lûtfi Bey, iki elini açıp...

— Durun, kolayı var, dedi ,ben şimdi hallederim. Sen en son verdiğin yirmi beşi geri al. Tamam... Sen de yedi buçuk liranı al. Sen ne vermişsin?...

— On lira... Bir de bir lira...

— On bir liramı ? Al paranı geriye...

ikisi de birbirinden paralarını geriye aldılar. Büyük iş adamı,

— Şimdi, dedi, sen buna ver on lirayı... Hah, sen on liranın üstünü ver.

— Bende bozuk yok. İşte yedi buçuk lira...

— Al yedi buçuğu... Senin bana şimdi ne vermen lâzım?...

— Bende bir lirayla bir de yirmi beş kuruş var.

— Ver onu... Şimdi ne oldu?

— Yine eskisi gibi oldu?

— Tamaam... Şimdi sen buna... Efendim... Yüz yirmi beş daha ver...

— Yok ki...

— Öyleyse sen buna ver yüz yirmi beş kuruş.

— Ne olacak?

— Ver sen... O halde, sen bundan... Nasıl oldu yahu? Yine karıştı...

— Kardeşim...

— Off... birader, sen bana ne verdin be?

— Ne mi? Ne verdim sana?

— Sen bana...

Profesör Refik Bey,

— Durun, dedi. Herkes verdiğini alsın.

Birkaç kere paralar döndü dolaştı, yine hesabın içinden çıkamadılar. Bu arada kolaylık olsun diye Ziya Bey, on lirayı bozdu. On lira bozulduktan sonra

hesabın içinden hiç çıkılmaz oldu. Akşam üzerine doğru Lûtfi Bey,

— Herkes yeniden kendi parasını alsın, dedi.

Aldılar. Bunun üzerine Lûtfi Bey, sihirbaz maliyeci Zeki Bey'e,

— Şimdi senin Talât'a üç yüz yetmiş beş kuruş borcun var, bozuk paran olunca verirsin. Tamam mı? dedi.

— Tamaam...

— Hay Allah razı olsun... İşte bu kadar...

Büyük hesaplarla uğraşanlar böylece küçük bir hesabın içinden de çıkmış oldular.

SICAK SU MUSLUĞU

Dergilerin ilk sayfalarında ilân edilen «yazı ailesinden adı silindi mi, o yazarın işi ters gidiyor demektir. Yazılarım kendi adımla yayınlanıyorsa, işlerim tıkırındadır. Yook, Akbaba'daki yazılarımda «falan-filan» imzası gördünüz mü, anlayınız ki yine terse düşmüşüm. Arada bir kendim olurum, arada bir «falan-filân» olurum.

Geçenlerde yine adımın «yazı ailesi»nden kazındığı falan-filân olduğum birgün, telefonum çaldı. Telefonda konuşan benden yardım istiyor, ama istediği yardımın ne olduğunu söylemiyordu. Oysa falan-filân olduğum zamanlar yardım istiyenlerim de bulunmaz! Onun için o gün bayağı sevindim.

— Nedir istediğiniz? diye sordum.

— Telefonda söylenmez.

— Niçin?

— Bizim telefonlarda konuşmak, mikrofonda

konuşmaktan beterdir, konuşulanı duymayan kalmaz.

— Yok canım, o eskidendi. Evet, eskiden telefon konuşmalarımızı dinliyorlardı ama, şimdi telefonda konuştuklarımızı kendimiz bile duyamıyoruz, başkaları nasıl dinler!.. İkinci Cumhuriyette böyle şey olmaz...

— Ne olur ne olmaz beyefendi, bilinmez, Birinci Cumhuriyetten kalma birisi araya girer de dinleyiverir.

— Söyleyeceğiniz gizli bişey mi?

— Çok gizli... Son derece gizli. Karşı karşıya gelip anlatmak istiyoruz.

Bu olayı yazmıyacaktım ama telefonda konuşan adam içime şüphe düşürdü; gerçekten onun söylediği gibi sabık Birinci Cumhuriyetten kalma birisi eski alışkanlıkla İkinci Cumhuriyet Anayasamızı çiğniyerek, telefonumuzu dinliyorsa, gizli işler yaptığımızı sanır diye korktum. Onun için bu olayı anlatıyorum.

Telefon konuşmasından yarım saat kadar sonra geldiler. İki kişiydiler; biri kırk yaşlarında, biri daha genç görünüşlüydü. Genç görünenin elinde gazeteye sarılı bir paket vardı.

— Buyurun, sizi dinliyorum, dedim, ikisi de ürkek ürkek, bakındılar. Yaşlıcası,

— Burada yalnız mıyız? dedi.

— Hayır, ben de varım... dedim.

— Yâni, sizden ve bizden başka kimse yok mu?

— Görüyorsunuz ki yok...

— Emin misiniz?...

— Ne demek!... Tabîî eminim.

— Müsaade ederseniz, bir kere kontrol edelim.

İki kapıyı da açıp baktılar.

— Bizim bir icadımız var, patent alabilmek için yardımınızı rica ediyoruz. Biz kendimiz müracaat etsek, icad ettiğimiz âleti çalarlar diye korkuyoruz. Onun için bize yardım edin, icad ettiğimiz âletin patentini alalım. Kısa zamanda milyoner olacağız. Sizi bu işe ortak yapacağız. Düşündük taşındık, sizden daha güvenilir kimse aklımıza gelmedi.

«Falan-filân» olduğum zamanlar, parasızım demektir. Şunu bunu, icadettim diye gelen delileri çok dinlediğim için, bunları başımdan savmak istedim ama, insan parasız olunca akılsız da oluyor, belki kendime de bir iş çıkarırım umuduna kapıldım.

— İcadettiğiniz âleti yapmak için sermaye lazımsa peşin söyliyeyim, bende para yok .. dedim.

İkisi birden konuştu. Benden para mara istemiyorlarmış. Bu icad sermayesiz bir işmiş. Namusuma güvenmişler, icatlarını kimseye çaldırtmadan patent almalarına yardım etmemi istiyorlar.

— Nedir bu âlet?...

Şüpheyle duvarlara, kapılara pencerelere baktılar.

— Bizi kimsenin dinlemediğine emin misiniz?

— Eminim...

— Öyleyse açıyorum.

Gazeteyi açtı, bir mukavva kutu çıktı. Kutuyu açtı, içinden ne çıkacak diye merakla bakıyordum. Bir kutu daha çıktı. Üçümüz kutunun başına toplanmışız. O kutuyu da açtı, bir kutu daha... O kutunun içinden kâğıda sarılmış, iple bağlanmış bişey çıkardı. Dikkatle ipi çözdü, kâğıtları açtı:

— İşte. İcadımız bu âlet! diye, masanın üstüne bir musluk koydu; bayağı, bildiğimiz mâdeni bir musluk... Bu musluğun dibinden iki tel uzanıyor.

— Bu, musluk! dedim.

— Evet, musluk. Ama bu musluktan sıcak su akar.

— Nasıl oluyor?...

— Şu dipteki iki teli prize sokunca musluktan fokur fokur sıcak su akar.

— Yapın da görelim bir.

— Yapalım. Musluk nerede var?

— Üst katta...

Genci icadettikleri musluğu sarıp sarmalayıp koynuna soktu. Hanın üst katına çıktık. Üçümüz birden helâya girdik. İçerde ne yaptığımızı görmesinler diye helânın kapısını üstümüzden sıkı sıkıya kapattık. helâ lavabosunun musluğunu söktüler. Vanayı bulamadığımız için delikten su fışkırınca, daracık helânın köşelerine kaçıştıksa da yine de ıslandık. İcadettikleri sıcak su akıtan musluğu deliğe taktılar. Bu iş yarım saatten fazla sürdüğünden, helâya girmek için dışarda birikenler,

— Orada ne yapıyorsunuz? diye kapıyı tekmelemeğe başladılar.

— Tamirat var, başka helâya gidin! diye içerden bağırdımsa da, büsbütün meraklanıp kalabalıklaştıklarını gürültüden anlıyordum.

— Açın kapıyı! diye bağırıyorlardı.

Yaşlıca olan mucit, âleti görürler diye, iyice eskimiş tahta helâ çatlaklarını, deliklerini gazete kâğıtlarıyla tıkamaya başlayınca, dışardakilerin gürültüsü büsbütün arttı. Mucitlere,

— Elinizi çabuk tutun arkadaşlar! dedim.

— Oldu... Piriz nerede?

— Helâda priz ne arar?...

— Zararı yok, lâmbanın teline takarız.

Mucitlerden biri eğildi, sırt verdi. Öbür mucit

de onun sırtına çıktı. Helânın lâmbasını çıkardı. Musluktan çıkan iki teli, helâ tavanından sarkan» elektrik teline bağladı, arkadaşının sırtından indi.

Elektrik düğmesini çevirdi. Genç mucit bana,

— Şimdi musluğu açın, dedi. Kaynar su akacak!

Oldum olası elektrikten korktuğum için, nasılsa bir akıllılık edip,

— Siz açın! dedim.

Yaşlıca mucit elini uzatıp musluğu açtı, açmasıyle, ağzından değil de ta karnının içinden hıh diye bir ses çıkarıp boylu boyunca helâ taşına devrilmesi bir oldu. Yattığı yerde debeleniyor, bitürlü kalkamıyordu. Açılan musluktan, gerçekten, buğuları tüten fokur fokur sıcak su akıyordu.

Ayakta duran genç mucit,

— Vay anasını, dedi. Yine çarptı yahu... Ne zaman musluğu açsak, elektrik çarpıp, bizi yere atıyor.

Hâlâ helâ taşında yatan mucit;

— Bir de buna çare bulsak, o zaman tamam olacak, dedi.

Onu yerden kaldırdık. Elektrik düğmesini kapattık. Sıcak su âletini söktüler, yerine eski musluğu taktılar.

Üçümüz birden helâdan çıktık. İki mucitle, dışardaki şaşkın kalabalığın arasından bizim odaya geldik. Genç olanı,

— Nasıl gördünüz ya... dedi.

— Çok iyi ama, çarpıyor... dedim.

Yaşlıca olanı,

— Çarpıyor ama, öldürmüyor, yalnız yere fırlatıyor, dedi.

— Buna da bir çare bulmalı...

— Biz bu kadarını yaptık, onu da başka birisi bulsun.

Bugünlerde kendime iş bulamazsam, yeni icat sıcak su musluğunun patentini almak için gerekli yerlere başvurmak zorunda kalacağım.

Sıcak su musluğumuz gayet emniyetlidir, dokunanı yere fırlatsa da öldürmez. Dikkat: Bu musluğun kullanıldığı yerlerin döşemesi yumuşak olmalıdır.

HÂRİKA
ÇOCUK

Bir elinde koca bir demet dağ nanesi, öbür koltuğunda şişkin bir bohça ile kompartımana girdi. Dağ naneleriyle bohçasını fileye yerleştirdi. İçerisi keskin nane, ile, yaşlı, şişman kadının ekşi terinden karışık bir kokuyla bozuldu. Derin bir oooh çekip tülbent başörtüsünün uçlarıyla yüzünün, boynunun terlerini sildi, oturdu. Karşısında oturan genç kadınla hemen ahbaplığa başladı. Genç kadının sivilceli esmer derisi, içi dopdolu tulum gerginliğindeki göğsünün içine kadar görünüyordu. Ama genç kadının başörtülü, yeldirmeli kadının gevezeliğinden hoşlanmadığı belli oluyordu. Sivilceli, ergenlikli esmer kadının ağzı sıcaktan, tıklım tıklım dolu olduğu için kapanmıyan bavul gibi açık duruyordu. Pek zorda kaldıkça, o hep açık duran ağzı «evet», «ı-ıh», «hı» diye kıpırdıyordu.

Kompartımandakiler, iki banliyö istasyonu arasında tülbent başörtülü, siyah yeldirmeli kadının bü-

tün haltercümesini öğrenmiş oldular. «Merhum bey» i komiserdi; yıllarca Muş'ta, Hakkâri'de, Siirt'de bulunmuşlardı. Bey'i öleli on dokuz yıl olmuştu. Muş, Siirt, Hakkâri, oralardaki ahbapları, komşuları hep anlatıldı. Merhum komiser bey'in huyları da sayılıp döküldü. Sözü torunlarına getirdi; pek akıllı, pek güzel, pek sevimli yavrulardı. Şimdiki «zamane çocukları da pek acayip» oluyorlardı. «Sağ olası» lar büyümüşler, büyümüşler de küçülmüşlerdi.

Kendisini, merhum bey'ini, sülâlesini, akrabalarını anlatıp bitirdikten sonra, söz sırası komşularına gelmişti. Komşularının bir çocuğu vardı. Patlıyacak gerginlikteki esmer derisi sivilceli genç kadına anlatıyordu:

— Bu kadar akıllı çocuk görülmüş, duyulmuş değildir evlâdım. Kırk bir buçuk maşallah, Allah kem nazarlardan muhafaza etsin! Eksik doğdu yavrucak. Yedi aylık doğdu da görenler «Bu çocuk, dünyada yaşamaz!» dediler. Serçe parmak kadar bişeydi. Yaşatan Allah yaşatıyor evlâdım, hem de öyle bir yaladı ki... Üç aylıkken tam sekiz kilo yedi yüz gram geliyordu. Bütün doktorlar şaştılar. Dördüncü ayma varmadan diş çıkardı, hem de ne diş kızım, ayva koçanı kemiriyor, artık düşün. Konukomşu şaştık, kaldık. On altı aylıkken bir sabah annesi ağzına meme veriyormuş. Birden çocuk kalın kalın erkek sesiyle «Ben artık büyüdüm, meme emmem!» diye bağırmaz mı? Kadıncağız korkusundan şaşırmış, şaşkınlıktan kundağı balkondan aşağı attığı gibi sokağa fırladı da «Yetişin ümmeti Muhammed, komşular imdaaat!...» diye bağıra bağıra bayıldı kaldı. Vallahi olur şey değil sekiz aylıkken senin benim gibi konuştu. Dokuz aylık yürümeye başladı. İki yaşında bülbül gibi okudu, hem de kendikendine; kimse bir

şey öğretmeden... Üç yaşında mektup yazıyordu; inanılacak şey mi? Dört yaşında mektebe verdiler de, öğretmeni annesine «Hanım» demiş «Bu çocuk herşeyi benden iyi biliyor, siz bunu boşuna mektebe filân göndermeyin!»

Dokuz yaşında bıyıkları terledi, on yaşında sakal traşına başladı. On iki yaşında orta mektep imtihanını verip liseye yazıldı. Öyle bir resim yapıyor ki, değme ressamlar yapamaz. Bir keman çalıyordu, vallahi meşhur kemancılar «Bu çocuğun yayı üzerine yay yok!» demişler. Hem de kemanı kendi kendine öğrendi. Allah vergisi işte...

Bir sabah da annesi babası kalkmışlar ki, çocuk başka bir dil konuşuyor, dilinden anlamamışlar. Meğer İngilizce konuşmuyor mu imiş!... Ana dili gibi İngilizce... Dünyada kaç millet varsa hepsinin dilini öğrendi. Alamanlar görmüşler de şaşmışlar, «Bu Almancayı biz bile konuşamayız...» demişler. Anla bak, ne zekâ... On dördünde Kur'anı bir tamam söktü de hafız oldu. Sultan Ahmet Camiinde vaaz *veren* hocanın bile yanlışını çıkarmış...

Hârika efendim, hârika... On altı yaşında liseyi bitirdi, üniversiteye yazıldı. Çocuğun bilgisine bütün profesörler parmak ısırmışlar. «Ne zekâ, biz buna hayran olduk!» demişler. Yaşı küçük olmasa profesör yapacaklar. Hattâ bir profesör «Ben bu çocuğun karşısında ders vermeğe utanıyorum!» demiş.

Tülbent başörtülü siyah yeldirmeli kadın sustu. Kompartımana girdiğinden beri ilk defa susuyordu. Esmer, sivilceli genç kadın konuşacak diye bir süre onun yüzüne baktı durdu. Konuşmayınca merakını yenemedi.

— Sonra ne oldu çocuk? diye sordu.

Başörtülü kadın, üzüntülü bir sesle:

— Hiç sorma evlâdım, dedi, üç senedenberi tımarhanede yatıyor zavallı!... Bugün ona gitmiştim de ziyaretinden dönüyorum.

YERİNİ BULANLAR

Sultan Mahmud'a,

— Efendimiz, adamın biri peygamberliğini ilân etti, derler.

Padişah,

— Getirin bana! der.

Sahte peygamberi getirirler; yalınayak başıkabak açlıktan avurdu çökmüş, üstü başı dökülen biri.

— Götürün bunu, kırk gün yağ balla, fındık üzümle baklava börekle besleyin! der.

Kırk gün sonra adamı huzuruna çağırtır, sorar:

— Nasıl, yine peygamber misin?

— Evet...

— Peki, peygamberlere vahiy gelir, sana da vahiy geliyor mu?

— Evet geliyor, Cebrail vasıtasıyla geliyor.

— Ne deniyor vahiy'de?

— Cebrail vasıtasıyla Allah bana: «Sen yerini buldun, sakın oradan bir yere kımıldama!» diyor.

Mahallenin yaramaz çocuklarının topu, pencere camını kırdı da önüme düştü sandım, birden irkildim. Oysa çalışma masamın önüne düşen, top değil, bir insandı. Odamın kapısını, söğelerinden sökercesine açıp gümp diye ortaya düştü. Saçı başı dağınık, yüzü kızarmış, kanlanmış gözleri yuvalarından uğramış, ağzı kızarmış, bakışları yabanileşmiş, önümde duruyordu. Onu böyle görünce, ilkin tanıyamadım. Korkmadım dersem yalan söylemiş olurum. Sonra tanır gibi oldum. Adını bilmiyordum. Şurada burada arkadaşlarımın yanında görmüş, belki de biraz konuşmuş olduğum birisiydi.

Korkunun etkisi altında, sesimin en tatlı uyumu ile,

— Hoş geldiniz buyurun efendim! diye yer gösterdim.

Bir yumruğu belinde, öbür yumruğuyla havayı döverek kelimeler ağzından lâv lâv fışkırdı:

— Bu iş böyle gitmez, bu düzensizlik böyle sürmez!

Ne demek istediğini anlamamıştım ama, birazcık yumuşatabilmek için,

— Çok doğru, dedim, rica ederim oturunuz!

Yüzü kıpkırmızıydı, içinin ateşi yanaklarına vurmuştu.

— Soğuk bişey içmez misiniz?

Sözlerimi duymamış olacak,

— Yıkmalı, yıkmalı! diye bağırdı.

Saygıyla omuzlarından tutup koltuğa oturttum. Eline cigara tutuşturdum. Pencereyi açtım. Bir bardak su uzattım.

— Susamadım, dedi.

— Olsun, için için! dedim.

Şaşkınlıktan suyu içince, hohh, diye geniş bir

soluk bıraktı. Kahve de ısmarladım. Biraz yatışmıştı.

— Çeki taşı örneği insanlara hep imrenmişimdir, dedi.

— Ne gibi beyefendi? diye sordum.

— Lök gibi bir yere, bir işe otururlar, bir daha öldür Allah kımıldamazlar. Düzenli bir hayatları vardır. Günün hangi saatinde nerede, ne iş yapacakları, kimlerle neler konuşacakları bellidir. Tam tarifiyle uygun belediye taşıtları gibi yaşarlar. Günün hangi saatinde helâya gideceklerini bilirler ve hiç şaşırmazlar. Meselâ bu adamlar, yolda giderken birden sıkışıp bizim gibi helâ aramak için dört dönmezler. Bünyeleri de, barsakları da düzenli işler. Yaptıkları iş her neyse, emekli olmadan, yada ölmeden o işten ayrılmazlar.

Adam düpedüz benim hayatımı anlatıyordu. Her ne kadar böyle bir hayata özendiğini söylüyorsa da. bu hayatı sürenlere de kızdığı belliydi.

— Ben hep böyle bir hayata özendim, ama olmadı bitürlü... dedi.

— Olur inşallah... dedim.

Sağ elini kırlaşmış saçlarına atarak,

— Ne zaman? diye bağırdı, bu yaştan sonra mı? Meselâ, söyler misiniz, bozuk paralarınız nerede durur?

— Bozuk paralarım mı?... Pantolunumun sağ cebinde ...

— Ya bütün paralarınız?

— Ceketimin sol iç cebinde, cüzdanda...

— Peki, mendiliniz?

— İki mendil taşırım, biri pantolonumun sol cebinde, biri ceketimin sağ cebinde...

— Tarağınız?

— Pantolonumun arka cebinde...

— Anahtarınız?

— Pantolonumun ön cebinde...

— Dolmakaleminiz?

— Ceketimin sağ cebinde...

— Gördünüz mü, her şeyinizin nerede olduğunu biliyorsunuz? Oysa ben bilmiyorum...

— Neden?

— Yok da ondan... Arada bir elime para geçse hangi cebime olsa gelişigüzel koyarım. İnsanın parasını, mendilini, tarağını, kalemini, defterini belli bir yerde taşıması için bunları taşımaya alışması gerekir.

Ses tonu yine birden yükseldi:

— Bizde para nerede beyim?... İki gündür mîğdeme bir lokma girmedi. Bak pabuçlarıma!... Burnu timsağ ağzı gibi açılmış. Felâkete gidiyoruz. İşsizlik aldı yürüdü. Millet parasızlıktan kırılıyor. Ahlâk bozuldu. Fuhuş arttı. Kumar salgın oldu. Hastalar ilâç alamıyorlar, hastahaneler dolu. Yoksulluk...

Durdu, dirseğini masaya dayayarak yüzüme iyice yaklaştı.

— İhtilâl lâzım, ihtilâl!... dedi, siz de var mısınız bu işe?

Donup kaldım. Beynim uyuşur gibi oldu; Kendimi toparlamaya çalışarak,

— Size yapabileceğim en büyük iyilik, bu sözlerinizi duymamış olmaktır, dedim. Siz bana bişey söylemediniz, buraya gelmediniz, ben sizinle konuşmadım. Ben hiçbişey bilmiyorum. İşte bu kadar!...

Bozulmuştu ayağa kalktı:

— Yaaa... Çok yazık! Ben sizi güvenilir biri sanmıştım...

— Rica ederim. Benimle konuştuğunuzu, beni gördüğünüzü kimseye söylemeyin. Sizi ihbar edecek de değilim!

Umutsuzca çıkıp gitti..

Korkumdan evde duramadım. Biraz sonra sokağa çıktım. Saatimi de birbuçuk saat geriye alarak birkaç arkadaşım yanına gittim. Onlara saatini göstererek, söz arasında birkaç kere saatin kaç olduğunu söyledim. Bunları korkumdan yapıyordum. Adam, benimle konuştuklarını bir yerde ağzından kaçırırsa, «bana gelmedi, ben o saatte filancaların yanındaydım» diye onları tanık gösterecektim.

Eve geldim, cebimdeki paralardan bütün bir bin lira yok olmuş. Adam bende akıl bırakmadı ki, on lira diye şoföre bütün binliği vermiştim. Beynimden vurulmuşa döndüm. Benim gibi az kazançlı bir insan için bin lira önemli para. Sıkıntıdan bütün gece uyuyamadım.

Ertesi gün işime giderken, dün gelen adamı yolda gördüm. Yanında birisi daha vardı. Beni görmesin diye başımı çevirdim. Ama görmüş, yanıma geldi:

— Nasılsınız beyefendi?

Gayet soğuk,

— Teşekkür ederim, dedim.

— Hava da bugün ne kadar güzel!... dedi.

Oysa sabahtan beri durmadan pis bir yağmur yağıyordu.

— Neresi güzel bu havanın?... Berbat!... dedim.

Gülümseyerek,

— Ben bu havaları çok severim, dedi, tam sinema havası... Öğleden sonra sinemaya gideceğim... Haydi Allahaısmarladık.

— Gülegüle...

O gitti ama, yanındaki adam benimle kaldı. Gidenin arkasından,

— Şu insanlar ne tuhaf dedi, cebinde parası olunca insanoğlu şu pis havaya bile güzel, diyor.

— Giden beyin parası var mı?

— Yoktu ama, dündenberi var. Dün akşam Beyoğlunda bir arkadaşımıza giderlerken, apartmanlardan birinden ikisinin de kafasına bişey düşüyor. Bunun kafasına cüzdan düşmüş... Arkadaşının kafasına da saksı. Adamı hastahaneye kaldırmışlar, bu da o gürültüde cüzdanı alıp savışmış...

Bu olaydan birkaç gün sonraydı, otobüste giderken yankesicinin biri ceketimin kumaşını keserek, iç cebinden cüzdanımı aşırmış. Yeni aldığım aylıkla birlikte, yıllardır biriktirdiğim üç bin lira gitti.

Birkaç gün sonra vapurda yine o adam gelip yanıma oturmaz mı... Baktım, saçı başı düzgün, giyim kuşam yerinde.

— Canınız sıkılmış gibi... dedi.

— Yooo, bişey yok, dedim.

Yüzü gülüyordu.

— İktisadi durumu nasıl görüyorsunuz? dedi.

— Ben anlamam ama, dedim, pek de parlak değil galiba...

Birden ciddileşti:

—Yooo... Hamdolsun, şimdi eskisi gibi değil, günden güne de düzeliyor. Çalışmak isteyene iş var... Yeter ki insan tembel olmasın.

Vapurdan çıkarken, yolculardan biri arkamdan onu gösterip yanındakine şöyle diyordu:

— Şu adamı görüyorsun ya birader, geçen gün buna bir özel otomobil çarpıyor. Yere düşüp biraz

burnu kanamış. Özel arabanın sahibi çok zengin birisi, kazayı gazeteler yazsın istemiyor. Bu adama, şikâyet etmesin, davacı olmasın diye, çıkarıp üç bin lira vermiş.

Hep bilirsiniz ya, belâ geldi mi üstüste gelir. On lira diye şoföre bin lira verdikten, yankesici cüzdanımı çaldıktan birkaç gün sonra hem de akrabam olacak bir alçak, beni sekiz bin lira dolandırdı. Yeğenimdir. «Amca bir araba alalım, taksiye çıkaralım, dünyanın parasını kazanırız» dedi. Sekiz bin lira peşin üste bonolar vererek eski ama iyi bir araba alınırmış. Giden paraları çıkarmak sevdasına kapılıp ben de inandım bu söze. Yıllarca biriktirdiğim sekiz bin lirayı bankadan alıp yeğenime verdim. Araba alındı. Ben borç bonolarını imzaladım. Ne araba var ortada, ne yeğenim... Sekiz bin lira gittiği gibi, yirmi bin lira da borcun altına girdim.

Dünyayı gözüm görmez bir haldeyken, yine o adamla bir gün dolmuşta yanyana düştük. Keyfi yerinde gülüyor. Bir ara,

— İstediğin yerde taksi de bulamıyorsun. Onun için dolmuşa binmek mecburiyetinde kaldım... dedi.

Boyuna konuşuyor:

— Memleket ahvalini nasıl buluyorsunuz?

— Valla, bilmem... Pek iyi değil gibi... dedim.

— Yooo... Şükürden aciziz, para bol piyasada çok şükür, kazançlar yerinde, iş de çok... Bundan ötesini istemek nankörlük olur ...

Dolmuştan indi. Şoförün yanında oturan bir yolcu,

— Gördünüz mü herifi, dedi, ne diyor? Piyasada para bolmuş... Ben bunu tanırım, açlıktan nefesi kokuyordu. Yolda gazete kâğıdına sarılı bir deste

para bulduktan sonra işte böyle oldu. Para insanı konuşturur.

Başıma gelenler yetmezmiş gibi, bizim eve hırsız girdi. Karımın bileziklerini, yüzüklerini, yükte hafif pahada ağır ne varsa aldı götürdü. Her akşam hırsız bulundu mu diye karakola gidiyorum. Bir akşam yine karakola giderken o adam: gördüm. Ben kendi derdime düşmüşüm, o kendi havasında...

— Efendim, diyor, bir kısım insanlar geçim sıkıntısından şikâyet ediyorlar. Ama kabahat kimin? Kendilerinin... Çünkü savruk, düzensiz bir hayat yaşıyorlar. İnsan dediğin programlı olacak... Ne dersiniz?

— Bazan program mrogram kalmıyor.

— Öyle demeyin... Bakın bu, menfi propaganda olur.

Böyle konuşa konuşa o da benimle karakola kadar geldi. Oradan ayrıldı. Polislerden biri onu tanıyormuş, arkasından,

— Aşkolsun adama, dedi, geçen hafta Spor-Toto'da on üç tutturdu, yirmi yedi bin beş yüz lira kazandı.

Biz hırsızı bulalım derken, bizim babadan kalma ev yanmaz mı!... Yanımızdaki evden yangın çıktı, sırayla dört ev yandı. Bizimki sigortalı da değildi. Yangından kurtarabildiğimiz begonya saksısıyla bir de nargile... Şaşkınlıktan karım saksıyı kapmış, ben de elimde nargileyle sokağa fırlamışım. Birimizde begonya saksısı, birimizde nargile sokak ortasında kalakaldık.

Akrabalardan birinin evine misafir olduk. Ben harıl harıl kiralık ev arıyorum. Pencere camında kiralık yazılı bir apartımana girdim. Apartıman sahibi o adam değil mi!...

Beni kendi oturduğu kata aldı.

Konuşuyor da konuşuyor:

— Allah çalışana verir, yeter ki insan çalışsın... Değil mi efendim ...İnsan hulûs-u kalble Allah'a bağlanmalı... Bakın meselâ ben...

Bir ara,

— Siyasî vaziyeti nasıl görüyorsunuz? dedi.

— Siyasetten anlamam, dedim, lâkin biraz karışık gibi...

— Yooo... Memleket hiçbir zaman bu günkü kadar refaha kavuşmamıştı. Tam istikrarlı bir idare, çok şükür... Bazı bozguncular ileri geri konuşup karışıklık yaratmak istiyorlarsa da...

Adeta beni azarlıyordu.

Kira pazarlığında uyuşamadık, ayrıldım. Kapıdan çıkarken apartımanın kapıcısına,

— Üç odaya altı yüz lira çok, dedim.

Kapıcı,

— Beyim bunlarda insaf yok, dedi. Alnının teriyle kazanmamış ki insaf olsun... Piyangodan yarım milyon lira çıktı, bu apartımanı aldı.

Gerçekten belâlar gelince üstüste geliyor. Dört yüz lira kira ile üç odalı bir bodruma sığındığımızdan birkaç hafta sonra çalıştığım fabrika kapandı, işsiz kaldım. Patron top atmış olduğu için tazminat da alamadık.

Ne yapacağım diye düşünerek birgün köskös giderken önümde özel bir araba durdu, arabadan birisi,

— Buyurun! dedi.

Baktım, o. Bindim arabasına. Şişmanlamış, yağlanmış, ense kabarmış, göbek şişmiş. İki üç kelimede bir, yerli yersiz kahkahalar savurarak konuşuyor:

— İnsanla hayvanın farkı ne? Şu: Hayvan karnı

acıkınca yer. İnsan öyle değil... İnsan neyi, ne zaman yapacağını bilmeli. Yemek belli zamanlarda yenir. Bazıları vardır, sözüm buradan dışarı, ne bulursa, ne zaman bulursa yer... Tabiî barsakları da, idrar yolları da düzenli çalışmaz. Sonra, yollarda sıkışır helâ arar. İnsanlık mı bu? Siz ne yapıyorsunuz, ne âlemdesiniz?...

— İyilik...

— Memleketin gidişini nasıl buluyorsunuz?

— İyi değil...

Birden bağırdı:.

— Amma da yaptın!... Sen galiba muhalifsin... Yooo... Güneş balçıkla sıvanmaz. Bugünkü gelişmemiz tarihimizde görülmemiştir. Şu fevkalâde...

— Müsaade ederseniz ineceğim...

İndim, arabanın arkasından bakakalmıştım. Bir arkadaşım selâm verdi,

— Ne o, dalmışsın, dedi, tanır mısın onu?

— Kimi?

— Kadillâkta gideni... Herife dört milyon lira miras düştü. Bunun Mısır'da bir amcası varmış, kendisinin haberi bile yok, yüzünü bile görmemiş... Amca ölünce, başka da kimsesi yokmuş paralar buna kaldı.

Bütün umudum, on üç bin lira alacağım olan bir tüccardaydı. Elimde senedi vardı. Karımın arsasını bu tüccara satmıştık da arsa parasından bize on üç bin lira borcu kalmıştı. Bu parayı alıp bir iş tutacaktım. Borcunu ödeme zamanı gelince, senedi alıp tüccara gittim. Kaldı ki, çok namuslu tüccardı, senet olmasa da parayı öderdi. Ama ödeyemedi. Çünkü iflâs etmişti. Senet on para etmiyor. Arsayı da başka alacaklıları elinden almış...

O gece, hayatımda ilk defa meyhaneye gittim.

O adamı meyhanede gördüm. Masama geldi. Hattâ ona da rakıyı ben ısmarladım.

— Pek üzgün görünüyorsunuz, dedi.

— Ne olacak, durum kötü... Parasızlık milletin canına tak dedi. Bu böyle sürmez, bunun sonu yok, dedim.

Bütün söylediğim bu kadardı. Biraz sonra kalktı, meyhaneden gitti.

Onu tanıyan garson,

— Eskiden sıksık gelirdi buraya, ama evlendiğinden beri pek seyrek geliyor... dedi.

— Evlendi mi? diye sordum.

— Evlendi ya... Böylelerinin sermayesi erkek olmaları. Sanki biz erkek değil miyiz, bilmem ki... Herif, milyoner bir karıyla evlendi, paranın üstüne oturdu, pamuk tarlalarının sahibi oldu!..

Kapıdan çıkarken iki kişi koluma yapıştı, beni karakola götürdüler. O adamı karakolda buldum, benden şikâyetçiydi. Parmağını bana uzatıp, komisere,

— Evet, bu adam! dedi.

Onun benim evime ilk gelişinde bana söylediği, benim de o zaman «bunları duymamış olayım» dediğim sözleri, meyhanede kendisine söylediğimi iddia ederek, beni şikâyet ediyordu.

O, sözüne inanılmayacak durumda değildi; ben de sözüne inanılacak durumda değildim. Pabucumun burnu timsah ağzı gibi açılmıştı!

İSTANBUL'DAN BİR KIZ KAÇTI

Son günlerde suratı asıktı. Bişeye canı sıkıldığı belliydi.

— Nedir, neyin var? diye birkaç kere sordum.

Söylemiyordu. Birgün nasılsa konuştu:

— Bütün sıkıntımız helâdan geliyor. helâ meselesi halledilmedikçe, bir parmak ilerliyemeyiz. Anladın mı?...

Anlamamıştım. Memleketin kalkınmasını, karaborsa yapan gezginci esnafın alanlarda salkım salkım asılmasına, Marmara'da avlanan balıkların tekrardan denize dökülmesine, turizm gelişmesine bağlayanların konferanslarını, vapurlarda, otobüslerde, trenlerde çok dinlemiştim ama, başlıca yurt derdinin helâ olduğunu söyliyeni ilk duyuyordum.

— Helâ ile memleket kalkınmasının ne ilgisi var?

— Var, hem de çok var... Bir memlekette önce genel helâlar işi yoluna konulmalı. Ondan sonra başka işler...

— Peki ama, sen bu anlayışa nasıl vardın?

— Nasıl olacak, kendim sıkıntı çektim. Geçen yıl bu aylardaydı. Haftalık Fransızca bir gazetenin sekizinci sayfasının yarısı, arkadaş bulma bürolarının ilanlarıyla doludur. Şeytan aklımı dürttü. «Şu bürolardan birine mektup yaz» dedi. Teker teker ilânları okudum. Kimisi doğrudan doğruya büroların kendi ilânlarıydı. Kimisi de, kendilerine arkadaş, eş arayan kadınların ve erkeklerin verdikleri ilânlardı. İlân veren kadınlar, erkekler doğrudan doğruya kendi adreslerini vermiyorlar, bir büronun adresini veriyorlardı. Bürolardan birinin ilânını gözüm tuttu: Aşağı-yukarı şöyle bir ilândı:

«Müessesemiz, yetmiş dört senelik temiz mazisi ile iftihar eder. Dünyanın dört bir tarafından on binlerce insanın birbirleriyle tanışıp mektuplaşmasına, arkadaş olmalarına yardım ettiğimiz gibi, pek çok çiftin aile yuvası kurmalarını da sağlamış bulunuyoruz. Kendi fizik ve moral evsafınızı, karekterinizi yazar ve arkadaşlık kurmak istediklerinizin vasıfları hakkında da bilgi verirseniz, müessesemiz size hizmetten şeref duyacaktır.»

Bu türlü büro ilânlarından başka bir de şuna benzer özel ilânlar vardı:

«Yaş yirmi altı, sarışın, entellektüel bir kız, Şark memleketlerinden genç erkeklerle arkadaşlık kurmak istiyor. 78 numara ile (.....) bürosuna müracaat.»

«Yaş 31. Boy: 1.72. Mavi gözlü. Dul. Almanca mektup. (.....) bürosu eliyle.»

Kimisi, başka memleketlerden bilgi istiyor, kimisi pul, kartpostal değiştokuşu istiyordu.

Ben bu tanışma bürolarından birine mektup yazarak kendimi tanıttım:

«Elli dört yaşındayım. Lise mezunuyum. Boyum, 1.55 olup, kilom 76 dır. Esmer, siyah saçlı ve çakır gözlüyüm. Karekterim gayet sağlamdır. Sarışın, yirmi ile otuz yaş arasında, kelebekler ve akvaryum balıkları hakkında bilgisi olan bayanla İngilizce mektuplaşmak istiyorum.»

Cevap geldi. Mektubumun yayınlanması için büroya yüz frank göndermem gerekliymiş. Paris'te bir arkadaşıma rica ettim; benim adıma büroya yüz frangı göndermiş. Aradan bir zaman geçti, üç kızdan mektup aldım. Bir tanesi dört daktilo sayfası uzunluğunda Fransa'nın batı kıyısındaki kelebekler hakkında bilgi veriyor, mektubunun sonunda da, akvaryum balıkları üzerinde çalışmamış olduğunu yazıyordu.

İkinci mektubu yazan kız da akvaryum balıkları hakkında bir kitaplık bilgi veriyor, benden de burada yetişen balıklar hakkında bilgi istiyordu.

Üçüncü mektup çok ilginçti. Şöyle yazılmıştı: «Yirmi ile otuz yaş arasındaki sarışın kadınların balıklar ve kelebekler hakkında daha geniş bilgileri olduğunu mu sanıyorsunuz? Balık ve kelebek üstüne mektup beklediğiniz kadınların neden renklerini ve yaşlarını sınırladığınızı anlıyamadım. Otuz iki yaşında bir kumral: Madlen.»

Buraya kadar sözlerini sabırla dinlediğim arkadaşıma,

— Bütün bu anlattıklarının helâ ile ve helânın memleketin kalkınması ile ne ilgisi var, hiç anlamadım... dedim..

— Biraz sabırlı ol, anlıyacaksın, dedi. Birinci mektubu yazan kadına yalnız kelebekler üstüne bilgisi olduğu için aradığım vasıflarda olmadığını bildirdim. İkincisine de, yalnız balıklar üstüne uzmanlığı olduğundan aranan vasıfları taşımadığını yazdım.

Üçüncü tam aradığım kadındı. Aylarca mektuplaştık. Mektuplarımızda balık ve kelebekten başka her şey vardı. Mektuplarla dostluğu ilerlettik. Ben ondan resim istedim, o benden istedi. Kızın bende bir albümlük resmi birikti, poz poz, boy boy resimler, elbiseli, mayolu, yarı çıplak, tuvaletli...

Sonunda birbirimize âşık olduk. Kız «Parise gel!» diye yazdı. Ben Paris'e nasıl giderim? Şurada üç kuruş aylığa bakan bir küçük memurum. Herşeyi açık açık yazdım, «Sen gel!» dedim. Allah razı olsun, vicdanlı bir kızmış, atladı uçağa kalktı geldi. Fakat ben kızı görünce apıştım kaldım. Kız bir harika! Resimlerinden bin kat güzel! Şimdi böyle bir kızı bizim yoksul eve götürürsem, kıza da ayıp, bizim evdekilere de... Neyse, kıza mektupla durumumu anlatmıştım, Anlatamadıklarımı da takside anlattım. Kızı, bizim Mevlânakapıdaki eve getirdim. Birbuçuk odamız var. Buçuk odayı kıza verdik. Biz öbür bir odaya doluştuk.

Bu kadar iyi yürekli bir kız olamaz. Evlenmeye karar verdik. Param yok... «Benim param var» diyor. Bu sefer de bizim evdekiler, Müslüman olsun, diye tutturdular. Kız, ona da razı oldu... Yahu, kız değil, gökten inmiş bir melek...

İstanbul'u gezdireyim diye daireden bir hafta izin almıştım. Zaten bizim ev oturulacak gibi değil. Sabah çıkıyoruz, gece yarısı eve dönüyoruz. Bir sa-

bah yine çıktık erkenden. Bir sütçü dükkânına girdik. O yalnız iki bardak süt içti.

Bahçeli bir kır kahvesi gördü. «Aman ne güzel!» dedi. Oturduk, ikişer çay içtik. Arkeoloji müzesini gezdik. Öğlen olmuştu. Karnı acıkmış, yalnız ayran içti. Ayasofya'yı gezdirdim. Yorulmuştu. Çıkınca «aman bir meyva suyu...» dedi. Vişne şurubu ile üzüm şırası içti. Sirkeci'deydik.

— Affedersin, tuvalete gideceğim, dedi.

Ne?... Tuvalet mi? Yahu... Tuvalet neredeydi? Haa, şurada bir genel helâ olacaktı. Gittik, yok, koca genel helâ yok olmuş. İstimlâk edip yıkmışlar kardeşim! Bereket hemen karşıda gar var. Gara koştuk. Üstünde kocaman «V.C.» yazılı kapıya yöneldik. «Bayanlara mahsus» yazılı kapının üstüne çaprazlama iki tahta çakmışlar. Hay Allah... Zavallı kız, kıpkırmızı olmuş, elleriyle kasıklarını tutuyor. Erkeklerin helâsına koştuk, orası da tamir oluyor, onun kapısına da çaprazlama tahta çakmışlar. Madlen, aman, dedikçe büsbütün şaşırıyorum. Yahu buralarda bir yerde helâ olacaktı, tuuu...

— Affedersiniz, buralarda bildiğiniz yerde... helâ var mı?...

— Eminönünde, köprünün başında.

Sahi, öyle ya... Madlen,

— Yürüyemiyeceğim!... dedi.

— Aman Madlen...

Kız iki büklüm olmuş kıvranıyor. Hemen kızı bir taksiye attım. Eminönü'ne geldik... Aman, helâ vardı yahu burada? Çoktan yıkılmış. Bereket arabadan inmemiştik. Madlen,

— Sizin iskelelerde, istasyonlarda helâ olmaz mı? dedi.

Olur, olmaz olur mu, şaşkınlıktan bende akıl mı kalmış!...

— Çek kardeşim Karaköy'e...

Madlen,

— Patlıyacağım, diyor.

— Biraz tut kendini şekerim, biraz canım, biraz sık kendini... Karaköy vapur iskelesine geldik.

— Yürü Madlen!...

Sağa bakarız, sola bakarız, helâ yok... İskele memurlarından birine sordum:

— Helâ?...

— Yok!...

— Peki, siz ne yaparsınız?

— Sana ne?

Öyle ya... Yürü Madlen, yürü yavrum...

— Kımıldayacak halim yok...

Kız mosmor olmuş, çatlayacak zavallı... Bende hiç akıl kalmamış. Yahu bu Karaköy'de bir sürü han var. Gir birine... Öyle ya... Madlen'i hanlardan birinin kapısından ittim. Kızın merdivenlerden çıkacak hali kalmamış. Asansörcü,

— Bekleyin, dedi; dört kişi olmadan asansörle çıkılmaz.

Bekleriz, bekleriz kimse gelmez... Kız kıvranıyor. Vah yavrum, bir görsen yüreğin parçalanır.

— Madlen, hayatım, dur... Şimdi canım, şimdi...

Yahu bu memlekette asansörle çıkacak bir insan evlâdı yok mu be? Çıldıracağım. Neyse, iki adam daha geldi. Asansöre bindik. Asansörcü sordu:

— Kaçıncı kat?...

Lâf olsun diye,

—Dört... dedim.

Dördüncü katta indik. Koridoru dolandım, döndüm. Çok şükür helâyı buldum ama, kilitli... Yahu, helâ kilitlenir mi?..

Oradan geçen kahveci çocuğa sordum. Her yazıhanede helâ kapısının anahtarı varmış, açar girerlermiş...

Madlen, sancısı tutmuş gebe kadın gibi kıvranarak, helâ kapısının dibine çömeldi.

— Madlen, kalk sevgilim...

Kızcağız sürüklenir gibi duvarlara tutuna tutuna merdivenlerden indi. Tamam, Galatsaray'da genel helâ var... Bir taksiye bindik... Kızın terli şakaklarını okşuyorum.

— Canım, yavrum... Şimdi, şimdi, işte geldik...

Madlen kendini kaybetmiş, yarı yarıya bayılmış. Galatasaray'da arabadan indik. Genel helâya geldik...

— Haydi yavrum, işte helâ... Haydi gir!...

— Aaa... burası ...

Öyle ya, burası yalnız erkekler için...

— Olsun Madlen, ne çıkar...

— Yapamam... Herkesin içinde...

Yahu koca İstanbul'da... Birden Taksim'dekl genel helâ aklıma geldi. Yukarı doğru giden araba da yok... Madlen'in koluna girdim:

— Yürü canım, yürü sevgilim... Şurada var. Az kaldı... Biraz daha, haydi...

Madlen, bütün ağırlığı ile omuzuma yüklenmiş, kolumdan çıktı, sağdaki apartman kapısından daldı Zavallı ayaklarını açamıyor ki. adım atsın... Birden merdivenleri koşarak çıktı. İçerisi karanlıktı, ne yaptığını göremedim... Kapıda kalakalmıştım... Baktım, kapıdan sokağa doğru bir su şeridi uzanıp akmakta..

Su şeridi yaya yolundan kıvrıla kıvrıla kaldırıma uzadı... Oh, kurtuldu zavallı... Kapıdan girdim, Madlen merdiven basamaklarından birine oturmuş, başını korkuluğa dayamış ağlıyor.

— Geçmiş olsun, kurtuldun nonoşum! dedim.

Kolundan tutup kaldırdım. Yerdeki sulara basarak dışarı çıktık. Madlen kendini tutamıyor, sarsıla sarsıla ağlıyordu.

— Ağla, ağla sevgilim, dedim; ferahlarsın, açılırsın... ağla...

Hiç konuşmuyordu. Eve geldik. Yine konuşmadı. Ertesi gün bavullarını hazırlamıştı. Gidiş o gidiş..

Bir mektup aldım: «Memleketiniz çok güzel, siz de çok iyi insanlarsınız. Bir de helânız olsaydı...» diye yazmış.

Yaaa... Önce helâ beyim, helâ... helâ işi halledilmeden bu memlekette hiçbişey olmaz. Anladın mı?...

Anlamıştım.

PAŞADAN SONRA NE OLACAK

Yıllardan 1938... Kırk kişiydiler, kırkı da birbirini bilen kırk kişi... Büyük bir salonda toplanmışlardı. Çok önemli bir konu üzerinde konuşacaklardı. Ne var ki, o çok önemli konuyu açmaya hiçbiri cesaret edemiyordu. Bir süre şurdan burdan, iç politikadan, dış politikadan konuştular. Sonunda içlerinde en yaşlısı olan biri,

— Sayın arkadaşlar, dedi; hepimiz biliyoruz ki, önümüzde çok önemli bir sorun var. Nasıl olsa busorunla günün birinde karşılaşacağız.

Öbür otuzdokuz kişi, yaşlı arkadaşlarının ne demek istediğini elbet anlamışlardı. Onun için daha çok açıklamasına fırsat vermeden, başka biri,

— Evet, çok doğru... Şimdiden bir tedbir düşünmemiz gerekiyor... dedi.

Bu yolda aralarında bir konuşma açıldı:

— Başımızda Paşa varken her işin yolunda gideceği açık...

— Allah başımızdan eksik etmesin...

— Bu bunalımlı dönemde de Paşa'nın sayesinde durumu kurtardık.

— Evet...

— Ama insanlar fânî...

— Paşa da çok yaşlı...

— Günün birinde Paşa'ya emr-i Hak vâki olursa ne yapacağız?

— Evet... Çok önemli...

— Şimdiden bunu düşünmemiz ve gereken tedbiri almamız lâzım...

Saatler süren uzun söyleşi, gece yarısına kadar uzamıştı. Ama toplantı, başladığı noktada bitti. Hiçbir çözüm yolu bulamamışlardı. Üyeler dağılırken yine birbirlerine aynı soruyu soruyorlardı:

— Paşa'dan sonra ne yapacağız?

Yıllardan 1939... Yine kırk kişiydiler. Ama geçen yıl o önemli konuşmayı açan yaşlı arkadaşları ölmüştü. Yani eskilerden otuzdokuz kişi kalmış, aralarına bir yenisini alarak yine kırk kişi olmuşlardı. Hepsinin kafasından geçen o önemli konuyu yine bitürlü açamıyorlardı. Dereden tepeden, iç ve dış politikadan bir süre konuştuktan sonra içlerinde en tecrübelisi olan biri,

— Sayın arkadaşlar, dedi; dünya büyük bir savaşa girmiş bulunuyor. Elbet Türkiye bu savaşın etkisinden uzak kalmayacaktır. Başımızda Paşa oldukça bizim için tehlike yok...

Sesler duyuldu:

— Allah başımızdan eksik etmesin...

— Hepimizin duası bu...

— Evet... Ama ne yapalım ki, Paşa'mız çok yaşlı... Ölüm de insanlar için...

— Paşa birgün gözlerini yumarsa ne yapacağız?

— Çok doğru, bunu şimdiden düşünmeliyiz ve gereken tedbirleri almalıyız...

— Hattâ geç bile kaldık...

Gece yarısını geçiyor, hep bu konu üstünde konuşuyorlardı. Hiçbir kesin karara varamadan dağılırlarken, üzüntüyle birbirlerine hâlâ sormaktaydılar,

— Paşa'dan sonra ne yapacağız?

Yıllardan 1942... Yine kırk kişiydiler. Birbirlerini biliyorlardı. Bir önceki toplantıda bulunanlardan iki kişi daha ölmüş, yerine başka iki kişi alınarak, yine kırk kişi tamamlanmıştı. O belli konudaki ilk toplantıdan üç kişi eksilmişti.

Yıllardır hepsinin kafasını kurcalayan o konuyu açmak kolay değildi. Onun için önce havadan sudan, iç ve dış politikadan konuşarak, asıl konuya girmek için havayı ısıttılar. Vakit epey ilerlemişti ki, kırk üyenin eskilerinden biri:

— Sayın arkadaşlar, dedi; müsaade ederseniz, konuşulması bizim için zor, ama ne yapalım ki, gerçek olan bir konuyu açmak istiyorum.

Ne konuşulacağını hepsi de anlamıştı.

Sesler geldi:

— Konuşalım, konuşalım...

— Biliyoruz ki hepimiz, Paşa artık çok yaşlı... Dünya savaşının en kanlı, en bunalımlı günlerini yaşamaktayız. Böyle zor zamanlarda bile, başımızda Paşa oldukça, hiç korkumuz yok... Ama...

— Evet... Ya birgün...

— Paşa ebediyete göçerse...

— Allah geçinden versin...

— Şurası bir gerçek ki, ne kadar acı olursa olsun, Paşa'dan sonra ne yapacağımızı düşünmeliyiz.

— Düşünmeliyiz.

— Paşadan sonra ne olacak?

Gün ışırken dağıldıkları zaman birbirlerine ve kendi kendilerine hep aynı soruyu soruyorlardı:

— Paşa'dan sonra ne olacak?

Yıllardan 1945... Yedi yıl önceki toplantıya katılan kırk kişiden yedi kişi ölmüş, otuzüç kişi kalmıştı, Ama ölenlerin yerine başkaları alındığından, yine kırk kişi tamamlanmıştı.

Sabahın erken saatinde toplantı açılmıştı. Ülkenin en önemli saydıkları konusunu konuşup bir karara varacaklardı. Ama o konuyu açmak pek öyle kolay bir iş değildi. Ondan bundan, iç ve dış politikadan konuşup havayı hazırladıktan sonra, toplantının başkanı sıkıntıdan terleyerek,

— Arkadaşlar, dedi, şimdi önemli bir konuya değinmek istiyorum...

Hepsi de önemli konunun ne olduğunu anlamışlardı.

— Dünya savaşı sona erdi arkadaşlar... Paşa'nın uzak görüşlülüğü, tedbirleri sayesinde savaşı da atlattık...

— Allah başımızdan eksik etmesin Paşa'yı...

— Şimdi savaş sonu dönemine girmiş bulunuyoruz, yâni zor bir dönem... Böyle zor bir dönemde Paşa'yı kaybedersek halimiz ne olur?

— Evet... Ölüm Allah'ın emri...

— Paşa'dan sonra ne olacak?

— Ne yapacağız?

— Çok doğru... Bunu bir karara bağlamalıyız arkadaşlar...

Hiç bir kesin karara varılamadan dağılırlarken birbirlerine,

— Paşa'dan sonra ne olacak? diye sormaktaydılar.

Yıllardan 1949... Onbir yıl önceki toplantıya katılanlardan yirmi sekiz kişi kalmış, on ikisi ölmüştü. Ölenlerin yerine başkaları alınarak, her zamanki gibi yine kırk kişi tamamlanmıştı. Toplantının başkanı, uzun süre sözü döndürüp dolaştırdıktan sonra:

— Arkadaşlar, dedi, bilindiği gibi çok partili düzene girilmiş bulunuyor. Bu demokratik dönemin kendine göre zorlukları olacaktır. Paşa, her zaman başımızda bulunsa, biz bu zorlukları da atlatabiliriz.

— Çok doğru... Ama insan ebedî değil...

— Ben de bunu söylemek istiyordum. Paşa'dan sonra ne yapacağız?

— Paşa'dan sonra ne olacak?

Geç vakit toplantı dağılırken yine birbirlerine aynı soruyu soruyorlardı:

— Paşa'dan sonra ne olacak?

Yıllardan 1950... 1938'deki toplantıya katılanlardan ölenlerin sayısı on dört olmuş, geriye yirmi altı kişi kalmışlardı. Her ölenin arkasından gazetelerdeki ölüm haberlerinde «yeri doldurulmaz» diye

yazıldığı halde, ölenlerin yerleri doldurularak, yine her zamanki gibi kırk kişi olmuşlardı.

Toplantının başkanı, asıl söyleyeceği sözün yanında, yöresinde dolaştıktan sonra,

— Arkadaşlar, şimdi sadede geliyorum, deyince onlar için tek «sadet» olduğundan, hepsi de sadet'in ne olduğunu anladı.

— Arkadaşlar, partimiz iktidardan düşmüş bulunuyor. Önümüzde zor muhalefet görevimiz var... Paşa her zaman başımızda kaim ve hayatta daim değil.

— Allah gecinden versin... diye sesler yükseldi.

— Orası öyle... Ama Paşa'dan sonra ne yapacağımızı düşünüp tedbirlerimizi almak zorundayız..

Yıllardan 1955... O ilk toplantıdakilerden kala kala on sekiz kişi kalmış, yirmi ikisi ölmüştü... Muhalefet partisi olarak, iktidarla amansız mücadele programını konuşmak için toplanan kırk kişi, birbirine sorup duruyordu:

— Yahu, Paşa'dan sonra ne yapacağız?

Yıllardan 1958... Eskilerden kala kala on iki kişi kalmıştı. O on iki kişinin de biri inmeli, biri bunamış, üçü şeker hastasıydı.

— İktidar diktatörlüğe gidiyor arkadaşlar. Paşa elbet bunun da bir çaresini bulacaktır. Ama, acı da olsa, bilmek zorundayız ki Paşa da birgün...

— Paşa'dan sonra ne olacak arkadaşlar?

Yıllardan 1960... Eskilerden otuz dördü ölmüş altı kişi kalmıştı. Ölenlerin yerleri doldurularak yine o kırk kişi tamamlanmıştı. Toplantının başkanı:

— Kahraman ordumuz yönetime elkoymuş bulunuyor, diyordu, bu yeni durumda da Paşa elbet bişeyler düşünecektir. Ama...

— Paşa'mız başımızdan eksilirse...

— Ne yapacağız?

— Paşa'dan sonra ne olacak?

Yıllardan 1965... Eskilerden topu toplamı üç kişicik kalmıştı. O üç kişiden birinin salyaları akıyor, biri sidiğini tutamıyor, biri de boyuna uyukluyordu. Geri kalan otuz yedisi boşalan yerleri dolduranlardı.

Yıllardan 1968... Otuz yıl önceki toplantıda bulunanlardan yalnız iki kişi kalmıştı. O iki kişi de o kadar yaşlı, yorgun ve bitiktiler ki, zorlukla konuşabiliyor, konuşulanları da zor anlıyorlardı. Toplantının başkanı, bitürlü konuya girememenin tedirginliği içinde lâfı uzattıkça uzatıyordu. Sonunda terler dökerek,

— Arkadaşlarım, dedi, hepimizin de bildiği gibi..

— Evet, evet... Biliyoruz...

— Paşa'dan sonra ne olacak? Birçok gruplar, fraksiyonlar var. İhtiraslar şimdiden alevlenmektedir. Paşa'dan sonra ne yapacağız? Bunu şimdiden düşünüp tedbirini alarak, Paşa'dan sonra kargaşalığa yer vermemeliyiz...

— Evet, Paşa'dan sonra birbirimize düşmemeliyiz. Paşa her zaman başımızda olsa kolay... Ama birgün...

Dağılırken yine birbirlerine sorup duruyorlardı:

— Paşa'dan sonra ne olacak?

Yıllardan 1969 olacak... Yıllardan 1971 olacak.. Yine kırk kişi toplanacaklar. 1938'deki toplantıdan, aralarında yalnız bir kişi kalmıştır, o da pinpon bir ihtiyar. Zorlukla toplantıya gelebilmiştir. İki kişinin kolunda salona girip yerine oturabilmiştir. Pantolon düğmelerinin açık kaldığının farkında bile değildir, çünkü yıllardan beri açık kalmasıyla kapalı kalmasının onun için hiçbir farkı yoktur. Konuşmalar sırasında başı göğsüne düşmüş, uyuklamaya başlamıştır. Bu tirit ihiiyara, oradakiler, bir tarih değeri olarak saygı göstermektedirler. Bunun dışında, görevsel bir yetkisi olamayacağını bilmektedirler.

Toplantının başkanı, yine her zamanki gibi, esas konuya girememenin tedirginliği içinde terleyerek, şurdan burdan, dereden tepeden, havadan sudan, yâni kısacası iç ve dış politikadan uzun uzun konuşup havayı hazırladıktan sonra şöyle diyecektir:

— Sayın arkadaşlar! Şimdi önümüze en önemli memleket dâvası çıkmış bulunuyor. Ölüm insanlara mahsus... Söylemesi bile zor ama, ne yapalım ki, şimdiden düşünmek zorundayız. Paşa'mız bu dünyadan ufûl ederse ne olacak, ne yapacağız?

Olayın bundan sonrasını, o gelecek günleri görmüş, yaşamış gibi anlatalım.

Başkan böyle söyler söylemez, uyuklamakta olan o tirit yaşlı, birden başını dikip söz istedi. İki

kişinin kolunda ayaklarını sürüyerek kürsüye çıktı. Salondakilere baktı, ama onları görmüyordu.

— Çocuklar, dedi, Paşa'dan sonra ne olacak, ne yapacağız, diye soruyorsunuz... Biz bu soruyu birbirimize ilk sormaya başladığımız zaman, içinizden kiminiz daha doğmamış, kiminiz de küçük bir çocuktunuz. Kırk yıl önce sormaya başladık, hâlâ soruyoruz. Bu soruyu ilk soran kırk kişiden kala kala bir ben kaldım, eğer buna da kaldım denebilirse.. Gelecek toplantınıza sağ kalacağımı hiç sanmam... Paşa'dan sonra ne olacak, diye soranlar, hep göçüp gitti, Paşa hâlâ duruyor, hem de «bu adamlardan sonra ne olacak, ne yapacağım?» diye sormuyor... O Paşa öyle bir Paşa'dır ki, yarın sabah gazetelerde çocuğu olmuş diye bir ilân görsem hiç şaşmam, demek yeniden evlenmiş ki çocuğu olmuş derim... O Paşa var ya o Paşa, öbür arkadaşlarıma yaptığı gibi, beni de sizi de yolcu eder arkadaşlar. Onun için siz, Paşa'dan sonra ne olacak, diye sormayı bırakın da, bizden sonra ne olacak, onu düşünmeye bakalım...

Ordakilerden biri,

— Ya birgün ölürse? dedi.

İhtiyar zorlukla duyduğu bu söze karşı bağırdı:

— Ölmez be, ölmez o... Ölse bile artık kimseyi inandıramaz ki...

Toplantı dağılacak. Ayrılırlarken yine birbirlerine soracaklar:

— Paşa'dan sonra ne yapacağız?

BİR SARHOŞ MEYHANENİN AYNASINI KIRDI

— Merhaba beyefendi...

— .!

— Beyefendi, merhabalar...

— Merhaba efendim.

— Affedersiniz, sizi rahatsız etmiyorum ya...

— Estağfurullah... Hatırlayamadım da birden, acaba nerden tanışıyoruz?

— Tanışmıyoruz ki... İşte burada tanışmış olduk...

— Yaaa!...

— Yaaa!... Siz de benim gibi yalnız başınıza oturmuş içiyorsunuz, tanışalım, dedim...

— Her ne kadar tanışmıyorsak da... Müsaade eder misiniz, kadehimi sizin için kaldırayım... Şerefinize!

— Şerefinize!

— Yalnız başıma içmesini hiç sevmem... Eş, dost olmalı, arkadaşlar olmalı ki...

— Ben de kalabalıktan hoşlanmam, hep yalnız-başıma olmak isterim...

— Yalnızlık Allah'a mahsus beyefendi...

— Bir de bana... En büyük yalnızla en küçük, yalnız...

— Hadi içelim öyleyse... Şerefinize...

— Sağolun, şerefinize...

— Rica etsem, masama şeref verir misiniz?

— Teşekkür ederim, rahatsız etmiyeyim...

— Öyleyse müsaade buyurur musunuz, ben yanınıza geleyim?

— Siz bilirsiniz... Nasıl isterseniz...

— Teşekkür ederim, beni masanıza çağıracağınızı biliyordum. Nasılsınız efendim?

— Nasıl olacak... Halimiz işte ortada... Bundan iyisi can sağlığı. Berbat...

— Yaa, vah vah!... Gam dağıtır, içelim... Şerefinize!

— Mersi... Siz nasılsınız?

— Çok, çok iyiyim... Her zamanki gibi. Siz sordunuz, daha da iyi oldum...

— Öyleyse hadi içelim... İyiliğiniz için...

— Sağolunuz... Ben bu küçük meyhaneyi çok severim...

— Ben hiç sevmem...

— Demek siz içkili gazinoları, büyük meyhaneleri seviyorsunuz.

— Yooo...

— Yooo...

— Öyleyse açık havada güzel bir yer, deniz kıyısında filân...

— Çok tuhaf... Öyleyse neye geliyorsunuz buraya?

— Bilmem... İçmek için işte... Hadi içelim...

— Şerefinize!..

— Şerefinize!..

— Çok özür dilerim, bişey sorabilir miyim? Çok üzgün görünüyorsunuz, neden bu üzüntünüz?

— Sebebi bir değil, on değil, çok... Anneciğimi kaybettim, öldü zavallı...

— Yaa... Başınız sağolsun... Şimdi anladım üzüntünüzü... Hadi içelim... Ne zaman öldü anneniz?

— Aşağı yukarı kırkbeş yıl oluyor... Ben onüç yaşındayken...

— Çok zaman geçmiş...

— Benim için daha dün gibi...

— Ağlamayın... Ölenle ölünmez ki... Ne yapalım... Elden ne gelir? Benim de annem, kırkbeş yıl önce ölmüştü, ben de onüç yaşındaydım. Hadi içelim.

— Annenizin ölümünden hiç üzülmemiş gibisiniz...

— Yok canım... Çok üzüldüm elbet... Ama ne yapabilirim, elden ne gelir?.. Unutmaya çalışıyorum.. Başka türlü yaşanmaz ki...

— Ben hatırlamaya çalışıyorum...

— Yaşamamız gerekli...

— Yaşayıp da ne olacak?

— Peki, ölüp de ne olacak? Onu hiç bilmiyoruz... Nasıl olsa öleceğiz, ne diye acele edelim?..

— Çok iyimsersiniz...

— Dünya iyi de ondan... Siz de çok kötümsersiniz...

— Her şey kötü de ondan...

— Kötü şeyleri görmeyin, duymayın...

— İyisi, güzeli yok ki... Ben sağır mıyım, kör müyüm?... Hadi içelim...

— İçelim... Şerefinize!

— Rica ederim, bana siz değil, sen derseniz çok memnun olurum.

— Teşekkür ederim...

— Dostluğumuz için... Dostluğuna...

— Boşver kardeşim...

— Elde mi? Acım bir tane değil ki... Babam da öldü...

— Yaa, vah vah... Başın sağ olsun... Baban ne zaman öldü, yeni mi?

— Yeni öldü sayılır, iki ay önce... Kanserdi... Kurtulamadı...

— Ama ağlama kardeşim... Bak, benim de babam öldü. Ne tuhaf, benim babam da iki ay önce kanserden öldü...

— Üzülmüyor musun?

— Üzülsem ne geçecek elime, dirilecek mi babam?

— Şaşıyorum sana...

— Genç değildi. Yaşıyacağı kadar yaşadı, seksenbeş yaşındaydı.

— Benim babam da...

— Kurtuldu sayılır. Çünkü dayanılmaz ağrıları vardı. Öyle yaşamaktansa... Hadi içelim...

— İçelim canım... Ölüm korkunç bişey... Bir gün öleceğimi düşündükçe dünya bana zindan oluyor..

— Ben de hep ölümü düşünürüm, ama ölümü düşündükçe dünyanın daha çok tadını çıkarıyorum.. Nasıl olsa öleceğim, şu bir kaç günlük ömür için üzülmeye değer mi?

— Aaah ah!... Karım kaçtı, karım... Beni asılı üzen o...

— İçelim unutursun... Hadi!... Benim de karım kaçtı...

— Karın kaçtı diye nerdeyse keyfinden oynayacaksın. Belki de karını sevmiyordun, oysa ben çok severim...

— Yooo, ben de seviyorum. Ama zorla güzellik olmaz ki... Madem ki kaçtı güle güle...

— Ne yapacağımı şaşırdım.

— Benim yaptığım gibi yap... Boşanacağım elbette... Sonra da yeniden evleneceğim bir iyi, güzel kadınla... Hah hah hah... Hadi içelim.

— İçelim... Oooof, of!... İçim yanıyor, içim... Sana içimi dökebilir miyim?

— Elbette...

— Benim asıl derdim başka... Benim bir de sevgilim var...

— Benim de...

— Ondan bir gün bile ayrılmazken, kalktı onbeş günlük geziye çıktı, bir akrabasının yanına...

— İyi ama bunda üzülecek ne var? Benim sevgilim de on beş gün için akrabalarının yanma gitti. Onu özlüyorum, on beş gün sonra birbirimize kavuşacağız diye şimdiden seviniyorum. Hadi kavuşma sevinci için... İçelim.

— Sen adamı patlatırsın... Ben hastayım hasta, anladın mı?

— Yaaa, çok üzüldüm, öyleyse hadi içelim de unutalım derdimizi.

— Hadi...

— Yoksa ülser misin?

— Nerden bildin?

— Ben de ülserim de... Hah hah hah...

— Yahu insan ülserim diye güler mi?

— Tabiî... Ya kanser olsaydım, daha mı iyiydi? İyi ki ülserim... Hadi, kanser olmadığımız için içelim...

— Şerefine!... Aaaah, ahi Bütün bu belâlar yetmezmiş gibi...

— Ne oldu?

— Hakkımı yiyorlar, altı aydır terfi ettirmiyorlar. Ne olacak, büyüklerden bir tanıdığım yok, İltimasım yok... Benim gibi garibin hakkını yemek kolay... Unutmak istiyorum, unutmak... Hadi içelim kardeşim...

— İçelim... Hah hah hah... Hoh hoh hoh... Aman gülmekten gözlerimden yaş geldi.

— Ne o? Çok komik bişey mi söyledim? Gülünecek ne var bunda?

— Aynı şeyler benim de başımda da ona gülüyorum... Hah hah hah... Beni de altı aydır terfi ettirmiyorlar.

— Eee, ne var bunda memnun olacak?

— Tabiî memnunum. Hiçbir torpilim olmadan da namusumla çalışıp yaşayabiliyorum, vicdanım rahat... Hadi içelim...

— Evet ama, kirasını veremedin diye evinden çıkarsınlar da o zaman görürsün seni, güler misin, yoksa benim gibi ağlar mısın?

— Hah hah hah... Hih hih hih... Ay çok güldüm, şimdi düşüp bayılacağım...

— Ne o yahu?

— Beni de evden çıkardılar, hem de eşyalarımı haczederek...

— Benim eşyalarımı da... Radyo gitti, halı gitti...

— Benim radyo da, halı da... iki hafta önce...

— Benim de iki hafta önce... İyi ama, neden keyifleniyorsun?

— Yahu, radyo çok eski modeldi, kurtuldum... Halı da eskiydi çok, pire yuvasıydı... İnşallah, yenisini alacağım, param olunca...

— Senin her işin yolunda... Benim öyle değil ki...

— Neyin var?

— Ah ah... Daha ne olsun kardeşim?... Oooof, of!...

— Ağlama yahu, ağlama n'olursun...

— Ben ağlamayayım da kim ağlasın?... Seçim sonu rezalet... Bizim partinin aldığı oylar, geçen seçime göre daha da azaldı... Böyle mi olmalıydı?

— Hah hah hah... Yahu, ne var bunda üzülecek?... Ben de o partinin üyesiyim.

— Demek sen oylarımız azaldı diye memnunsun?

— Tabiî... Bu tokadı yedikten sonra, partimiz biraz derlenip toparlanır da kendine gelir. Ya bu bozuk durumdayken oyları alıp iktidara gelseydi, daha mı iyi olurdu? Hah hah hah...

— Hadi içelim öyleyse...

— İçelim... Şerefine...

— Oooof of!...

— Yahu yine ağlamaya başlama...

— Nasıl ağlamam kardeşim... Dün bizim takım yine yenildi. Artık bize şampiyonluk yok bu yıl...

— Hangi takımdansın?

— Horhor spor...

— Aynı takımı tutuyoruz... Ama bunda üzülecek ne var?

— Yâni takımım yenildi diye göbek mi atayım senin gibi?...

— Yenilsin ki bizim takım, başındaki parazitleri atsın, yoksa düzeleceği yok... Bundan iyi şey olur mu be?... Hah hah hah...

— Hadi öyleyse içelim...

— İçelim arkadaşım...

— Oooof of...

— Yine ne var be yahu?

— Para yok, borçlandım... Daha ne olsun?...

— Hah hah hah... Hoh hoh hoh...

— Eeee, ne var bunda gülecek?

— Ben de borçluyum da onun için gülüyorum, dört bin lira borcum var...

— Benim borcum da dört bin lira...

— Peki ama, bunda üzülecek bişey yok ki... Borç, yiğidin kamçısıdır arkadaş... Boyuna borçlanacaksın ki, hızlanıp daha çok çalışasın... Hah hah hah...

— Ah ah... Ben böyle olacak adam mıydım? Ayakkabılarım eskidi de yenisini alamıyorum...

— Hoh hoh hoh... Hah hah hah... Hin hih hih...

— Haydi bakalım buna da gül...

— Tabîî gülerim... Benim ayakkabım da eskidi de ona gülüyorum. Eski ayakkabı çok rahat olur. O ayağıma ayağım ona alışmış... Ya param olup da yeni ayakkabı alsaydım, ayağımı vuracaktı, sıkacaktı filân...

— Oooof of...

— Sen üzülmeden, ağlamadan duramaz mısın be?

— Nasıl üzülmeyeyim, gazeteleri okumadın mı?

— Ne var?

— Mahvolacağız... Dünya mahvolacak... Üç gün sonra dünyamıza kuyruklu yıldız çarpacakmış... Kıyamet kopacak...

— Ağlama be kardeşim, ağlayıp da beni güldürme.,. Hah hah hah...

— Kıyamet kopacak diyorum, sen gülüyorsun halâ... Ne vurdum duymazmışsın... Sen gülmeden duramaz mısın?

— Hah hah hah... Hoh hoh hoh... Kıyamet mi kopacakmış... Hadi içelim öyleyse...

— İçelim hadi... Peki neye gülüyorsun?

— Niçin gülmeyeyim?... Kıyamet kopacaksa kimbilir ne cümbüşlü olacaktır... Elle gelen düğün bayram kardeşim... Hah hah hah...

— Ooo of... Öleceğiz be...

— Hah hah hah... İyi ya işte, böyle üzülüp, ağlayıp duracağına ölür de kurtulursun... Hah hah hah... Hadi içelim...

— İçelim öyleyse... Ooof of!..

— Ağlama n'olursun yahu!.. Neye ağlıyorsun, ne var?

— Hiç bir şey yok... Ooof of...

— Bişey yoksa neden boyuna of of çekiyorsun?...

— Durup dururken de içilmez ya... İçmeye vesile olsun diye of da çekerim, ah da çekerim...

— Hadi içelim öyleyse...

— İçelim kardeşim, hadi... şerefe!...

— Hah hah hah... Hoh hoh hoh... Hih hih hih..

— Gülecek ne var?...

— Bişey yok... Hani biraz keyiflenelim de içelim diye... İnsan keyiflenmeden deli gibi içmez ya..

— Hadi içelim öyleyse...

— Şerefe!...

— Aaah ah!... Ooof of!...

— Hah hah hah... Hoh hoh hoh...

Küçük meyhane tıklım tıklım doluydu. Tezgâhın

karşısındaki duvarda büyük bir ayna vardı. Aynanın tam önündeki masada, yüzü aynaya dönük bir adam, tek başına oturmuş, içip duruyor, bir yandan da kendikendine konuşuyordu aynadaki hayâline bakarak... Konuşurken ah-of çekerek ağlıyor, arkasından kahkahalarla gülüyordu.

Birden büyük bir şangırtı duyuldu. Tek başına içen adam, önce kadehini, sonra sürahiyi atıp aynayı kırmıştı. Böylece, saatlerdir konuştuğu adamı öldürmüştü.

Hangisinin ölüp hangisinin sağ kaldığını kimse bilemeyecekti, kırılan aynada ölen iyimser olan mıydı, yoksa kötümser olan mı?

VAAAY
ÜSTADIM
EFENDİM

İnsanoğlunun karşısındakine göre davranışı oluyor. Karşınızda çok kaba bir adam varsa, ne kadar kibar olursanız olun, siz de kabalaşıyorsunuz. Karşınızda çok neşeli bir adam varsa, siz asık suratlı olamıyorsunuz.

Beni çok insanlar cimrileştirmişlerdir. Hayatlarında kimseye kahve ısmarlamak bile istemediklerini bildiğim için böylelerine cigara ikram etmek bile içimden gelmez. Sonra da yaptığımdan utanırım. Biz insanlar, ister istemez, karşılıklı olarak birbirimizi etkiliyoruz.

Geçenlerde Ankara'da başımdan geçen üzücü olay da bu yüzden çıktı. Düşünüyorum, düşünüyorum, ben mi haksızım, yoksa o mu, hâlâ kestiremiyorum. İkimiz birden haklı ya da haksız olamıyacağımıza göre, ben size olayı anlatayım da, haklıyı haksızı lütfen siz ayırt edin.

İnsan, kendisine saygısı, sevgisi olan birini döver mi? Ama ne yapayım oldu. Yalnız ben onu dövmedim, o da beni dövdü.

Ankara'ya son gidişimde, eksik, olmasınlar, arkadaşlar beni ağırladılar. Akşam güzel bir lokantada yedik içtik. Sarhoş olmadım ama, kafam birazcık dumanlandı. Böyle azıcık dumanlı kafanın da bir hoşluğu var. Saat yirmi üçten sonra içkili lokantadan çıktık. Göl Gazinosu denilen yere gittik. Gazino kalabalıktı. Sırtı gamzeli kadın gördünüz mü bilmem... Ortada şarkı okuyan kadının, yarı beline kadar açık sırtı gamzeliydi de, kadın yalnız yüzünden değil, tersinden de gülüyordu.

Orada da içmeyi sürdük. Birlikte oturduğumuz arkadaşların bir tanıdığı bizim masaya geldi. Ona da bir kadeh içki ikram ettiler. Beni de yeni gelene tanıttılar. İşte bütün uygunsuzluklar, her ne oldu ise, ondan sonra oldu. Vara tanıtmayaydılar. Kendisine tanıtıldığım adam adımı duyar duymaz,

— Vay efendim, vay efendim... Ah efendim, sizi gökte ararken yerde buldum, ne mutluluk!... diye iki koluyla birden boynuma sarıldı.

Gösterişi olan hiçbir davranıştan hoşlanmam. Bana kalırsa, insanlar duygularını çok aşırılıklara vararak belli etmemelidirler. Ama ne yaparsınız ki, karşınızdaki aşırı davranınca, siz de ister istemez, hiç olmazsa bir oranda ona uymak zorunda kalıyorsunuz. Adam iki koluyla boynuma sarılınca, ben öyle mezar taşı gibi dimdik dursam olmayacak; ne soğuk adam derler, ne burnu büyük derler, herşey derler. E ben böyle değilim, ne diye kendime gereksiz söz getireyim. İster istemez ben de iki kolumla adamı sardım. Sardım ama, adam bitürlü beni bırakmadığı için ben de onu bırakmıyorum. Bîr-

iki kere denedim, artık yeter gibilerden, kollarımı aşağı sarkıttım, ama adam oralı değil... İki kolunun arasında beni sımsıkı göğsüne bastırmış, bir yandan da arkama dolanmış elleriyle sırtıma vuruyor. Baktım olmayacak, sarkıttığım kollarımı yeniden adama kavuşturup, ben de onu sıkmaya başladım. Ama adam iri, benim kollarım kısa... Uzanıyorum, uzanıyorum, uzanıyorum, ellerim yetişmiyor ki, ben de onun bana yaptığı gibi, ellerimle sırtına vurayım... Ellerimi hiç kullanmasam ayıp kaçacak; o beni sevdiğine göre ben de onu sevmeliyim. Ben de ellerimin yetiştiği yerlere vurmaya başladım, adamın ensesine şap şap tokatları indiriyorum. Kollarımı bir daha sarkıtıyorum, adam yine bırakmıyor, yeniden sarıyorum adamı... İyice bunaldım ama, ne yapacağımı da bilemiyorum. Adam bir yandan hâlâ sıkıyor beni... Kuvvetli de. Bir ara, belki kurtarırlar diye acıklı acıklı masadaki arkadaşlara baktım, hiç ora!» değiller... Adam beni göğsüne sımsıkı bastırıp sıktı sıktı, sonra nasılsa bıraktı. Sendeleyip sandalyeye çöktüm.

— Bilemezsiniz, bilemezsiniz, dedi, ben size hayranım.

Hayranlığını açıklayanlar karşısında utanmak âdet olduğundan ben de utanır gibi yaparak;

— Estağfurullah... dedim.

Bir daha,

— Bilemezsiniz, dedi, hayranım efendim.

Biraz kırıtarak,

— Teveccühünüz... dedim.

— Dur bir daha öpeyim... diyerek üstüme yürümez mü... Geri çekildim ama, herifin kolları uzun, beni kaptı, şapur, şupur yanaklarımdan öptü, öptü... Hay Allah, bir belâ ki, ben şimdi ne yapayım? Sizi ö-

pen bir adamın karşısında buz gibi dimdik durulmaz ya... İster istemez, ayaklarımın üstünde kalkarak ben de onun yanaklarından öptüm. Bu sefer coştu, öper ha öper... Sizi beş kere öpeni, siz de en az bir kere öpeceksiniz. Adamı bir daha öper gibi yaptım. Yine kollarının arasından bıraktı, sandalyeye düştüm.

— Ah efendim, ah efendim, bilmem ki nasıl anlatsam... dedi.

Bu kez gerçekten utanmaya başladım, yüzüme ateş bastı. Bir insanı bu kadar utandırmaya kimsenin hakkı olmamalıdır. İnsan hakları bildirisine bunun bir madde olarak girmesi gerekli. Adam durup durup,

— Ah efendim, ah efendim... diyordu.

E adamı büsbütün de cevapsız bırakmaz olmaz, yakışık almaz. Onun üç-dört «ah efendim, ah efendim!» deyişine karşılık, ben de bir kere yarım ağızla,

— Aman efendim, aman efendim... diyorum.

«Ah efendim», «Aman efendim» derken adam bir daha üstüme atıldı. Aaa!... Anladım bu herif düpedüz deli... Hem nasıl atılıyor görseniz, canıma kasdetmiş dersiniz. Bir-iki daha atladı, sarmaladı, sıktı bıraktı. Geriye yana çekilip kurtulacağım ya, öyle birdenbire saldırıyor ki, boş bulunup kendimi kollarında buluyorum.

— Üstadım... Zatıâlinlz...

— Estağfurullah... Bendeniz...

— Vay canım efendim... Üstadım efendim...

Tam belâya çattım. Kalkıp oradan gidecek oldum. Bir daha boynuma sarılıp,

— Bırakmam... Bana bu gece dünyayı verseler, bu kadar makbule geçmezdi... dedi.

Öyle sarılmış ki gerçekten bırakmıyor. Size abartıyorum gibi gelir, değil vallahi, herif basbayağı canımı yakıyor.

— Peki, peki gitmem... dedim de elinden zor kurtuldum.

Bu kez üstüme atılıp yapışacak diye korkumdan, kalkıp gidemiyorum da...

— Siz, siz varsınız ya siz...

Hay Allah, ben yok olayım inşallah... Razıyım ne söylerse söylesin, tek ikidebir üstüme atılmasın... Bir yakaladı mı, öyle de candan sıkıyor ki, ıhlayıp pıhlıyorum da anlamıyor.

— Vay üstadım...

— Vay aman...

— Ah efendim...

Yanından kalkıp, araya bir arkadaş girsin istedim, bırakmadı. Neyse, üstüme atılmaktan vazgeçti de bu sefer de sevgi gösterisi olarak sırtıma sırtıma, enseme enseme omuzuma omuzuma, vurmaya başladı. Dedim ya, insan karşısındakinin davranışına uymak zorunda kalıyor.

— Vay üstadım! diye o benim sırtıma, enseme vurdukça, o üç vuruyorsa, ben de ona bir indiriyorum. Hiçbişey yapmadan dursam, büsbütün nezaketsizlik olacak. Derken bu, birden coşup da yağlı güreş gibi paçama tek dalmaz mı!... Daha öncekilerden ders alıp tetik bulunmasaydım, sırt üstü yere yuvarlanacaktım. Aa, bu herif tadını kaçırdı. Ufak tefeğimdir ama, bomba gibiyimdir ha... Ne de olsa gençliğimizde güreş tuttuk. İçimden «Herif bir daha dalarsa şuna göstereyim!» dedim. Demeye kalmadı,

— Vay canım, üstadım efendim...

diye herif enseme bir daha yapışmaz mı!... Sen misin enseme yapışan, yaradana sığınıp,

— Vay canım kardeşim! diye nara atarak, ben buna yaradana sığınıp nasıl bir el ense çektimse, böyle bişey beklemiyor, boş bulunmuş olmalı, iki metre savrulup, ötede bir masadaki kadının üstüne çıktı, yoksa yere serilecekti. Herif de atikmiş hani, sıçrayıp karşıma geldi. Adamla kavuştuk. Kafa kafaya vuruşuyoruz. Arkadaşlar araya girip işi tatlıya bağladılar.

Gazinodan çıktık, gidiyoruz. Ben ayrılacağım. Adam,

— Yoo... Olmaz, üstadımı bırakmam! dedi.

Bir el ense daha çekince buna bir yumuldum, savurup attım, elektrik direğinin dibine düştü. Biz de koşar gibi yürüdük savuştuk. Düştüğü yerde arkamdan hâlâ sesleniyor:

— Üstadım kaçma, kaçma!... Bunu saymam, vallahi bu bişeye yaramadı. Bir daha buluşalım...

Şu yaptığım iş bana hiç yakışmaz ama, ne yapayım işte... İnsan karşısındakine az çok uymak zorunda kalıyor. Suç bende mi, onda mı, lütfen siz karar verin.

MİLLETİN PARASINA YAZIK

Niçin mi yıllar yılı sürdü o otelin yapılması? Haklısınız, o kadar zamanda, otel yapmak değil, yeni baştan bir kent kurulabilirdi.

Otelin yapımına birkaç yabancı firma istekli olmuştu. Artık, en çok fiyat kırana, en iyi yapacak olana mı, yoksa kırışmaya mı iş verildi, bilemem! İki elim yanıma gelecek, ben duyduklarımı değil, gördüklerimi anlatacağım.

Törenler yapıldı, kordelâ kesildi, büyüklerden birinin uğurlu eliyle temel atıldı, tarihlere geçecek şölen verildi, gazetelerde resimler, bildiriler çıktı. Duvarlar yükseldi, yapının iskeleti kuruldu. Günlerden blrgün yapının önünde iki - üç resmi araba durdu. Memleketimizin ileri gelenleri arabalarından inip yapıyı gezdiler. İleri gelenlerin önünden yürüyen.

— Bu koridorlar neden bu kadar dar? dedi.

Bir mühendis,

— Projeye uygundur efendim, dedi. Bu koridorlar beş metre genişliğinde...

— Yâni biz hiç otel görmedik mi?... Benim kaldığım başka memleketlerdeki otellerin koridorları daha genişti. Hadi gidelim, bu koridorlar dar değil, ama çok az... Bu kadar az koridorlu otel olur mu? Ha? Madem yapıyoruz, tam yapalım. Yazık milletin, memleketin parasına...

Mühendis sesini çıkarmayınca arkasındakilere başını çevirip sordu:

— Ne dersiniz, böyle büyük bir otele, bu kadarcık koridor az gelmez mi?

— Azdır beyefendi...

— Az efendim.

— Çok az...

Sözleşmesi gereğince projeyi öne süren firmayla anlaşma bozuldu. Bozulan iş mahkemelerde süre dursun, yapının projesi değiştirildi, koridorlar hem artırıldı, hem genişletildi.

Değişen proje uygulanırken, günün birinde yapının önünde yine bir iki resmi araba durdu. İlerigelenler yapıyı gezdiler. İlerigelenlerin önünde yürüyen adam, kanatları takılmamış bir kapıdan girdi:

— Burası nedir?

Yeni firmanın bir ilgilisi,

— Salondur beyfendi, dedi.

— Salon mu, bu ne biçim salon?

— Henüz bitmedi beyfendi, döşemesi, sıvası, doğraması yapılacak...

— Anlıyorum efendim, anladık salon... Ne olacak burda, at mı koşturulacak? Hara gibi salon--ur mu hiç? Yazık, yazık bu yoksul milletin parasına...

— Eldeki proje öyle beyfendi...

— Sizin proje dediğiniz şey, hâşâ, âyet değil, değiştirin efendim projeyi, olsun bitsin...

İkinci bir firmayla bir uyuşmazlık çıkmadı, anlaşmaya varıldı. Projede yapılan değişikliğe göre, koridorlar artırıldı ve salonlar küçültüldü. Yapı işleri epey yürümüştü ki, birgün yine yapının önünde duran birkaç resmî arabadan inenler içeri girdiler, her yanı gezdiler. İlerigelenlerin önünde giden adam, yapılmış olanları beğendi, ama nasılsa başını yukarı kaldırıp tavana bakınca,

— Hani bu otelin kubbeleri, kemerleri? dedi.

Soru pek şaşırtıcı olduğu için, bir süre susup kendini toparladıktan sonra bir genç mimar,

— Ne kubbesi, kemeri, anlayamadım affedersiniz... dedi.

— Bu Türk mimarisi değil mi? Yabancılar için otel yapıyoruz madem, Türk sitili olmalı... Hiç kubbesiz, kemersiz Türk oteli olur mu?

— Ama efendim eldeki proje...

— Ne demek proje? Yabancıya proje yaptırılırsa işte böyle olur. Ne anlar elin yabancısı bizim ruhumuzdan?... Efendim?

Arkasındakiler baş salladılar:

— Ruhumuzu yansıtmayan bir bina neye yarar?...

— Kubbe, kemer şart beyfendi...

İlgililerin önünde duran adam,

— Yazık memleketin, milletin paracıklarına!... dedi.

Yapılanları yıkıp, tavanların yerine kubbe, kemer yapmak çok pahalı olduğundan, projede ruhumuza uygun bazı değişiklerle, otelin birkaç yerine «kubbe, kemer yapılması uygun bulundu.

İşler ilerliyordu, nerdeyse otelin kaba yapımı

bitmek üzereydi ki, yine ilerigelenler resmî arabalarla oteli görmeye geldiler. İlerigelenlerin önünde yürüyen adam, her yana baktı, baktı, büyük bir acı ve üzüntüyle şöyle dedi:

— Tuuu!... Yahu, bu kadar koridor ne olacak?.. Odadan çok koridor... İnsan bu koridorlarda kendini kaybeder be... Yazık bu milletin parasına!

Bütün bu değişmeler yüzünden otelin yapımı aksıyor ve gecikiyordu. Bu yüzden basında sert eleştiriler çıkmaya başlayınca, işi çabuklaştırmak için, çatının biçimi değiştirildi, ama bizim eski mimarimize uysun diye, çatı yerli kiremitle mi, yoksa Marsilya kiremitiyle mi örtülecek diye yine anlaşmazlık çıktı. Sonunda kiremitten vazgeçilip, düz beton çatı yapıldı.

Bitmek üzere olan oteli, yine resmî arabalardan inenler gezip gördüler.

— Hani bunun çinisi? Hiç çinisiz Türk oteli olur muymuş?

Sütunu olmayan büyük bir salona girdiler. İlerigelenlerin önünde yürüyen adam,

— Burda hiç sütun yok, dedi, sütun ister... Yoksa çöker bu çatı...

— Efendim, merak buyurmayınız, çökmez, ona göre hesap edilerek...

— Nasıl çökmez? Çökenler nasıl çöküyor?...

Arkasındakilere döndü:

— Sizce bu çatı çökmez mi?

— Çöker beyfendi...

— Yüzdeyüz çöker efendim, üstünde bu kadar ağırlık var, daha eşyalar gelince... Kalabalık da o lur tabiî. Çöker...

— Hem de gümbür gümbür...

— Bunca para sokağa atılmış sayılır... Yazık,

memleketin parasına... Bak, işte herkes çöker diyor... Hem sütun ayrıca güzellik de verir...

Yeni değişiklikle salonlara sonradan sütunlar yapıldı. Başka bir ilerigelenlerin önde yürüyeni, sütunların dört köşe olmasını hiç beğenmedi. Eski Yunan tapınaklarının oyuklu, yuvarlak sütunlarının resimlerini, öğrenciliğinde, ders kitaplarında görmüştü. Yazık, yazık, boşuna gitmiş memleketin parası...

— Kolay efendim, hemen, yuvarlaklaştırırız sütunları...

Dış duvarlar mozayıklanıyordu ki, yapıyı görmeye gelenlerden bir büyük,

— Modern mimaride cepheler boydan boya cam oluyor, dedi, nedir bu?

Aşağı yukarı otelin yapımı bitti sayılır. Ama yeni bir değişme daha gerekiyormuş. Çünkü, ilerigelenlerin bir başka önde gideni merdivenleri çok dik buldu. Yaşlıların çıkması zordu.

— Efendim, asansör var... Asansörle çıkılacak...

— Öyleyse ne diye merdiven yaptınız? Yazık değil mi memleketin parasına? Demek ki, merdiven de gerekiyormuş...

Merdivenlerde değişiklikler yapıladursun, geçenlerde oteli gezen bir yabancı büyük mimar, ilgililere demiş ki:

— Çok büyük bir mimarî eseri... Burası otel değil, Birleşmiş Milletler binası olmalıydı...

Çünkü, bazı koridor duvarlarındaki çiniler, kubbeler, kemerler, kimi parmaklıklardaki lâle motifi, demir parmaklıklar, bir de tarasın üstündeki saçaklı çatı Türk ruhunu, dimdik çatıyla ruf İskandinav ruhunu yansıtıyormuş; sonradan eklenen sa-

londaki bölmeler Arap ruhunu veriyormuş, büyük salona giren, kendini Akropol'de sanıyormuş, hattâ Akropol bile bu kadar Grek değilmiş. İtalyan mimarisinin en güzel örnekleri de varmış yer yer... Helalar, banyolar, Amerikan sitiliymiş. Hint mimarisi, Çin mimarisi, hepsi varmış.

O yabancı büyük mimar:

— Aşkolsun, demiş, bu kadarcık yere bunları nasıl sıkıştırabildiniz?

Bu otelin yapımının bu kadar gecikmesi işte hep bundan... Bu yoksul milletin parasına yazık olmasın diye, boza değiştire otel ancak dokuz yılda yapılabildi.

İNSANIN SOSYALİST OLACAĞİ GELİYOR

4 MART 195.

Saat on birde uyandım. Dün gece arkadaşlarla çok içmişiz. İçim yanıyordu. Elimi komidine attım, yine meyva suyu yok. Bu sersem hizmetçi karıya, komidinin üstüne her gece bir sürahi buzlu meyva suyu koymasını kaçtır söylüyorum. Zile basıp çağırdım. Geldi. İki bardak elma suyu içtim. Karımın nerde olduğunu sordum. «Arabaya binip gitti, ama nereye gittiğini söylemedi» dedi. Banyo yaptım. Kahvaltı ederken gazetelere şöyle bir göz gezdirdim. O herifin yazısını okuyunca kan beynime sıçradı. Bu solcular yine gemi azıya aldılar, işi iyice azıttılar. Vatandaşı, vatandaşa düşürmek istiyorlar.

Umumî vekilim olacak budala telefon etti. Handaki bazı kiracılardan kiraları zamanında toplayamı-

yormuş, ne yapsınmış?... Ulan, ben sana ne diye, topladığın kiralardan yüzde üç veriyorum? Bunları da mı ben düşüneceğim artık?... Üç avukat ne güne duruyor? Versinler icraya, söke söke, hacizle alsınlar kiraları sonra atsınlar kapı dışarı... Böyle ufak tefek işler için beni bir daha rahatsız etmemesini söyledim.

Nurperi'ye telefon ettim: «Akşamdan beri nasılsın şekerim?» Bu karı, sebeb-i mevtim olacak. Hiç birisine böyle tutulmamıştım. Bu gece birlikte olamayacakmışız. Kocası yabancımız mı sanki, o da oluversin. Razı oldu ama, karımı istemiyor, kıskanıyor. Nurperi'lerde bu gece poker partisi varmış, sabahlarız yine...

Sonra yazıhaneye telefon edip, biraz da işlerle ilgilendim. Herşey yolundaymış. Bankadan akredifi çıkarmışlar.

Öğle yemeğini yabancı bir firmanın mümessiliy-!e yiyeceğim için hazırlanmalıyım. Büyük işler yapmak ihtimalimiz var. Akşam üzeri de kulübe uğrar, ordan Nurperi'lere giderim.

16 NİSAN 195.

Yine turşu gibiyim. On birde uyandım ama, saat bire kadar yataktan çıkamadım. Kahvaltıyı yatakta yaptım. Gazeteleri de yatakta karıştırdım. Şu namussuzun yazılarını okumayayım, diyorum, nedense kendimi tutamıyor, bakalım bugün ne haltlar karıştırmış diye okuyorum. Yine «Emekçiler» diye başlamış. Emekçiler sömürülüyormuş. Yeni yeni iş alanları açıp, bunlara iş vermek, karınlarını doyurmak, sömürmek mi oluyor yani? İyilik de yaramıyor. Solcuların maksatları belli, memleketteki huzuru boz-

mak istiyorlar. Sinirden, gazeteyi buruşturup attım.

Karım yine yok. Berbere gidiyorum, demiş ama hâlâ gelmedi. Bir haftadır yüzünü gördüğüm yok, bayağı özledim. Karımdan çok memnunum. Hiç kıskançlık kavgaları çıkarmıyor. O da benden memnun olmalı, niçin olmasın!... Bir dediğini iki etmiyorum. Şu Nurperi'den sıkıldım artık. Gazetelerin dedikodu sütunlarında çıkınca, sözde kocasıyla arası açılmış. Öff, sıktı bu karı... Ne olursa olsun, yine insanın kendi karısından iyisi yok, karım her zaman kahrımı çeker. Geçen gün otomobilini değiştirmek istediğini söyledi. Ben de bir gece önce Nurperi'lerin evindeki kumarda büyük para kaybetmiştim. İşte o sıkıntıyla, «Olmaz, daha bir yıl bile olmadı arabayı alalı» dedim. Gönlünü alayım karımın; beğendiği bir model seçsin de getirsinler arabayı.

24 MAYIS 195.

Şu kadın milletinde hiç akıl yok. Karım, bir yazlık ev alalım diye tutturdu. Yazlık ev alınca, ben mecbur muyum her yaz aynı evde oturmaya? Her yaz, gönlümün çektiği başka bir yerde otururum, bir yaz Ada'ya, bir yaz Boğaziçi'ne, bir yaz Erenköyü'ne... Dinletemedim karıma. Suadiye'de büyük bahçeli bir yalı beğenmiş. Zevkimize göre yeniden bir yazlık yaptıralım, dedim, sabredemedi. Bugün satın aldığı yazlığın tapu işi için gitti.

Bu sabah erkenden kalktım, uyandığımda saat dokuz buçuktu. Saat ona kadar yatakta gazeteleri karıştırdım. Devlet fabrikaları zarar ediyormuş. Eder tabiî... Niçin özel teşebbüse devretmiyorlar? Devletin işi fabrika işletmek, ticaret yapmak mı? Devretsin fabrikaları bize.

O alçak yine gazeteye zehirlerini kusmuş. Zavallı halkı zehirliyor, durmadan kışkırtıyor. Hem memleketin ekmeğini yiyorlar, hem nankörlük ediyorlar. Beğenmiyorlarsa defolup gitsinler burdan... Onları zorla tutan mı var!

Bizim yeni sekreter kız, bir içim su... Bitiyorum kıza. Adını daha dün öğrendim, Yıldız'mış. Teklifimi ustalıkla reddetti. Beni epey uğraştıracağa benziyor. Kadının kolay kolay baş eğmeyenine biterim. Büroda işim yok ama, bugün onun için gideceğim. Bir deneme daha yapacağım... Hazırlanayım da gideyim.

2 HAZİRAN 196.

Olaylar çok can sıkıcı. Gazetelerde grev haberlerinden geçilmiyor. Grevler memleketin ekonomisini baltalıyor. Hep bu sosyalistlerin yüzünden... Memleketin birlik ve beraberliğini bozdular, milleti birbirine düşman yaptılar. O namussuz, gazetesinde yine verip veriştirmiş.

Bütün bu cansıkıcı günlerde Yıldız da olmasa, deli olacağım... Onun yanında dertlerimi unutuyorum. Bugün ona bir apartman dairesi tutacağım.

22 HAZİRAN 196.

Avrupa gezisinden dün döndüm. İnsan yurt dışı geziye karısıyla çıkmayacak, hiç tadı olmuyor. Acele dönmem için telgrafı alınca, karımı bırakıp geldim. Karım İtalya'ya geçecek, deniz kıyısında turistik bir otelde bir ay dinlenecek. Ben de Yıldız'la başbaşa kalırım.

Gazeteler, ithalât yolsuzluğu haberini verince,

ortaklar acele dönmem için telgraf çekmişler. Sözde yaptığımız yolsuzluk yirmi milyon lirayı geçiyormuş.

Çok söyledim ama, gerekli tedbiri almadılar. Solcuları kökünü kazımadıkça bu memlekete rahat, huzur yoktur. İşte şimdi de bir bardak suda fırtına koparıyorlar.

Az önce, Nurperi'nin kocası telefon etti, evlerine gitmiyorum diye Nurperi bana güceniyormuş. Ben kendi derdime düşmüşüm, Nurperi filân görmüyor gözüm. Bu akşam Ankara'ya uçacağım. Yıldız'ı alacağım yanıma, onsuz yapamıyorum.

28 HAZİRAN 196.

Böyle namussuzluk olur mu? Şirketin yüzde elli bir hissesini elinde tutan, hem de kurucu ortak, hiç haberimiz olmadan, bütün hisselerini satmış, yalnız yüzde bir hissesi kalmış. İşlerin kötüye gittiğini anlayınca paçasını kurtarmak için bize söylemeden yaptı bunu...

İthalât yolsuzluğu dedikleri işten mahkemeye verilecekmişiz. Bankalar da krediyi kesti...

Düşünüyorum da, yine en iyisi devletçilik... Şimdi bizde, iyi bir devletçilik olsaydı, devlet bizi bu durumlardan kurtarabilirdi. Elimizdeki malları satın alsa yeter...

3 TEMMUZ 196.

Benden atik davranıp ortaklardan biri iflâsını ilân etti, tabiî hileli iflâs... Böylece borçlarından kurtuldu sayılır, ama zararı bana dokundu, bütün alacaklılarım tedbir almaya başladılar.

11 TEMMUZ 196.

Bütün gayrimenkullerimi, bugün karımın üstüne yapacağım. Başka çare yok, yoksa hepsi elimden gidecek. Dünya kadar da para yedirdiğim halde, işleri yoluna sokamadım.

21 TEMMUZ 196.

Avukatım, karımı boşamamı söyledi. Karı - koca arasında mal ortaklığı olduğundan, alacaklılar ka--ma dönebilirlermiş, hem de muvazaa olduğunu isbat ederlermiş. Karımı boşamak zorundayım. Karıma söyledim, çok üzüldü ağladı. Bunun maliyeye karşı bir tedbir olduğunu, malları ve paraları kurtarmak için mecbur olduğumu anlattım. Sanki nikâh nedir ki... Yine bir evde birlikte yaşayacağız. İşleri yoluna koyduktan sonra yeniden nikahlanırız.

Memleket uçuruma gidiyor, hâlâ görmüyorlar mı? Solcuları temizlemekten başka çare yoktur.

8 AĞUSTOS 196.

İşte bir bu eksikti... Müfettişler, hesap uzmanları geldi, maliye defterlerini incelediler. Vergi kaçırmışız. Belâlar üstüste geliyor.

Zamanında akıl edip yurt dışına para kaçırabilseydim, şimdi basar giderdim. İntihar etmeyi düşündüm ama yapamadım... Bir arkadaşım, bu gibi durumların kendi başına birkaç kere geldiğini, bunların hayatta başarı için staj olduğunu söyleyerek beni avuttu.

26 AĞUSTOS 196.

Artık her şey bitti benim için. Avukatım bile, ithalât yolsuzluğu dâvası için ikiyüz bin lira istedi. Parayı kendisi için istemiyormuş, avanta olarak ve-

recekmiş, örtbas etmek için... Biliyor bende para olmadığını. Kendisinin vermesini rica ettim, sonra öderim, dedim. Param yok, diye yemin etti, yalancı namussuz. Üç avukatım, yalnız benden yılda yarım milyon lira para alırdı. Öbür iki avukatım hiç yanıma uğramıyor. Karımdan, yani boşadığım karımdan istedim. O da vermedi. Onun adına geçirttiğim bankadaki paraları sordum, çiftlik aldım dedi. «Apartmandan bir daire satıp bu parayı verelim, yoksa tutuklanmam ihtimali var» dedim. «Olmaz» dedi. Peki, bütün bu mallar, paralar benim değil mi?

Yağmur gibi protestolar yağıyor. On bin lira için bile protesto oldum.

Eskiden çok yardım ettiğim birkaç arkadaşa gittim, hiç birinden fayda yok...

30 EKİM 196.

Kısa bir süre cezaevinde tutuklu kaldıktan sonra, nakdî kefaletle tahliye edildim. Eskiden birisine borç vermiştim, tahliyem için parayı ondan aldım. Yüz bin lira alacağıma karşılık, kırk bin lira veririm, dedi. Ben de cezaevinden çıkmak için razı oldum. Bu kısa tutukluluğum bana çok şey öğretti.

Evime gitmedim bile... Çünkü karım, cezaevinde beni hiç ziyarete gelmedi, yardım da etmedi. Üstelik yakında evlenecekmiş de... Bütün malımın, mülkümün üstüne oturdu, beni mahvetti.

Otelde kalıyorum. Alacağım olanlardan on para alamıyorum. Ondan bundan küçük borçlar alarak yaşamak zor.

Sevmediğim halde, yine o herifin yazdığı gazeteyi okumadan yapamıyorum. Bugünkü yazısı fena değil...

4 KASIM 196.

Erkenden kalkıp, sokağa fırladım. Alacaklılar kaldığım oteli öğrenmişler, onun için çok erken sokaklara düşüyorum. Otel parası bile yok...

Öğleye doğru yemek ısmarlar diye eski bir arkadaşıma gittim. Öğle yemeğini birlikte yedik. Kendisi «ortanın solu»nu açıkladı. Doğrusu aklım yattı. Sol sözü iyi değil ama, olsun, ortanın solundan başka çare yok... Bu memleketi ancak ortanın solu kurtarabilir.

11 ARALIK 196.

Saatimi sattım dün, otel parasını ödedim. Bu sabah, Tophane'de çok kötü bir otele yerleştim. Bir odada üç kişi kalacağız. Kaç gündür, kimseye göstermeden peynir ekmek yiyorum, rıhtımda balık ızgarası yiyorum. Memleket sefalet içinde. Herkes işsiz, iş yok, para yok... Hayır, bu memleketi ortanın solu da kurtaramaz. Ben sosyalizme inanıyorum, ama bize göre bir sosyalizm... Ben, yüzde altmış sosyalistim..

İş aramaya karar verdim. Eski arkadaşlara gidemiyorum, çoğuna borçluyum.

2 OCAK 196.

Yılbaşını pis bir otel odasında geçirdim. Kendikendime kaldım, ağladım. Gece yarısından sonra sokağa çıktım, sabaha kadar dolaştım. Nasıl su gibi para harcıyorlar. İnsanın, bunları görünce sosyalist olacağı geliyor. Bu yoksul insanları hiç mi görmüyorlar... İnsan, o lüks arabalara kurulup bu yok-

sullar arasından geçmeye utanır be... Yüzde altmış, yüzde seksen sosyalistlikle düzeltilmez bu işler. Her şey çığırından çıkmış. Sosyalistim be... Ne olmuş yani?

7 ŞUBAT 196.

İki gündür açım. Bu sabah simitçinin tablasından bir simit aşırdım. Sonra, tütüncü dükkânında asılı gazetelere baktım. Bitek o yazar doğruyu yazıyor. Gazete alacak para olmadığı için asılı gazeteyi açıp hergün onun yazısını okuyorum. Ne doğru yazıyor, ne namuslu adam. Evet, evet... İhtilâl! Yok mu ihtilâl yapacak birisi... Bizi bu yoksulluktan başka hiçbişey kurtaramaz...

4 MAYIS 196.

En sonunda bir iş bulabildim. On beş gündür çalışıyorum. Ankara'ya gitmiştim. Bir arkadaş duymuş başıma gelenleri. Kendisi Bakanlıkta nüfuslu olduğundan işini yaptığı bir ithalâtçının yanına koydu beni. Bu işleri iyi bildiğimden adamın işine yarıyorum. Oldukça iyi para alıyorum. Ankara'da bir ev tuttum.

Büroda gazeteleri okurken yine sinirlendim. O alçak, yine sınıf kavgası yaratmak, millî birliğimizi bozmak istiyor. Bunlar sosyalist kisvesi altında düşman emeline hizmet ediyorlar.

16 HAZİRAN 196.

İş gereği ayda beş on gün İstanbul'da kalmam gerekiyor. Otelde rahat edemediğimden, dört odalı

bir daire satın almak zorunda kaldım. Bir de küçük araba aldım bugün... Öğleye doğru sokaklar ana baba günüydü. Ne var, diye sordum. Mitingmiş, gençlikle işçiler birleşmiş, miting yapıyorlarmış. Hep bu solcuların başının altından çıkıyor bunlar. Zavallı gençliği de kandırıyorlar.

20 TEMMUZ 196.

En sonunda kendi başıma bir firma kurdum, ithalâta başladım. Allaha çok şükür. Daha geniş bir daire satın alıp İstanbul'a yerleştim. Dün gece, eski karımla kocası, Nurperi'yle kocası evimdeydi. Eski karımın kocası, benimle ortak bazı işler çevirmek istiyor. Olur, dedim. Onlara, hiç unutamayacakları esaslı bir kazık atmak boynumun borcudur.

4 AĞUSTOS 196.

Saat on birde uyandım. Dün gece arkadaşlarla çok içmişiz. İçim yanıyordu. Elimi komidine attım, yine meyva suyu yok... Hizmetçiyi çağırdım, iki bardak buzlu elma suyu içtim. Karımın nerede olduğunu sordum. Arabaya binip gitmiş, ama nereye gittiğini söylememiş. Eski karımın meteliği yoktu. Bu zengin... Güzel değilmiş, olmasın varsın...

Banyo yaptım. Kahvaltı ederken gazetelere şöyle bir göz gezdirdim. O herifin yazısını okuyunca kan beynime sıçradı. Bu solcular yine gemi azıya aldılar. Vatandaşı vatandaşa düşürmek istiyorlar.

Umumî vekilim telefon etti. Bir iş hanı, çok kelepir fiyata satılıkmış. Fiyatı biraz daha indirmeye çalışmasını söyledim, alacağım hanı.

Birsen'e telefon ettim. Bitiyorum bu karıya, öldürecek beni... Hiç birisine böyle tutulmamıştım.

Öğle yemeğini yabancı bir firmanın mümessiliyle birlikte yiyeceğiz. Onun için hazırlanıp çıkmalıyım evden... Tam o sırada Solculukla Savaş Derneği'nden biri geldi. Her ay bu derneğe yaptığım yardımı istedi. Bu vatan haini solcular, memleketi felâkete solculukla sürüklüyorlar. Solculukla Savaş Derneğine on bin lira vermeleri için benim müdüre telefon ettim. Resmen verip deftere de yazacaklar ki, vergiden düşelim.

BÜTÜN ŞIK ERKEKLER BİZDEN GİYİNİR

Bitpazan'ndaki eski elbisecilere giderken,

—Sana uygun elbise bulabileceğimizi hiç sanmıyorum, dedim.

Arkadaşım çok iriyarıydı.

Girdiğimiz birkaç eski elbisecide, gerçekten de ona uygun elbise bulamadık. Öğle yemeği de yemedik, simitle öğleyi geçiştirip bütün gün açaçına eski elbisecileri dolaştık durduk.

Akşama doğruydu, bir eski elbiseciye girdik; orda, arkadaşımın tam bedenine göre değilse de, eh az çok ona uyabilen elbiseler bulduk. Ama neyliyelim ki, o hantallığına bakmayıp bir de giyim düşkünü olduğundan kendine uyan elbiseleri bile bitürlü' beğenmiyordu. Kimisine ağı dar, paçası kısa, kimisine modası geçmiş diyordu.

Elbiseci çok sabırlı adammış, hiç usanıp yılmadan başka elbiseler çıkarıp giydiriyor, arkadaşım beğenmeyince de,

— Siz burda bir cigara içinceye kadar terziye genişlettiririm... Paçaları uzattırırım... diyordu.

Eski elbiseciyle yardımcısı, sıra sıra askılara asılı elbiseleri indirdiler, hepsini birer birer denediler. Birkaçı oldu arkadaşıma, ama o, yok rengi açık, yok rengi koyu, yok tek düğmeli ceket istemem, yok çizgileri geniş diyerek hiç birini beğenmedi.

Eski elbisecideki sabra şaştım kaldım. Mızmız arkadaşımla saatlerce uğraştığı halde hâlâ ona elbise satmak umudunu yitirmemişti. Onlar uğraşıp dururken, ben elbiseciyi düşünüyorum. Bunca uğraşıp didinme, satacağı eski elbiseden kazanacağı birkaç lira için olamaz, olsa olsa bu, meslek aşkı olabilir. Adam sanki inat etmişti, bir müşteriye elbise beğendirip satamamak, haysiyetine dokunuyor gibiydi. O sınırsız sabrı içinde diller dökerken, nasılsa birden sabrı taştı artık, arkadaşımın dar dediği bir pantolonu alıp da iki eliyle paçalarından tutup kızgınlıkla birden açınca, korkunç bir cayırtıyla pantolon ağından yırtıldı. Lâfı ağzında yarım kalan adam, hemen başka elbiseler çıkardı.

Arkadaşım sonunda, kendine göre bir elbiseyi beğendi ama, onu da almaya parası çıkışmayınca, ben artık saatlerdir diller dökerek çırpınıp duran elbiseciye acıdığım için, arkadaşıma,

— Bende para var, vereyim... dedim.

— Olmaz, borç parayla elbise alamam... dedi. Bu söz üzerine, saatlerdir uğraşmaktan kan ter

içinde kalmış olan adam, elbise satmak umudunu da tüm yitirdiğinden, birden patladı:

— Sizin elbise alacağınız yok, gönül eğlendiriyorsunuz... Siz ne anlarsınız elbiseden...

Bizi küçümsemekte haklıydı. Hattâ birara, arkadaşımın beğenmezliği karşısında, nerdeyse ağlayacak, saçını başını yolacak gibi olmuştu.

Dükkândan çıktık, beş on atlım gittik gitmedik, elbiseci arkamızdan koşup önümüzü kesti, çok nâzikçe;

— Bir dakika baylar, rica ederim buyrun dükkâna. Siz çıkınca birden hatırladım, tam size göre beğeneceğiniz elbise var... dedi.

Az önceki tersliği kalmamıştı.

Anladığıma göre, bu adam, dükkâna giren birine mal satmazsa bir hafta uyku uyuyamayanlardandı. Arkadaşımı kolundan tutup, ama nâzik nâzik, sürüklercesine dükkâna soktu. Ben de arkalarından gittim.

Bir elbise çıkardı, ama elbise denecek yeri yok. Arkadaşımın üstündeki daha yeni sayılırdı, üstelik de küçük, ancak on beş yaşlarında bir çocuk giyebilir.

Arkadaşım elbiseyi görünce alayla güldü,

— Amma da yaptın, yahu o bana olur mu? Giyince düdük gibi kalırım. Alay mı ediyorsun?

— Estağfurullah beyim... Siz giyin bir kere... Üstünüzde açılır. Tam size göredir, uygundur. Beğenmezseniz almayın... Zorla değil ya...

— Göz var, ölçü var... Bir kere paçalarından ayaklarım geçmez.

— Giymek de parayla değil ya beyim... Hele giyin bir...

Biyandan söylüyor, biyandan da yardımcısıyla birlikte, hemen hemen zorla arkadaşının üstündekileri çıkarıyordu. Sonra o dapdar, kısacık pantolonu zorlaya zorlaya giydirdi. Pantolonun liğme liğme paçaları, arkadaşımın dizkapaklarından bir karış aşağısına ancak geliyor, kıllı baldırları görülüyor...

Beni bir gülmedir aldı. Elbiseci de,

— Nasıl da üstünüze oturdu. Tıpatıp... Hem de çok yakıştı... Bir de ceketini giyin... demez mi!

Arkadaşım,

— İstemez!... diye bar bar bağırıyordu .

Birara, ellerini pantolonun ceplerine sokup, boy aynasının önünde dizlerini bükerek ayak burunları üstünde yaylanırken, birden yüzü değişti, yüz çizgileri tatlılaştı,

— İşte tam bana göre bir pantolon... Beğendim... Şunu ceketini de verin bakayım... dedi.

Ceketin kolları, arkadaşımın bileklerinden, pazularından geçmediği için, zorlaya zorlaya giydirirlerken ceket yer yer söküldü. Eteği, belinin üstünde, kol ağızları pazularında, iliklenmiyor da...

Arkadaşım, sağ elini pantolon cebinden hiç çıkarmadan, aynadan kendisine bakıp,

— Çok güzel oldu... dedi.

Elbiseci,

— Kumaşı da İngiliz kupon... dedi.

— Belli...

— Ya dikiş? Birinci sınıf işçiliği var...

— Evet...

— Hokka gibi de oturdu. Ismarlama dlktirseniz, böyle düşmez... Hem de daha yepyeni...

Peki, bu benim sersem arkadaşım, pantolonun kıçındaki yamayı da mı görmüyor?

Dayanamayıp,

— Yamalı yahu... dedim.

Arkadaşım, adamdan önce davranıp elbiseyi savundu:

— Yama değil o, sen ne anlarsın elbiseden... Stili öyle, şimdi moda...

Elbiseci,

— Güle güle giyin, güle güle eskitin... dedi.

Arkadaşım yine yaylandı mı, ne yaptıysa pantolonun ağı sökülmesin mi?

Elbiseci,

— Çıkarın hemen diktireyim... dediyse de:

— Yok kalsın, böyle daha iyi... dedi.

İşte o zaman, sağ elini pantolonun cebinden neden hiç çıkarmadığını, neden birden yumuşadığını anladım.

— Kaça bu elbise? diye sordu.

Elbiseci,

— Siz maldan anlıyorsunuz, zevk sahibisiniz... Onun için size üç yüz elli lira... Başkasına vallahi vermezdim... Maksat, müşteri olun... dedi,

Arkadaşım bana döndü,

— Sende para vardı değil mi, bana yüz lira borç versene...

Oysa, ne güzel elbiseleri yüz liraya bile pahalı bulmuştu. Benim duraksadığımı görünce elbiseci.

— İsterseniz almayın, dedi; malımı zorla satmıyorum... Allah inandırsın, zarardır... Yoksa alışveriş olsun...

— Yok, yok, aldım... Neden bu elbiseye baştan göstermediniz de, boşu boşuna bizi saatlerce uğraştırdınız?...

— Esnaflıkta âdettir. Malın iyisini hep sona saklarız. Çünkü herkes sizin gibi maldan anlamıyor.

Bende de yüz lira yok, ancak seksen lira çıkıştı. Adam, on para aşağı inmiyor. Yine çözüm yolunu elbiseci buldu:

— Çıkardığınız elbiseyi yirmi liraya alırım...

Verdik onları da, çıktık dükkândan... Arkadaşım,

— Aman çabuk gidelim, hızlı yürü, dedi.

Hâlâ sağ elini pantolon cebinden çıkarmamıştı. Niçin acele ettiğini anlıyordum.

Biraz gittikten sonra,

— Artık ben burdan gideyim, ayrılacağım, bana müsaade... Teşekkür ederim... dedi.

Aklınca beni atlatacak...

— Sen bana baksana, dedim; senin karşında enayi yok... Ulan, o kadar güzel, ucuz elbiseleri bırakıp da, şu paçavraları neden aldığını sanki bilmiyor muyum?

— Yakıştı da ondan aldım...

— Evet yakıştı... Arkasında da hava deliği var... Hiç anlamam, paraya ortağız... Çıkar cebindekileri...

— Kalabalıkta olmaz, tenha bir yere gidelim de...

— Yarıyarıya bölüşeceğiz.

— Ne münasebet yahu?... Allah Allah, sana ne, elbise benim, cebinden çıkan da benim olur...

Epey pazarlık ettikten sonra,

— Sen seksen lira verdin, hakkın da o kadar... yüzde yirmisi senin... Ama ayrıca seksen lirayı geri vermem...

Böylece anlaştık.

Kolunu sallarken, ceketin sol kolu omuz başından söküldüğü için:

— Dikkat et, ceketin kolu düşüyor... dedim.

Tenha bir yerde paraları saymak için ara sokaklara girdik. Sokak çocukları arkamıza takılıp yuuu çekmeye başladılar. Utanıyordum ama, payımı almadan ondan ayrılamazdım.

Bir cami avlusuna girdik. Kimsenin göremeyeceği bir yerde, arkadaşım pantolon cebinden cüzdanı çıkardı, yağlı meşin, eski, ama şişkin bir cüzdan, içi tıkabasa dolu... Nasıl da unutmuşlar cepte, kimse farkına varmamış...

— Hiyle istememem, say şunları çabuk... dedim.

Arkadaşım, şişkin cüzdanı alıp çevirince, içinden bir dolu reklâm kartı yere döküldü. Eğilip bir kart aldım, okudum:

«Bütün şık erkekler müessesemizden giyinir. Her türlü kullanılmış elbise alınır, satılır. Her bedene uygun frak, smokin vardır. Teşrif ederseniz memnun kalacaksınız!»

Anladım ki o eski elbiseci, canını almak için dükkânına Azrail girse, son nefesinde ona bile elbise satar.

RÜZGÂRI YETERİ...

Bitpazarı'nda gezinmesini, kırık dökük, eski eşyaya, ne olduğu belirsiz öteberiye, döküntüye bakmasını severdi. Koltuk, masa, avize, elbise gibi şeylerden çok, ne olduğu, nerede kullanılacağı, neye yarayacağı belirsiz ve adı olmayan şeylerden hoşlanırdı. Kaldırımda, bir branda üzerine sergilenmiş şeyleri iyice görmek için çömeldi; eski zaman paraları, birtakım maden parçaları, düğmeler, kırık vazolar, tüpler, şişeler, vidalar, demir şişler, eski plâklar, borular, tıpalar yaylar... Daha da adı olmayan bir sürü şey... Bakardı, ellerdi, karıştırırdı, ama almazdı. İşine yaramazdı ki alsın. Haftada, on günde bir, Bitpazarı'ndan geçip, bu döküntüleri seyretmeyi, karıştırmayı severdi. Eline aldığı bir cam borunun, bir şaşılası biçimdeki vidanın, neyin parçası olduğunu, neye yaradığını, daha bunlar gibi birçok şeyler düşünürdü.

Bir kutu içinde, zarlar, bilyalar... Az ötede tozlu kitaplar ve yabancı dilde dergiler... Üstteki derginin kapağında renkli, çıplak kadın resmi vardı. Alttaki dergiler de öyle... Ya Almanca, ya Macarca, belki de daha başka dilden... Bunların da alıcısı değildi, yalnız karıştırıyordu. İkinci dergiye baktı, sonra üçüncüsünü karıştırdı. Bir sayfa, bir daha çevirdi, dergiyi hızla kapayıp,

— Kaça bu? diye sordu.

Satıcı fiyat biçmek için dergiyi eline alıp bakacak diye ödü koptu.

Pazarlıkta fiyatın dörtte birine ineceğini bilen satıcı:

— Ver bir lira! dedi.

Dergiyi elinde sıkı sıkı tutarak lirayı uzattı. Satıcı, yirmi beş kuruşa vereceği dergiyi, adamın hiç pazarlıksız bir liraya alışına şaştı ama, derginin içinde bir hazine olduğundan hiç de kuşkulanmadı.

Adam, içindekiler düşmesin diye dergiyi dörde katlayıp sımsıkı tutarak hızlandı. Satıcı arkasından seslenip dergiyi geriye isteyecekmiş gibi geliyordu. Hemen bir yere girip de, dergi sayfaları arasındaki paraları saysa... Bitpazarı'ndan epey uzaklaştıktan sonra bir genel helâya girip dergiyi yavaş yavaş, dikkatle açtı. Sanki paralar, bir hava akımıyle helânın deliğine gidecekmiş gibi geliyordu. Saydı paraları, on altı tane beş yüz lira, yepyeni, gıcır gıcır.

Artık evlenebilirdi. Bu zamanda sekiz bin lira çok para sayılmazdı ama, olsun, onun gibi yoksul, için gene çok paraydı... Bütün yaşamında biriktiremeyeceği kadar çoktu.

*

Renksizdi, tadsızdı, kokusuzdu ve biçimsizdi, ama yine de vardı ve uzayda bir boşluk doldurduğuna göre bir varlıktı, hem de canlı bir varlık. Nüfus sayımlarında sayıldığına göre bir insan, vergi ödediğine, askerlik yaptığına, sırasında ceza gördüğüne göre bir yurttaştı. Böyle olunca da, soyunu üretmesi, yani evlenmesi gerekiyordu.

Kendikendini eleştirebilen az bulunur insanlardandı. Renksiz, kokusuz, tadsız ve biçimsiz olduğunu biliyordu. Yakışıklı değildi ki, zengin bir kadınla evlensin... Ünlü değildi ki, bir zengin eve damat olsun... Başarılı değildi ki, elele verip birlikte çalışabilecekleri bir kız bulsun..

Birazcık para biriktirebilirse, belki kendine denk, hanım hanımcık bir kızcağız bulabilirdi. Durmadan para biriktiriyordu, dişinden tırnağından, giyiminden, kursağından keserek on yılda biriktirebildiği sekiz bin liracığı vardı. Biliyordu bu paranın evlilik için yetmeyeceğini, ama yaşı kırka varmıştı, artık bekleyemezdi. Onun da bir küçücük sıcacık yuvası, o yuvada tatlı bir eşi ve cıvıldayan çocukları olmalıydı. Ne var ki, bu sekiz bin lirayı biriktirebilmek için on yıldır çevresinden kopuk, içine kapanık, ilişkisiz tek başına yaşadığı için, nereden kendine uygun bir eş bulabilecekti?

Çalıştığı daireye gelip giden ve zamanla tanışıklıkları ilerleyen Hayri bey adında biri, söz sırasında,

— Artık seni evlendirelim... dediği zaman, yumuk gözkapaklarının altında gözleri gizli bir sevinçle parlamıştı.

Sevincini, coşkusunu belli etmemeye çalışarak;

— Benimle hangi kadın evlenir ki?... demişti. Boşuna, kör satıcının kör alıcısı olur, dememişler...

Hayri bey, evlenme konusunda bundan başka hiçbişey söylemediği halde, büyük umuda kapılmış, bu yüzden de Hayri bey'e bağlanmıştı. Hayri bey, evine geleceğini söylediği zaman duyduğu aşırı sevinç işte bundandı. Öyle büyük bir adam, öyle bir zengin, öyle bir ünlü kişi, başka niçin onun evine gelsin? Belki tanıdığı bir kızcağız vardı, dul da olsa olur... Çocuklu da olsa kabulü. Yaş da pek önemli değil. Sarışın, esmer, beyaz, ne olursa olsun, renk söz konusu değil. Okur-yazar olmazsa olmasın...

Hayri bey gerçekten büyük, ünlü, zengin biri miydi? Bilmiyordu. Ama gösterişinden, elinin açıklığından, davranışından, o bol ve gür kahkahasından, böyle olduğu açıkça belli oluyordu.

Birgün Hayri bey'e evlenmek için beş bin lira biriktirdiğini de çıtlatmıştı. Nedense sekiz bin lirası olduğunu söylememiş, beş bin liram var, demişti. Çok ihtiyatlı olduğundan böyle demişti. Sözünü ederken bile parasını harcamış gibi olurdu da, onun için beş bin lirası olduğunu söyleyerek geri kalan üç bin lirasını sanki bir yana saklamıştı; ne olur ne olmaz, ilerde onu da açıklardı. Beş bin liram var, demekle evlenmeye hazırlıklı olduğunu sezdirmek istemişti. Bir erkek, başka niçin para biriktirir? Hayri bey bunu anlamış olmalı ki, evine geleceğini söylemişti ona.

Ev mi? Hangi ev? Yıllardır bir küçücük odaya sığınmıştı. Başka türlü nasıl para biriktirebilirdi ki? Bu kenar mahallede, eski, tahta evin bu tek odasında, bu yoksul yerde Hayri bey'i nasıl ağırlayacaktı? Çok utanıyordu. Evlenince, güzel bir eve taşınıp,

karısını mutlandırmaya çalışacağını Hayri bey'e anlatacaktı.

Hayri bey evine geleceği için övünüyor, önüne gelene de bunu söylüyordu. Bu haberi ilk duyan;

— Ne? dedi, Hayri bey mi? Hani şu dolandırıcı Hayri... Yahu o herif, insanın gözünden sürmeyi çeker be...

— Benim neyimi alacak, neyim var ki?...

— O herif, var, yok dinlemez, salt antrenman olsun diye ayağından yamalı donunu çeker alır da ruhun bile duymaz...

Başka birisi daha ileri gitti:

— Yahu o Hayri denilen kazıkçı, mezardan babası çıkıp gelse, adamın sırtından kefenini soyar alır...

— Hiç de öyle görünmüyor...

— Bütün dolandırıcılar gibi...

Hayri bey'in evine geleceğini kime söylediyse, hep bunlara benzer sözler işitti.

— Dikkatli olurum, dedi.

— Ona dikkat söker mi kardeşim... Herifte öyle bir dil var ki, o istemeden cebindeki paranı zorla kendisine verirsin... Aman dikkat et!

Birisi de:

— Bu Hayri'de rezilliğin koleksiyonu vardır; hırsızlık bunda, yankesicilik bunda, kaldırımcılık bunda, dolandırıcılık bunda, rezilliğin olmayanı yok herifte... dedi.

— Ama söz verdim, pazar günü evime buyrun... dedim.

— En iyisi, sen o gün evden kaç, git bir yerlere... Hoş, gelir de seni evde bulamazsa, boş dönmez, ya kapıyı söker, ya zil düğmesini alır götürür ya...

— Ama söz verdim.

— Eh, sen bilirsin... Benden söylemesi... Sonradan ah vah para etmez.

Hayri bey için iyi bir söz söyleyen tek kişi çıkmadı.

Pazar sabahı, evinde korkudan titremeye başladı. Bu sekiz bin lirasını nereye saklamalıydı ki, Hayri bey'in elinden kurtarsın?... Gıcır gıcır, yepyeni on altı tane beş yüz lira... Parasını bankaya bile yatırmazdı, ne olur ne olmaz, banka batar filân... Evinde bir yere de saklayamazdı, o yokken ev yanar diye... On altı tane beş yüzlük, kalbinin üstünde, ceketin iç cebinde dururdu. Ama şimdi daha başka bir yere saklamalıydı. Hayri bey gelince ona sarılır da, cebindeki şişliği farkederse... Cebinden paralan çıkardı, odasındaki kilimin altına sakladı. Rahatlar gibi oldu. Ama olmaz... Ayağı takılır bakarsın kilime... Ya da kilimin ucunu kaldırıverir... Sanki ne diye beş bin lirası olduğunu söylemişti? Kilimin altından aldığı para elinde, odanın içinde dolandı durdu, parayı saklayacak yer aradı. Masanın gözüne koydu. Burası iyi işte... Gazete kâğıdının altına sakladı... Ama açıverirse masanın gözünü?... Hay Allah!... Paralarını Hayri beyden gizleyecek bir yer bulamıyordu. Kahve kavonozundan kahveyi boşaltıp, alta sekiz bin lirayı koyduktan sonra, üstüne yine kahveyi doldurdu. Hayır, burası da tehlikeli... Anlattıklarına göre, bu Hayri bey, kokusundan bile paranın yerini bulurdu. Hah, işte bir boş bira şişesi... Şişe renkli olduğundan, içinde paralar görünmez... Teker teker beşer yüzlükleri dürüp şişeye soktu... Biraz içi rahatlar gibi oldu, ama hayır... Ya şişeyi eline alırsa? Şişeyi kırıp paraları çıkardı. Rafta bir iki kitap vardı, kitaplardan birinin sayfaları

arasına yerleştirdi, sonra kitabı saklayacak bir yer aradı. Kitabı teldolabına, tencerenin altına yerleştirdi. Hayır, burda da olmaz... Nerdeyse Hayri bey de gelecekti... «Deli olacağım... Allahım, bana bir akıl ver» diye söylenerek, odanın içinde dolandı durdu. Kâğıda sarıp soba borusunun içine bıraktı. Ya «hava soğuk, sobayı yak!» derse... Aldı, cebine, koydu, pantalon cebine, sonra pantolonun arka cebine, daha sonra iç cebine... Ama şişkinlik belli oluyor...

Oraya... Buraya... Orda görür... Burası da olmaz... Yastık içine... Ya şey olursa?...

Sokak kapısı çalındı. Rengi sapsarı, kapıyı açtı. Bir genç,

— Bugün, dedi, size Hayri bey gelecekmiş, ama çok acele bir işi çıktığından, gelemeyecek... Haber vermek için beni gönderdi, kusura bakmasın, dedi.

Oooh... Hele şükür... Delikanlı gitti. Paracıklarını kurtarmıştı işte... Odasına girip, koyduğu yerden parasını alacaktı ki, baktı... Aaa!... Para yok... Hay Allah, yahu, işte bu saksının içine koymuştu ya, saksının toprağını çıkarıp... Nereye gitti bu para? Ama saksıdan alıp, rafa koymuştu. Rafta da yok... Tamam, orda görür diye raftan almış, askıdaki paltonun cebine koymuştu. Palto cebinde de yok...

Arandı, dövündü durdu... Günlerce, haftalarca, aylarca, hiç umudunu yitirmeden parasını aradı o küçücük odada... Hayır, bulamadı.

Parasını kaybettiğini, yalnız bir kişiye söyledi:

— Gitti... Paralar gitti...

— Ben sana o Hayri alçağı çarpar dememiş miydim?

— Hayır canım... Hayri bey eve bile gelmedi.

— Olsun... Gelmezse de çarpar o... Herifin rüzgârı yeter be... Bak, geleceğim demesiyle paraların gitti, ya bir de gelseydi?...

Artık bir daha o kadar parayı biriktiremezdi. Geri kalan on beş yılı, kaybettiği sekiz bin lirasını aramakla geçti ve günün birinde evlenemeden öldü.

Kimsesi yoktu, yada vardı da bilinmiyordu. Arkadaşları, kırık-dökük, eski eşyaları satıp cenazesini kaldırdılar. Satılan eski eşyası, Bitpazarı'ndaki satıcılara düştü. Açık saçık resimli birkaç yabancı dergi de, kiloyla satılan eski gazeteler arasından seçilip Bitpazarı'ndaki bir yaygıcıya düşmüştü.

Onaltı tane beş yüzlük... Yani sekiz bin lira... Derginin içinde sekiz bin lirayı bulan adam, sevinçle evine koştu. Evet, artık parası vardı ve evlenebilirdi. Sekiz bin lirası olduktan sonra, evlenecek kızı bulmak kolaydı. Birkaç gün içinde böyle bir kızı buldu. Arkadaşlıkları ilerledi. Evlenmeye de karar verdiler. Bu kararı verdikleri gün, Kapalıçarşı'daki kuyumculardan nişan yüzüğü almaya gittiler.

Adam, kuyumcuya, cebindeki on altı tane beşyüzlüklerden birini verdi. Kuyumcu parayı aldı, baktı, evirdi, çevirdi:

— Bu para geçmez! dedi.

— Niçin?

— Çok eski para... Bu beş yüz liralar piyasadan kalkalı, hüüüü, yıllar oldu. Kalktı bu paralar...

— Bankalar değiştirmez mi?

— Değiştirmez... On yılı geçti bu paralar geçerlikten kalkalı.

Yüzüğü almadan, adamla kız, kuyumcudan çıktılar. Kızın suratı asılmıştı.

DERİN
SAYGILARIMI
SUNARIM

Yataktan geç kalkmıştım. Güzel, temiz bir otelin tadını çıkarıyordum. İlkin traş oldum, sonra banyoya girdim. Telefon çaldı. Üstümden sular sızarak yatağın başındaki telefona gittim. Telefon eden otel kâtibi;

— Bir bey sizinle görüşmek istiyor efendim, dedi.

Çıplak ve ıslak olduğum için derim ürperdi. Islak tavuk gibi silkinip, sordum:

— Kimmiş?

Anladığıma göre, otel kâtibi de, benimle görüşmek isteyene kim olduğunu sordu, sonra bana;

— Hayranlarınızdanmış efendim. Sizinle telefonda görüşmek istiyor...

Herhangi birisi olsa, ya reddeder ya atlatırdım. Ama «hayranlarımdan» olunca durum değişiyordu. Sırtımdan baldırlarıma doğru bir titreme geçirdim.

Bu titremeyle saçlarımdan sıçrayan su damlacıkları yine üstüme çiseledi.

— Verin telefonu, görüşelim.

Telefonda hayranımın sesini duydum:

— Hasan Beyefendi, zâtıâliniz misiniz efendim?

Üüüü... Bir titreme daha geçirdim, ama bu kez soğuktan değil, kasılmaktan...

«Zâtıâliniz»li konuşmaları hiç sevmem. Çünkü karşımızdaki bize ikidebir «Zâtıâliniz» dedikçe, biz de ona, ister istemez «bendeniz» demek zorunda kalırız.

— Evet, bendenizim efendim...

Kendi sesim bana bile yabancı geliyor.

— Hasan Beyfendi, teşrifinizi duyar duymaz hemen koşup geldim. Bendeniz hayranlarınızdan...

Öyle üşüdüm ki dişlerim birbirine çarpıyor. Bir de üstüste hapşırmaya başlamaz mıyım!

— Estağfurullah efendim... Hapşuu!...

Telefonun ağızlığını havluyla sildim.

— Zâtıâlinizi rahatsız etmiyorum ya...

— Ha... ha... hapşuuu... Hayır, ne münasebet...

— Allahaşkınıza... Yoksa uyandırdım mı sizi? Uyumuyordunuz ya?

— Uyu... hapşuu... uyumuyordum...

— Ah affedersiniz, sizi uyandırdım.

— Hayır efendim, uyumuyordum... Hapşuuu...

— Siz beni tanımazsınız ama, biz sizi çok iyi tanıyoruz.

— Teşekkür ederim.

Kolumda, bacağımda, göğsümde tüy dipleri pürtük pürtük kabarmış.

— Ha ha... hapşuuu... hayhay efendim.

— Lütfederseniz yemeği birlikte yiyelim. Arkadaşlar da sizi bekliyorlar. Şeref verirsiniz.

— Estağfurullah...

— Lütfedersiniz.

— Mahcup ediyorsunuz.

— Bizim için bahtiyarlık olur efendim.

— Allah ömürler versin efendim.

Hayatımda hiç böyle saray dalkavukluğu yapmamışımdır. Tek konuşması bitsin diye ona da katlandım.

Adam, hayranlarımdan olduğundan «Yıkanıyordum, sonra konuşalım» diyemezdim. «Kısa kesin» de diyemezdim, telefonu da kapatamazdım. Onun için işte böyle tiril tiril titredim.

Hayranım beni otelin salonunda bekleyecekti. Kurulanıp giyindim, aşağı indim.

Salonda ayrı ayrı oturan üç beş kişi vardı ama acaba hayranım hangisi? Herhalde şu şık giyimli adamdır, belki şu iriyarı olanı...

Resepsiyondaki görevliye sordum:

— Beni arayan kim?

— Gazete okuyan bey...

İyice kırtipil, süklüm püklüm biri... Yanına gittim!

Beni yukarıdan aşağıya küçümseyerek süzdü. Anlaşılan onun da beni gözü tutmadı. Telefonda çok saygılı konuşmasından pişman bir hali vardı. Ama bir kez konuşmaya saygılı başladığı için birden geri dönemiyordu. Ayağa kalktı:

— Ah efendim, ah beyefendiciğim... Bilseniz. bizi nasıl bahtiyar ettiniz. Çoktan beridir yolunuzu bekliyorduk. Buyurunuz gidelim efendim.

Beni öne geçirdi. Kapılardan geçerken, bana kolaylık olsun diye kolumu okşar, sırtımı sıvazlar

gibi oluyor, sonra bu davranışı saygıya aykırı olmasın diye vazgeçiyor. Otelden çıktık.

— Arkadaşlar Şehir Kulübünde. Oraya gidelim emredersiniz.

— Estağfurullah...

— İsterseniz başka yere... Nasıl emredersiniz?

— Zâtıâliniz bilirsiniz efendim.

— Arzunuza kalmış efendim.

Adam beni de hacıvatlaştırdı. Soluma geçti, hem de biraz geriden yürüyor. Neyse Şehir Kulübü uzakta değilmiş. Kulübün lokanta salonuna geçtik. Oturacağım sandalyeyi altıma sürdü. Listeyi bana verdi:

— Ne alırsınız içkilerden efendim?

— Teşekkür ederim, gündüz içmem.

Yemeye başladık. Adamın aşırı saygısından öyle utanıyorum ki, dayak mı yiyorum, yemek mi, anladığım yok. Yanımızdan geçen birinin kolundan tuttu, beni göstererek,

— Bak, ne sürpriz... dedi, şimdi beyefendinin şimdi olduğunu söylesem şaşarsın... Hasan Bey...

Öbür adam,

— Tanımaz mıyım hiç efendim, tanımaz mıyım... Maşallah, maşallah... diyerek, sandalyeyi çekip yanıma oturdu. Yani, sıkıntı birken iki oldu. «Zâtıâliniz», «bendeniz», «Estağfurullah», «malûmuâliniz...» «Beyefendiciğim...», «Arzettiğim gibi...».

Öyle bunaldım, sıkıntıdan patlayacağım.

— O yazıları nasıl da yazıyorsunuz beyfendi, hayret valla...

Pohpohlamaları hoşuma gitmiyor değil, gidiyor gitmesine, ama yine de sıkıldım. Suratımda bir utangaç gülümseme. Bu kez ikisi birden tutturdu:

— Onlar yazılır şeyler değil efendim... Bir şâheser herbiri... O yazıları nasıl yazıyorsunuz?

— Basbayağı yazıyorum işte...

— Ne veludiyet efendim... Maşallah... O kadar çok nasıl yazılır? Bunun sırrı nedir beyfendi?

Onun sırını bilsem de söylemem, sanki onlar da hemen yazmaya başlayacaklar.

— Efendim, bunun sırrı sıkıntı... Bizim ev kalabalık. Geçim de zor. Ben de durmadan yazmak zorunda kalıyorum.

— Hih hih hih... Keh keh keh... Hiç zorla yazılmış yazıya benziyor mu onlar?

Öbürü de gülüyor:

— Öyleyse Allah sizi hiç sıkıntıdan kurtarmasın... Hah hah hah...

— Allah sıkıntınızı daha da artısın Hasan Beyfendi...

Birkaç kişi daha geldi soframıza. Sofra kalabalıklaştıkça benimle ilk tanışan da rahatlamaya başladı.

— Ben, dedi, resmiyetten hiç hoşlanmam... Müsaade ederseniz resmiyeti kaldıralım aradan...

Hay Allah razı olsun...

— Tabiî, dedim, resmiyetin ne gereği var... Ondan sonra, Hasan Bey yerine, bana Hasan demeye başladılar. Ama adımı ezberliyeceklermiş gibi, ikidebir Hasan, Hasan diyorlar...

— Hasan...

— Efendim?

— Hani senin bir yazın vardı... Ne yazısıydı be! Hani olursa bu kadar olur...

Konuşma ilerledikçe daha da açıldılar.

— Hasancığım...

— Efendim?

— O yazıları nasıl yazıyorsun be... Bir daha anlat allahaşkına..

— Valla bilmem ki... Yazıyorum işte. Bizim işimiz bu...

Gelenler arttı. Masamıza bir masa da eklediler.

— Hasan yahu...

— Efendim...

— O demin anlattığını bir daha anlatsana n'olur... Bu arkadaşlar da duysun.

Beni buraya getiren, öbürlerine göre samimiyetimiz beş on dakika daha eski olduğundan, yeni gelenlere benim reklâmımı yapıyor:

— Bu Hasan var ya bu Hasan... Siz onun böyle mıymıntı görünüşüne bakmayın... Tanımayan biri, adam yerine bile koymaz. Ama çok iyi yazardır yani...

Bana döndü:

— Hasan be!

— Efendim?

— Hani sen, inceleme için bir yazı yazmıştın, hatırladın mı?

— Evet...

— Ulan Hasan, ne yazıydı o be... Vay anasını...

İçlerinden birisi tarta tarta, sarsa sarsa, sözde ensemi okşadıktan sonra,

— Yazar maşallah yazar... dedi.

— Ulan Hasan.

— Efendim?

— Ulan, o kadar yazıyı ne zaman yazıyorsun be... Yuf! Vay anasını...

Benim yerime, ordan başka biri cevap verdi:

— Yazar namussuz yazar...

Bozuldum ama, hepsi de hayranlarım olduğu için sesimi de çıkaramıyorum.

Biri, sırıtarak yanağımı makasladı:

— Zehir gibi yazıyor hergele...

Dalga mı geçiyorlar, ciddi mi konuşuyorlar, onu da anlıyamıyorum. Anlasam, sanki ne yapacağım? Hiç... Bir kez makas ateşine almışlar.

Artık adımı bile söylemez oldular. «Ulan», «Hey!», «Bana bak!», «Hişt!» d:ye sesleniyorlar.

— Ulan!

Artık iyice kafam kızdı. «Efendim?» diyemedim.

— Ne var be! diye bağırdım.

— Sen o yazıları...

— Ne olmuş?

— Yazar valla... Namussuzun geçende bir yazısı vardı...

Şöyle biraz ciddileşeyim de kendilerine gelsinler diye düşündüm. Suratımı asıp kaşlarımı çattım, ama pozumu almaya kalmadan, biri enseme bir tokat patlatıp,

— Hayt aslan beee!... diye bağırdı.

Yanımdaki de boş böğrüme bir dirsek atıp,

— Ulan alçak, döktürüyorsun be! dedi.

Yemek çoktan bitmişti. Birden ayağa kalkıp, olabildiğim en büyük ciddiliğimle,

— Müsaade ederseniz... dedim.

Koluma, elime, eteğime yapıştılar.

— Yooo... Kırk yılda bir elimize geçirmişiz, seni bırakır mıyız ulan...

Biri yanağımdan makas aldı, biri suratımı okşadı, biri enseme vurdu, biri sırtımı sıvazladı...

— Bırakın yahu, gideceğim! diye bağırdım.

— Bizi burda bırakıp gidersen dünyanın en alçak adamısın!

Oturdum. Durmadan yazılarımı övüyorlar ama ne övme... Türk Ceza Kanununda «Madde-i mahsus tasrihi ile hakaret» dedikleri, işte bunların övgüleri...

Sulukları koyulaştıkça, beni buraya getiren, öbürlerine,

— Yani o kadar da şişirmeyin ulan, dedi, yazıyor da ne yazıyor be...

Başka biri,

— O kadar da büyütmeyin ,dedi, dünyada herkesin bir işi var, onunki de yazmak...

— O kadarını babam bile yazar...

— Yoksa vaktim yok... Boş vaktim olsa...

— O da bizim işimizi yapabilir mi bakalım...

Sol boşluğuma bir dirsek atıp,

— Hişt, bişey söylesene be... Öyle değil mi ulan? dedi.

Artık sabrım taşmıştı. İçimden «Ya Allah!» deyip, yaradana sığınarak solumdakinin suratı budur diye bir şamar çıkardım, sağımdakinin de ensesi budur diyerek bir şaplak indirdim, eh, görseniz siz de beğenirdiniz.

— Tabiî siz de yazarsınız ulan hergeleler! diye bağırdım.

Hep birden kahkahayı bastılar. Biri,

— Yok yahu, dedi, nerden yazacağım... Bizimkisi lâf işte!

Başka biri,

— Yahu, ben mektup bile yazamıyorum... dedi.

İki saati aşkın, biz o masada işte böyle şaka-

lastik sözde. Sonra hep birlikte kalktık, beni otelime getirip bıraktılar.

Gece ateşim 39,5'a yükseldi. Gündüz, banyodan çıplak çıkınca üşütmüşüm.

Ertesi sabah, hastalandığımı öğrenince, hepsi de odama geldi, çevremde pervane kesildi. Kimi hekim getirdi kimi eczaneye koşup ilâç aldı.

İki gün sonra beni uğurlamaya, bineceğim otobüse gelmişlerdi. Ellerinde birer hediye paketi vardı. Benimle yine, Hasan Beyfendi, diye konuşuyorlardı. Çok saygılı davranıyorlardı. Otobüs kalkarken lokantada en çok sululuk yapan,

— Hasan Beyfendi, bizleri gönülden çıkarmayınız... dedi.

Şimdi onların hepsiyle mektupiaşıyorum. «Pek sayın» yada «Sayın üstad» diye başlayan mektupları «derin saygılarımı sunarım» diye bitiyor.

USTA PAYDOSSS!

Murat usta... Taşçılığa, duvarcılığa ne zaman başladığını bile hatırlamıyordu. İlk çocukluk anılarını, taşlar, tuğlalar, duvarlar, yapılar biçimlendiriyordu. Kulağında iz bırakan ilk ses mi? Çekiçlerin, keskilerin, yontulan taşlardan çıkardığı seslerdi. Gözünde yer eden ilk biçim mi? Temelden başlayıp bulutlara doğru yükselen yapı duvarlarıydı.

Anasını hiç bilmiyordu. Babasının, sonradan ona söylediğine göre, anası onu doğururken ölmüştü. Murat ustanın yaşamıyla babasınınki birbirine çok benziyordu. Babası da onun gibi öksüz büyümüş, ana yüzü görmemişti. Onların köyünün hemen bütün erkekleri, babadan oğula gelenek olarak büyük kentlerde taşçılık, duvarcılık yaparlar, kıştan kışa köye dönerlerdi.

Murat, üç yaşına kadar köyde, daha yakını olmadığından, bir uzak akrabasının yanında kalmıştı. Babası, üç yaşındayken Murat'ı alıp, çalıştığı her

yere onu da birlikte götürürdü. Babası bir yapıda çalışırken, Murat da taşların, duvarların, harçların arasında kendikendine oynardı. Kendikendine de sayılmazdı, çünkü çevresini dolduran taşlar, harçlar, malalar, keskiler, çekiçler onun arkadaşlarıydılar. Bu araç-gereçleri, o yaşlarında kendisini anlayan birer canlık varlık sanır, onlarla konuşurdu. Sıcak yaz geceleri, babasıyla birlikte, yapı yerinde uyurlardı. Babası, köyüne dönmüyor, kışları da kentte geçiriyordu. Murat da köye hiç dönmedi.

Sahnede doğup büyümüş, ana babadan tiyatro adamları vardır ya, Murat da işte böyleydi, sahnede değil ama, taşların, duvarların arasında büyümüştü. Babası gibi, dedesi de, dedesinin babası da hep taşçıydılar. Hep bu işin anılarını dinlerdi babasından... Babasına öykünerek, o da taş yontmaya, harç karmaya, duvar örmeye çalışırdı. Bu yüzden küçücük elleri, yara bere izleriyle doluydu. Tüm dünyasını, işte bu taşlar, tuğlalar, harçlar, duvarlar dolduruyordu. Başka bir deyişle, onun için dünya demek, taş yontmak, taşlara biçim vermek, duvar örmek, yapı kurmaktı.

Büyüdükçe, taşa, tuğlaya, duvar örüp yapı kurmaya olan tutkusu da arttı. Çocukluğunun taşlardan kurulu bu oyun dünyası, gittikçe, yine taşlardan kurulu bir gerçek dünyaya dönüşüyordu. Oyun olsun diye çekiç sallamaktan, yaralı bereli elleri daha küçük yaşta nasır bağlamıştı. Bir gün oynarken yapı iskelesinden düşüp başı yarıldı. Bir gün de kazılmakta olan temelin toprak yığını üstüne göçtü, zorlukla kurtarıldı. Sol elinin baş parmağı, iki büyük taş arasında kalıp ezildi. Yarı beline kadar kireç kuyusuna düştü.

Onun taşlarla, yapı araç - gereçleriyle olan iliş-

kisi, bir aile içinde bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerine benziyordu. Bu ilişkiler, zaman zaman mutluluk getirse de, zaman zaman da üzücü olaylarla doluydu. Her zaman taşlarla, malalar, çekiçler, harçlarla iyi geçinemiyor, bir aile içinde olduğu gibi arada sırada onlarla kavga ediyordu. Ama o böyle böyle, nasıl bir jönklör tabaklarla, halkalarla oynarsa, o da tıpkı seyircilerini şaşırtan bir usta jönkler hüneriyle taşlarla oynamaya başladı. En sert taşlar bile, onun hünerli parmaklarına baş eğiyor, isteğine göre biçim alıyorlardı.

Okula gidemedi. Hattâ, okula gitmeyi düşünemedi bile... On yaşındayken babası bir iş kazasında ölünce, Murat'ın bu yeryüzünde, taşlardan, harçlardan, tuğlalardan başka hiçbişeyi, hiç kimsesi kalmadı. Artık bu araç-gereçleri arkadaşlarıymış, akrabalarıymış gibi görüyordu. Öbür ustaların yanında bir iki yıl boğaz tokluğuna getir-götür işlerinde çalıştı. Bu zenaat, sert insafsız, yanlışı hiç affetmeyip çok acı ödeten bir zenaat olduğundan, Murat'ın yüz çizgileri de daha o yaşta derinleşip sertleşti, acılaştı. On dördüne bastığında, artık duvarcı çırağı olarak gündelik alıyordu. On altı yaşında kalfa, bir iki yıl sonra da yapı ustası olmuştu. Ünü günden güne yayılıyordu. Taşlarla konuşa konuşa, taşları da konuşturmaya başlamıştı.

Askerliğinde de kışla duvarları ördü, büyük yapılara taşlar yonttu. Askerliğini bitirince evlendi. İlk karısından niçin ayrıldığını, kendisinden başka bilen olmadı. Ama dedikodulara, söylentilere bakılırsa, karısı taşları sevmiyordu, yapılardan, duvarların güzelliğinden hiç mi hiç anlamıyordu da o yüzden Murat ustanın değerini bilememiş, onu aldatmıştı. Kendisini aldattı diye karısını suçlamıyordu.

Yıllardır içli dışlı olduğu taşlar kadar sessiz, sert ve soğuk olduğunu, kendisi de biliyordu çünkü...

İkinci kez evlendi. İkinci karısı onu, yonttuğu taşlardan, kurduğu yapılardan, ördüğü duvarlardan kıskanıyordu. Sık sık, «Sen işini benden çok seviyorsun» diye, Murat ustayla didişir, çekişirdi. Oysa Murat usta, evlenip yalnızlıktan kurtulunca, yapılarını daha güzel, duvarlarını daha sağlam yapacağını sanmıştı. İşiyle eşini, birbirinden ayrılmaz bir sevgide yüceltip birleştirmek istiyordu. Yanıldığını çabuk anladı, ama bir taş soğukluğu ve sertliğiyle anlamaz görünüp dayandı. Sonunda, ikinci karısı da ondan ayrıldı.

Elli yaşındayken, ünü bütün her yana yayılmıştı. Büyük mimarlar, mühendisler, işleri hep ona vermek isterlerdi. Yaralı bereli parmakları, nasırlı elleri, olağanüstü hünerliydi. Yılların deneyimleriyle, yapı işlerinden iyi bir mühendis kadar anlardı. Çünkü o, öğrenmenin en iyi yolundan geçip gelmiş, her şeyi yapa yapa öğrenmiş, işinin bütün kurallarını kendisi yeni baştan bulmuştu. Mühendisler, mimarlar, ona işleri, büyük güven ve gönül rahatlığıyla bırakırlardı. Öyle ki, kimi büyük yapılarda mühendisin, mimarın adı bile geçmez, halk bunlara, Murat ustanın işi derdi.

İşinde hiç şakası olmayan, sert huyundan ötürü, yanında yetişmiş ustalar ona korkulu bir saygı duyarlardı. Birçok ustalar yetiştirmiş, onları da işlere salmıştı. Yetiştirmeleri onu sayarlar, ama pek de sevmezlerdi. Çünkü bu duvarcı ustası, yüksek bir duvar gibi hep önlerinde durur, aşılmaz ustalıklarıyla onları kendi gölgesinde bırakırdı.

Altmış yaşındayken artık duvarcıların pîri sayılıyordu. Köprüler yaptı, üstünden insanların, hayvan-

!arın, taşların, hele kadınlarla çocukların geçtiğini gördükçe, gözleri sevinçle parlardı. Büyük büyük birçok yapılar kurdu. O yapılarda yaşayan, çalışan insanları gördükçe, içine sığmayan sevinci taşar, gözpınarlarında boncuk boncuk yaş olurdu. Onu en çok sevindiren, okul yapmaktı. Yaptığı okulları, sonradan gidip dışardan seyreder, ordaki çocukların seslerini, çağrışmalarını kendi içindeymiş gibi işitirdi. Her yapıyı bitirdikten sonra büyük mutluluk duyardı. Bütün yaşamında yalnız bir kez yaptığı işten mutsuzluk duyduğu için, işi bırakmıştı. Bu, bir cezaeviydi. Belki cezaevi de gerekliydi, belki cellâtlık da gerekliydi, ama o işleri başkaları yapsın... Belki de gereksizdi... Cezaevinin duvarlarını örerken, kendisini, kendine içine gireceği ağ ören örümcek, kendine kapanacağı koza yapan bir böcek sanmaya başlamıştı. Kendi mezarını yapar gibiydi, oysa yaşamak istiyordu... Bu yüzden, yaşamında ilk kez, aldığı bir işi bıraktı. Yoksa, bu işi yüzünden, güzelim taşlardan, duvarlardan nefret edecekti.

Tatil günleri pek az olmuştu, o günlerde de, meşk eden bir sanatçı gibi, durmadan taş yontar, yoksul evlerinin onarımına yardımcı olurdu. Her tür taşın dilinden anlıyor, her tür taş da onun dilinden anlıyordu, sanki taşça konuşuyordu. Pek seyrek, çalışmadığı tatil günleri olursa, gider, eskiden kurduğu yapıları dışardan seyreder, orda yaşayan, çalışanları görüp, kendi kendine övünür, böbürlenirdi bile bile, ama hep kendikendine..

Bunca yapı kurmuştu da, kendine bir ev bile yapmamıştı. Oysa parası vardı, yapabilirdi. Neden yapmıyordu, bilinmez. Belki, çok, çok büyük, çok, çok güzel ev yapmak isterdi kendine de ondan... Belki, kendi evinde kendisini dışardan seyre-

dip sevinemiyecekti de ondan... Belki yapayalnızdı,, yaşlanmıştı artık da ondan...

Bu yapıları kuruyor diye insanların ona para vermelerine pek şaşıyordu, buna bunca yıldır bir türlü alışamamıştı. Çünkü o, bütün bu işleri salt kendisi için, kendi beğenisi, kendi keyfi için yapıyordu. Hem keyfini çıkarıyor, hem de üste para alıyordu. Oysa mutluluğu için yapıyordu bu yapıları. Zengin olsaydı, ona kendi isteğince yapılar kurdursunlar diye, üste para bile verirdi sevine sevine... Asıl korkunç olanı, ona günün birinde artık duvar ördürmemeleri, taş yontturmamaları, yapı kurdurmamalarıydı. Yetmiş yaşındayken, acı acı düşünmeye başlamışı. Çünkü, korkusundan kimseye söyleyemediği ağrıları, sancıları, sızıları başlamıştı. Eski gücü, çabası kalmamıştı. O taşsız, duvarsız yaşayamazdı. Duvarların, taşların da onsuz yaşayamayacağına inanıyordu, onları da canlı sayıyordu, bu parmaklar onlara da can veriyordu çünkü...

Ağrıları çok arttığı bir gün, onu eski çıraklarından biri zorla doktora götürmüş, doktor, böbreğinde taş olduğunu söylemişti. Pek az gülen Murat usta kahkahayı bastı:

— Hele doktor, dedi, benim böbreğimde taş olmayacaktı da ya ne olacaktı?

Yetmişbeşinde doktora ikinci götürülüşünde, doktor:

— Kireçlenme var... dedi.

Murat usta, sanki hasta olmadığı söylenmiş gibi, keyifle gülümsedi.

Yetiştirmeleri olan ustalar:

— Murat ustam, gayri çalışma, yeter, dinlen... diyorlardı.

Kıt katık da olsa geçinebilecek parası vardı, ama hâlâ çalışıyordu. Sola eğik sırtı kamburlaşmıştı.

Yetiştirmesi ustalarla, Murat usta arasında, gizli bir rekabet de vardı. Çünkü, yeniler, onun üstün baskısı altında eziliyorlardı. Onlara açık açık:

— Nerde Murat usta, nerde şimdikiler... denildikçe, elbet çok kızıyorlardı.

Onunkisi öyle bir ündü ki, onu gerçekten geçmiş, aşmış bile olsalar, yine onun sanı dillerde dolanacaktı.

Yetmişsekiz yaşındayken, artık o ağır işte çalışamaz oldu. Çekiç sallayacak, mala tutacak, taş kaldıracak gücü yoktu kollarında. Saçları, pos bıyıkları apak, beli de iki büklümdü. Yetiştirmelerinin böbürlenmelerini duydukça gülümseyerek şöyle derdi:

— Bilirim, hepsi de zorlu ustalardır. Onları da ben yetiştirdim. Ne var ki benim baham da duvarcıydı, dedem de, bütün soyum sopum da... Onlar, on yıllık, yirmi-otuz yıllık duvarcı, bense bin yıllık duvarcıyım...

Kendi diliyle onlara, birikimin, kalıtımın ne demek olduğunu anlatıyordu. Bin yıllık duvarcı Murat ustanın elbet bir geçilmezliği vardı.

Gün geldi, Murat usta döşeğe serildi, yerinden kalkamaz oldu. Kimikimsesi yoktu. Ama, eski çırakları olan günün ünlü yapı ustaları onu yalnız bırakmıyorlardı. Muayene eden doktorlar sözbirliği etmişlercesine:

— Çok yaşamaz, ancak bir iki günlük ömrü var... diyorlardı.

Oysa koca Murat usta, ölmüyordu, hiç durmadan sayıklıyordu:

— Taş getir, tuğla ver, harç koy... Taş getir, tuğla ver, harç koy!...

Başında bekleyen ustalar, elbette çok üzgündüler; Murat usta'nın onlara çok emeği, çok hakkı geçmişti. Ama nasıl anlatmalı, sevinme değilse bile, artık miadı dolmuş bu ihtiyardan, altında ezildikleri onun ününün baskısından kurulacakları için de, adı konmamış, anlatılmaz bir gizli duygu içindeydiler.

Üç gün, beş gün, on gün, onbeş gün geçti, Murat usta ölmedi, durmadan sayıkladı:

— Taş getir, tuğla ver, harç koy!...

Gözleri kapalıydı ama sesi hâlâ sertti.

Doktorlar, şaşıp şaşıp kalıyorlardı.

Murat usta'nın yetiştirmelerinden çok sevdiği bir usta vardı. Uzak bir yerde çalışıyordu. Murat usta'nın ağır hastalığını duyunca, işini bırakıp telâşla geldi. Ustasının başına geldiğinde, o hâlâ durmadan sayıklamaktaydı:

— Taş getir, tuğla ver, harç koy!...

Sesi kısılmıştı, yavaşlamıştı ama, yine de bir derinden sertliği vardı.

Altı saattir başında bekleyen usta, Murat ustanın durmadan bitevi sayıklamalarından nerdeyse çıldıracaktı.

Yeni gelen usta, koca Murat ustanın, derisi kemiklerine yapışmış, şişkin damarla, yara bere izleriyle dolu, irikemikli elini öptü. Murat usta, günlerden beri hiç kimseyi tanıyamıyordu:

— Taş getir, tuğla ver, harç koy!...

Yanındakilerden biri,

— Bitürlü can veremiyor, ölemiyor zavallı... dedi.

Uzaktan gelen usta,

— Böyle sayıkladıkça hiç ölemez... dedi.

Yerinden doğrulup, gözleri yaş içinde, koca Murat ustanın kulağına eğildi.

— Taş getir, tuğla ver, harç koy!..

Gözleri yaşlı genç usta, koca Murat ustanın kulağına seslendi:

— Usta, koca Murat ustaaa, paydoooos!...

Murat ustanın sesi soluğu kesildi. Artık paydos etmişti, bir daha hiç işbaşı yapmamak, bir daha hiç yorulmamak üzere... Rahatça son paydosuna girdi.

AHENK APARTMANININ KAPICISI NE YAPSIN?

Atalarımız «Ahrette iman, dünyada mekân» buyurmuşlar. Pek güzel buyurmuşlar. Bizim, dünyada mekân sahibi olacağımız yoktu. Bir ölümün acısı, bizim bir eve kavuşmamızın sevinci oldu. Bir yakınımız ahrette imanına kavuştu da, biz de ondan kalan mirasla dünyada mekân sahibi olabildik. Yâni biz artık bu dünyada kira derdinden kurtulmuş mutlu azınlıktan biriyiz. Biz... Ama önce anlatmalıyım, biz. biz, deyip duruyorum, biz kimleriz? Biz, Altay'lardan gelen erleriz, hepimiz gibi... Altay'lardan nasıl göçebe geldikse, bugüne kadar yine öyle göçebe kalmışız. Yalnız bir fark var, o zaman at sırtındaymışız, şimdi otobüs, dolmuş baskısında... O zaman çadırdaymışız, şimdi kira köşelerinde... Oooh kendi malımız olan dairemize taşındık da rahata kavuştuk. Biliyor musunuz, bu kutsal mülkiyet, insanları birden değiştiriyor, terbiyeli nazik yapıyor. Günün yirmi dört saati, -çünkü uykusunda bile bağı-

rarak sayıklar- bağırıp çağıran karım bile, kendi malımız olan apartman dairesine yerleştikten sonra bir hanımefendi oldu ki, bağırıp çağırmayı bıraktı, neredeyse fısıldayarak konuşacak... Sözlerini duymak için, elimi kulağıma boru yapıp burnuna kadar sokulmam gerekiyor. Bana kırıta kırıta -ama çok terbiyeli kırıtıyor neme gerek- öyle bir «Kocacığım, şekerim, canım» diyor ki, kutsal mülkiyetin etkisine, büyüsüne şaşıyorum. Evimizde birbirleriyle hiç bağdaşamıyacak yedi baş insanız: Evde kalmış üç kızım, bir hayta oğlum, hiç çiçek açmayan dikenli bir kaktüs, yâni kaynanam ve sinir konservesi olmuş karım... Ev sahibi olduktan sonra onu başkalarına, eskisi gibi, karım diye değil, eşim yada hayat arkadaşım diye tanıtıyorum. Yedi kişilik mutlu bir aileyiz, mutlu aile yuvamızda yaşıyoruz. Ailenin bugünkü sosyolojik tanımı, postacının mektuplarını aynı adrese getirdiği birtakım insanlar demektir. Bizim ailemizi de birbirine bağlayan bağ, adres birliğidir.

GELELİM KOMŞULARIMIZA

Yedi daireli bir blokta oturuyoruz. Hepimiz oturduğumuz dairelerin sahibiyiz. Biz taşındığımız zaman, apartmanın yalnız üç dairesi doluydu. Birinci katın sokağa bakan dairesinde bir memur emeklisiyle karısı ve kızı, üçüncü katta bir avukat, orta katta, bizim karşımızda da bir komisyoncu...

Biz taşındıktan kısa bir süre sonra, bizim üstümüzdeki daireye bir radyocu, en üstteki çatı katına da muhasebeci geldi. Apartmanın yedi dairesinden yalnız alt ve arkadaki iki dairesi satılmamıştı.

Orda da şimdilik kapıcı oturuyor, çünkü apartmana kapıcı dairesi yapılmamıştı. Burası da satılınca, elbet kapıcı burdan çıkarılacak.

Komşularımız içinde en önemlimiz avukattı. Çünkü, mesleğinin eşi bulunmaz bir uzmanı olduğu için, işsiz ve parasız kalması olanaksızdı. Bir karı kocayı, iki komşuyu, iki arkadaşı, iki ortağı, aralarında hiç bir geçimsizlik, uyumsuzluk yokken, durup dururken birbirine düşürüp onları mahkemelik eder, iki yandan birinin avukatlığını alır, dâva sonunda, durumu yine eski haline getirip, böylece iki yanı da memnun ederek, arada kendisine de iş çıkarmış olurdu. Vapurda, birbirlerini tanımayan iki yolcuyu kavga ettirip, mahkemede barıştırmak ve birbirlerini tanımadıklarını onlara söylettirmek onun olağan işlerindendi. Yâni, çok iyi bir avukat olduğu için, düzgün işleri önce karmakarışık eder, sonra eski düzgün haline getirerek işini yürütürdü.

Emekli memurla karısı, apartmanın öbür dairelerinin içinde ve dışında olup bitenleri, orada oturanlardan çok daha iyi bilirdi. Apartmana bütün girip çıkanları görebilmek için, özellikle alt kattaki daireyi satın aldıkları bence kesindir. Karı koca, apartmanın sokak kapısını gören pencere önünden hiç ayrılmazlar. Şeker hastası olan emekli memur, sıkışıp helâya koşması gerekirse, mutfakta yada başka yerdeki karısını çağırıp pencere önündeki nöbet yerini ona devrettikten sonra ancak helâya gidip rahat edebilirdi. Karısı çabuk yetişemezse, altına birazcık kaçırmak uğruna da olsa iyi bir asker gibi nöbet yerini devretmeden bırakıp gitmezdi. Bütün gün ve gece apartmanımızda neler olmuşsa, akşam eve dönerken yolumu kesen emekli komşumuzdan öğrenirdim. Avukat karısının sabahlara kadar kumar oynadı-

ğını, her gün ne kadar para kaybettiğini. Muhasebecinin karısının bu üçüncü evliliği olduğunu, eski günlerin acısını çıkarmak için, nafile namazı kılar gibi, Muhasebecinin karısını boyuna dövdüğünü, daha bunlara benzer bir sürü çok gerekli bilgiyi ben hep bu emekli komşumdan öğrenmişimdir. Her akşam, bütün komşulara apartmanın günlük raporunu verdi.

Bizim karşımızdaki dairede oturan komisyoncuya gelince, ağzı var, dili yok, sessiz bir adam...

SİZİNKİ DAHA BÜYÜK

Yeni evimize taşındığımızın haftasında komşularımız, gülegüle oturun demek için, bize konuk geldiler. Sonra biz onlara gittik. Daha sonra, bizden sonra taşınanlara gittik. Onlar bize, biz onlara...

Yaşamlarının yarısını, hattâ üçte ikisini doldurduktan sonra ancak ev sahibi olabilmiş insanlardık; yâni hepimizin mülk sahibi olmanın verdiği bu düzeydeki durumumuza uygun ciddiliğimiz vardı. Daha doğrusu, ev sahibi olduktan sonra birden kutsal mülkiyetin verdiği bütün ciddiliği üzerimize takınmıştık. Birbirimize karşı, olağanüstü ve olağandışı nezaket gösteriyorduk. Eh, ne de olsa, kira köşelerinde sürünen, ev sahiplerinin ağız kokularını çeken kıytırık insanlardan değildik artık... Elbette çok ciddî ve nâzik olacaktık.

Sabahları karşılaşınca birbirimize bir «Günaydın efendim» deyişimiz vardı ki, yedi göbekten soylu İngiliz lordları bile bu denli ağırbaşlı ve nâzik olamazlardı. Hiçbir kiracının bu denli terbiyelisi görülmemiştir. Kutsal mülkiyetin bize verdiği soylu duygularla, birbirimizle aramıza mesafe koymasını da

birden öğrenivermiştik. Kiracılık günlerimizde olduğu gibi, komşularımızla senlibenli olmuyor, birbirimize yılışmıyorduk.

Yalnız, bir pazar günü bize konuk gelen komşumuz komisyoncu, kutsal mülkiyet sahibi olmanın terbiyesini de, ağırbaşlılığını da bozuverdi.

Bir pazar sabahı bize gelmişti. Karşılıklı kahvelerimizi içtik, ama elbette ikimiz de kutsal mülkiyetin verdiği pozlardaydık. Ben birara, gazeteyi almak bahanesiyle odadan çıkıp tuvalete gitmiştim. -Çünkü, bir kat sahibi olmuş ciddî adamın çişim var diye konuğunun yanından ayrılması ayıp olurdu.- Belki de kırkbeş yıldır dul olduğu için bütün erkek konuklarımızı gözetlemeyi huy edinmiş olan kaynanam yanıma sokuldu: «Ay bu herif deli mi ne, cebinden bir ip çıkarmış, duvarları ölçüyor» dedi. Ben de anahtar deliğinden dikizledim. Gerçekten de Komisyoncu, elinde uzun bir ip, duvarların arasını ölçüyor. Merakla ben birden içeri girince o da birden elindeki ipleri toplamaya, toparlamaya çalıştıysa da, tıkıştırdığı cebinden ipler dışarı sarkıyordu ve böyle bir durum hiç de kutsal mülkiyet sahibi insana yakışmıyordu.

Bir bahaneyle ikinci kez dışarı çıkıp yine onu gözetledim. Ben çıkar çıkmaz, o da ipleri çıkarıp duvarların enini, boyunu, duvarlar arasını ölçmeye başladı. Bu kez ipleri toparlamasına meydan vermeden içeri dalıp,

— Ne yapıyorsunuz? dedim.

— Sizin ev bana daha büyük geldi de, ölçüyordum... dedi.

Oysa apartmanın bütün daireleri hep bir geniş lik ve bir biçimdeydi. Yalnız Muhasebecilerin oturdukları ve içkili saz salonuna çevirdikleri teras katı bizimkilerden genişti.

— Peki. nasılmış, bizim kat daha mı geniş?

— Ölçüyorum, aynı... Ama gözüme sizin daire daha genişmiş gibi geliyor... Üç kere ölçtüm, hep aynı... Hayret!

Demek, o sessiz Komisyoncu, bize çaktırmadan, bizim evi üç kere ölçmüş de ruhumuz bile duymamış... Ama yine de içi rahat etmedi. Haftada iki-üç kez, bize gelir, odaların genişliğini ölçer gizlice... Ne yapsa, ölçüye inanmıyor, bizim ev gözüne büyük görünüyor. «Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür» dediklerinden değil onunkisi... Gerçek durum şu: Onun evi tıklım tıklım eşya dolu olduğu için odalarının hacmi küçük görünüyor. Bizim evimizse tamtakır denilecek gibi bomboş bir göz aldanmasıyla bizim ev daha genişmiş gibi görünüyor. Ama bu gerçeği sessiz Komisyoncuya hiç söylemedim. Çünkü onun sıksık evimize gelip, bizden gizli odalarımızı, banyoyu, mutfağı ölçmesi beni çok eğlendiriyordu. Cebine tıkıştırdığı ipleri çıkarıp odalarımızı rahatça ölçebilmesi için ona fırsat veriyor, bahaneler uydurarak onu yalnız bırakıyordum. Sonraları, Komisyoncunun bu merakının eğlencelik bir yanı kalmadı ve benim başıma dert oldu. Çünkü, kışkırttığı öbür komşuları da, bizim evin, onlarınkinden büyük olduğuna inandırmıştı. Öbür komşular da bize gelip, fırsat buldukça evimizin genişliğini ölçüyorlardı. Bizim ev onlarınkinden genişse, daha geniş evi onlarınkiyle aynı fiyata aldığım için kazıklanmış oluyorlardı; kulağıma gelenlere göre hem beni, hem de apartmanı yapan müteahhiti mahkemeye vereceklerdi. Aynı bloktaki altı daireden yalnız birinin daha geniş olamıyacağını düşünemiyorlardı. Kutsal mülkiyet tutkusu, zavallı mantıklarını yenmişti.

Birgün yine Komisyoncuyu, cebinden ipleri çı-

karmış, bizim evi gizli gizli ölçerken suçüstü yakalayınca, artık dayanamayıp,

— Sizin gibi, ev sahibi olmuş seviyeli bir kimseye, böyle hafiflikleri hiç yakıştıramıyorum... dedim.

Nasıl, iyi demiş miyim? Bu sözüm üzerine hiç sesini çıkarmadı.

Onu azarladığımın ertesi akşamı, kızlarımla karım ve kaynanam beni kuşatıp, daireyi satın aldığımız müteahhiti mahkemeye vermemizi, çünkü aynı parayla satın aldığımız halde, üstümüzde oturan radyocuların dairesinin bizimkinden büyük olduğunu söylediler. Böyle şeyin olamıyacağını anlatmaya çalıştımsa da, beşi de ayrı ayrı ip yumakları çıkarıp, Radyocunun dairesini ölçtüklerini söylediler.

— Yanlış ölçmüşünüzdür, dedim.

— Haydi birimiz yanlış ölçtük, beşimiz de yanlış ölçmüş olamayız ya...

Orası öyle... Ama, nasıl onların dairesi bizimkinden büyük olabilir?

— Olmaz öyle şey, dedim, üstüste dairelerde oturuyoruz... Dairelerimizin eni boyu bir...

— Biz sana eni boyu bir değil mi dedik?

Beşi birden,

— Yüksekliği! diye bağırdı.

Banyonun tavanı, bizimkinden on üç santim daha yüksekmiş. Büyük kızım diyordu ki:

— Önce ben farkettim... Desturun helâya girmiştim... Oraya buraya bakınırken tavan bana, bizimkinden yüksek göründü. Sonra anneme söyledim, inanmadı. O da helâya girip baktı...

Karım devam etti:

— Sonra hepimiz teker teker helâya girip bak-

tık... Vallahi bizimkinden yüksek... Belki göz aldanmasıdır diye, bir de ölçtüm üstelik...

— Peki, nasıl ölçtün? Banyolarında merdiven mi var?

— Yok canım, annemle birlikte girdik helâya... Ben annemin sırtına çıkıp iple ölçtüm, nah işte ip, istersen sen de ölç...

Kaynanam,

— Önce ben girerim helâya, çıkmam... Sonra arkamdan sen girersin, elini yıkamak bahanesiyle... Ben sana omuz veririm... dedi.

Daha da neler... Hiç böyle hafiflikler, bizim gibi kat mülkiyetine sahip insanlara yakışır mı?

— Ya birisi görürse?

— Ayol. kim görecek?... İkimiz de banyodayız, üstümüze gelecek değiller ya... Baskın mı yapacaklar?

Benim duraksadığımı görünce, o sıskacık kaynanam,

— Taşıyamam sanıyorsan, hiç merak etme, taşırım seni... dedi.

O gece haber gönderip küçük kızımla Radyoculara oturmaya gittik. Salonda çay içiyorduk. Bir ara kaynanam gözden kayboldu. Neden sonra karım yanıma sokulup,

— Ayol hadisene kadın seni iki saattir helâda bekliyor... diye fısıldadı.

Kaynanam dayanamayıp çıkmış ordan, karşıma geçip kaş göz işaretleri yapmaya başladı. Sonra çıktı salondan... Baktım olacağı yok, ben de ellerimi yıkamak bahanesiyle arkasından banyoya girdiğimde, kaynanamı, orda, sırtına binmem için iki büklüm olmuş buldum. Atladım sırtına. Elim tavana ye-

tişmiyordu. İşte ne olduysa o sırada oldu. Kaynanama,

— Biraz yukarı! deyip omuzlarına tırmanırken kendimi yerde buldum. Kırılan tuvalet aynasının gürültüsüne koşanlar, kaynanamla beni helâda buldular. İkimiz de yerdeydik, benim alnımdan kan sızıyordu.

Daha ertesi sabah, emekli komşumuzla karısı, bu olayı bütün komşularımıza rapor etmişler:

— Böyle utanmazlık ne görülmüş, ne duyulmuş... Madem bir ahlâksızlık yapıyorsunuz, kendi evinizde yapsanıza... Başka yer mi bulamadınız da komşunu helâsına tıkıldınız, a iki gözü kör alasılar... Herifin gözü dönmüş kardeş... Sen, ihtiyar kadını sıkıştır helâda... Hem de misafirlikte, gözünün önüne getiriyor musun? İhtiyar kadın da namusunu korumak için, aynayı damadı olacak kudurmuşun kafasına geçirince... İkisini de, yerde, hem de o biçim, yakalamışlar...

KEDİNİZE SAHİP OLUN

Kutsal mülkiyet hakkının bizlere bağışladığı o büyük nezaket ve terbiyeyi i!k bozanlar, Komisyoncunun eşiyle Avukatın eşi oldu. Genellikle kocasız kadınların orta yaşı geçip de koca bulma umudunu yitirdikleri zaman aşırı kedi sever oldukları bilinir. Avukatın eşiyse, hem kocası, hem çocukları olduğu halde kedilere tutkun bir kadındı ve evinde üç kedi besliyordu. Onun kedilerinden biri, Komisyoncunun bahçesindeki maydanoz ve dereotuların üstüne işemeye alışmıştı. Apartmanın bahçesi hepimizindi ama, bahçede her daire için ayrı ayrı yerler bölünmüştü. Santim santimine eşit bölünmüş olan bu

yerler, hiçbir haksızlık olmaması için kur'a ile her daireye verilmişti. Komisyoncu bahçedeki yerine maydanoz, salata, nane, dereotu ekmişti. İşte, Avukatların kedisi, ille de gidip nanelerin maydanozların üstüne işiyordu nedense...

Kedi yüzünden daha önce de Avukatın eşiyle komisyoncunun eşi arasında tatsız tartışmalar, sürtüşmeler, hattâ küçük dalaşmalar olduysa da, bunların hiçbiri kutsal mülkiyete sahip olanların nezaket sınırlarını pek aşmamıştı. Ev sahibi olduktan sonra aşırı titizleştiği pek belli olan Komisyoncunun eşi bütün gün temizlik tozlarıyla mutfağını, banyosunu ovar temizler, beyaz fayanslara bir tüy konsa, namusuna leke sürülmüş gibi sinirlenirdi. Üstlerindeki katta oturan Avukatların kedileri de pis ayaklarıyla merdivenleri kirletiyordu. Tartışma «Kedinize sahip olun rica ederim» uyarmasıyla başlamıştı. Ama Avukatın eşi ne yapabilirdi? Üst katta oturduğu için kedileri de elbet, merdivenlerden inip çıkacaklardı. «Kedileri torbayla pencereden aşağı sarkıtamam ya...» diyordu. «Hem ne varmış kedilerimin patilerinde, tertemiz işte...»

Ya kedilerin, bahçede oynaşırlarken, saksılardan birini kırmaları... Artık işte bu, düpedüz mülkiyet hakkına bir tecavüzdü...

«Çok rica ederim efendim, kedinize sahip olunuz!»

«Saksınızın yerine bir saksı alırım, merak etmeyiniz...»

«Merak eden yok efendim, ama kedileriniz hep bizim bahçe duvarlarımızda... Bahçe duvarının sıvalarını kazıdılar hep... Bu gidişle duvar diye bişey kalmıyacak...»

«Bikere duvar yalnız sizin değil hepimizin...»

«Anlayamadım. Neden hepimizin oluyormuş!... Daha neler, bari gelin de bizim salonun duvarları da bizim deyin... Ben kendi duvarımın üstünde kedi istemem!...

Kutsal mülkiyet, insanlara yüksek düzey sağladığı için, kedi yüzünden tartışmalar da bu yüksek düzeyde sürerken, kedilerden birinin nanelerin, maydanozların üzerine işemeyi huy edinmesi, sessiz Komisyoncunun eşinin sabrını taşırmıştı artık...

«Hanım, hanım, ya kedine sahip olursun, ya ben onu ayaklarından tutar cart diye ikiye ayırırım...»

«Hahahaaay... Cart kaba kâğıt... Güleyim bari... Sen benim kedimin şeyine kurban ol...»

«Ah şimdi bayılacağım, ayol bu ne sokak karısıymış böyle... Ayol, naneler hep kedi sidiği kokuyor, diyorum, sen lâf anlamaz mısın? Geçen gün çorbaya koydum da misafirlere rezil oldum senin yüzünden... Kedine sahip ol diyorum, işte o kadar...»

«Aaa bu karı delirmiş... Vallahi delirmiş, şu deli karının zoruna bak... Ayol, ben kedinin kıçına naylon torba dikemem ya...»

Bunlara benzer birkaç sert diyalogtan sonra, iki kadın da kutsal mülkiyet sahibi olduklarını unutup, kiracılık zamanlarından kalma alışkanlıkla birbirlerinin üzerine atıldılar, saçsaça başbaşa geldiler.

Bu bayağı durum, aynı apartmanda oturan öbür komşuların da mülk sahipliği haysiyetlerine dokunmuştu. Nasıl olurdu efendim? Böyle bir apartmanda oturan insanlar, buraya geldikleri mahalledeki eski komşuları gibi nasıl kavga ederlerdi? Bu kavga sırasında, orda benden başka erkek olmadığı için araya girmek zorunda kaldım: «Çok rica ederim hanımefendiler, siz ki böyle bir apartmanın sahibi bulun-

maktasınız...» Arkasını söylemeye zaman kalmadan, bu yarım söz bile hemen etkisini gösterdi. İki hanım da birden silkelenip kendilerine geldiler ve yine kutsal mülkiyet hakkına sahip olanların düzeyinde «terbiye dairesi»ne girdiler. Ama hiçbir zaman kedi yüzünden kavgaları bitmedi.

KAPICI PARASI

Kapıcı aylığı konusunda ilk aylar aramızda hiçbir anlaşmazlık yokken, bir ay başı, komşumuz emekli mızıkçılık etti. Haksızlığa uğradığını iddia ediyordu. Her daire kapıcıya ayda yirmi lira veriyorduk. Emekliyle karısı, alt kattaki dairede oturduklarına göre, apartmanın giriş ve merdivenlerini en az onlar kirletiyorlardı. Kapıcının da görevi, temizlik olduğuna göre, kapıcıya az para vermeleri gerekirdi. Kapıcıya iş de buyurmuyorlar, odun ve kömürlerini, kömürlükten kendileri alıyorlardı. Çatı katında ve üst katta oturanların daha çok kapıcı parası vermeleri gerekirdi. Çünkü onlar apartmanın bütün merdivenlerini kullanıyorlardı. Kapıcı da ençok onların işi için yoruluyordu. Emekli komşumuz, herhangi birimiz, apartmanın dış kapısından girer yada çıkarken, sanki kendikendine konuşurmuş gibi, ama bize duyurmaya çalışarak bağırıyordu:

— Sosyal adalet yok mu? Sokak kapısından dairemin kapısına kadar tastamam üç adım... Üç adımlık yerin temizliği için ne diye ayda yirmi lira vereyim? Haksızlıktır bu... Biz merdivenleri kirletmiyoruz ki... Ev mi aldık, yoksa başımıza belâ mı?

Kutsal mülkiyet hakkına sahip insanlar olarak, emekli komşunun lâf atmalarını duymazdan geliyorduk. Ama ne zaman ki, apartmanın giriş ve merdivenlerinde yanan otomatik parasından hissesine dü-

şeni de vermek istemedi, işte o zaman kıyametler koptu.

— Benim için girişte, sokak kapısında elektrik filân gerekli değil, Bi kere gece sokağa çıkmam, çıksam bile, üç adımlık yer, ben lâmbasız da kapımın yolunu bulurum...

Kavga edecek kimseyi bulamasa gölgesiyle kavga eden kaynanamla karım, benim işte olduğum saatte, otomatik elektrik parası yüzünden Emekli ve karısıyla bir güzel kavga etmişler. Öbür komşular da, çıkarlarımız ortak olduğu için, bizimkilerle birleşmişler. Hep birden Emekliyle karısına söylemediklerini bırakmamışlar. Akşam ben eve geldiğimde, karım sinirli olduğu zamanlardaki gibi, başına çatkı çatmış, kaynanam da sinir belirtisi olarak durmadan geğiriyor ve kâfiru ile övünüyordu. Gündüzkü kavgayı ben onlardan dinledim. «Nasıl iyi demiş miyim?», «Nasıl ağzının payını vermiş miyim?» diye, Emekliye söylediklerini bana da onaylatıp, bir karım, bir kaynanam, lâfı birbirlerinin ağzından kaparak, isteri nöbetleri içinde ballandıra ballandıra kavgalarını anlatıyorlardı. Böyle durumlarda, «İyi yapmamışsınız» diyecek olsam, ikisinin birden benimle kavgaya başlayacaklarını bildiğim için, onlar, «Nasıl iyi demiş miyim?», «Nasıl, ağzının payını vermiş miyim?» dedikçe, «Aman, çok güzel demişsiniz, çok güzel yapmışsınız... Dilinize sağlık... Hay ağzını öpeyim, pek güze! söylemişsin...» diye, her evli erkek gibi, karıma ve kaynanama dalkavukluk ediyordum.

BİZ PARA VERMİYOR MUYUZ?

Bir sabah işe gitmeye hazırlanıyordum. Banyoda sakal traşı olurken karım soluk soluğa geldi:

— Gel, gel, aman çabuk gel... Radyocunun karısıyla Komisyoncular kavga ediyorlar... Gel de dinle!

— Suratım sabunlu, traş olayım da gelirim...

— Aman ne kanı uyuşuk adamsın... Ayol, sen traş olana kadar kavga biter...

Doğrusu ya, ben de onların kavgasını merak ediyordum ama, artık eski kiracı durumunda değildim, kutsal mülkiyet hakkına sahip bir insan ağırbaşlılığıyla, kimseye, hattâ karıma bile çaktırmadan kavgayı gizlice seyretmek istiyordum. Karımın üstelemeleri karşısında, bir elimde sabun fırçası, öbür elimde traş makinesiyle, bizim kapının kanadı arkasına siper olup kavgayı dinlemeye başladım. Biyandan da karım fısıldayarak, kavganın nasıl başladığını anlatıyordu. Kapıcı, merdivenleri siliyormuş. Komisyoncuların kapısı önüne gelince, Komisyoncunun eşi, «Bu apartmandakiler sana bizden çok mu para veriyorlar?» diye sormuş. Kapıcı, «.Hayır, herkesten yirmişer lira alıyorum» demiş. Komisyoncunun karısı. «Evet ama, paraları toplayıp Radyoculara veriyoruz, parayı Radyocunun hanımından aldığın için, sana bütün aylığı o veriyor sanıyorsun galiba... Radyocunun kapısını saatlerce arapsabunuyla yıkayıp siliyorsun, bizim kapının önüne geldin mi, üstünkörü şöyle bir süpürüp geçiyorsun...» demiş. Kapıcıya bağıra bağıra çıkıştığı için, Radyocunun eşi bu sözleri işitip fırlamış dışarıya:

«Hanım, hanım... Senin gözün de hep bizim kapımızda... Ne söyleyeceksen bana söyle, arkamdan lâf etme...»

«Ayol, ne diye senin arkandan lâf edecekmişim... Bikerem tenezzül etmem... Kapıcıyı emrinizde kullandığınızı dünya âlem biliyor. Her işinizi kapı-

cıya gördürüyorsunuz. Hizmet eri değil o hanım, kapıcı, kapıcı!...»

Kavganın burasında onları dinlemeye başlamıştım. Komisyoncunun eşi, Radyocuların kapıcıyı çarşıya pazara yolladıktan başka, ev işlerini de ona gördürdüğünü, hattâ evini sildirtip süpürttüğünü söylüyordu.

Radyocunun eşi çığlık çığlığa bağırıyordu:

«Aaa, üstüme iyilik sağlık... Allah kuru iftiradan saklasın... Ayol, kapıcıyı asıl kullanan sensin... Emzikteki çocuğunu kapıcıya bırakıp da sinemaya giden sen değil misin?»

«Tuuu, seni şıllık seni. Komşulaaar duydunuz ya ne söyledi, Allah için hepiniz şahitsiniz, ben bu karıdan davacıyım...»

Birden ev sahibi olduğunu hatırlamış olmalı ki, kutsal mülkiyetin insana verdiği «nezaket dairesi» ne giriverdi:

«Kabahat bende ki, tenezzül edip de senin gibileriyle konuşuyorum... Ev sahibisiniz diye, sizi dengim sayıp adam yerine koymuşum, aldanmışım...»

«Aaa, şu edepsiz karının zoruna bakın dostlar... Banka kredisiyle ev almışlar da, bana caka satıyor bir de... Tuuu!...»

Kavga kızıştığı için, yalnız kavgacıları dinlemekle yetinmedim, göz zevkim de eksik kalmasın diye, siper olduğum kapı kanadı arkasından sahanlığa çıkınca, bütün dairelerin kapılarının aralık, yada yarı açık olduğunu ve her kapı arkasında da komşularımızın, bizim gibi siper olup, kavgacıları dinlediklerini ve dikizlediklerini gördüm. Kapı kanadından çıkmış eller ve ayaklar görünüyordu. Kutsal mülkiyetin onlara verdiği saygınlık, böyle bayağı bir kavgayı a-

çıkça dinlemelerine ve görmelerine engel olduğu için, ortaya çıkmıyorlar, ancak kapı arkasından dinliyorlardı.

İyi ki bu kavga sırasında Radyocu evde yoktu. Yoksa, çok sert bir adam olduğundan bir cinayet çıkabilirdi. Ya o sesi çıkmayan, kuzu gibi bir adam olan Komisyoncunun karısının şamatasına ne demeli?

Bu olayın ertesi günü, aramızda hiçbişey geçmemiş gibi, emekliyle karısı bize geldiler. Karım ve kaynanam, kutsal mülkiyetin verdiği düzeyde insan olduklarını ispat için, birkaç gün önce, kapıcı ve otomatik elektrik parası yüzünden yaptıkları kavgayı unutmuş görünüp, onlara karşı çok nâzik davrandılar.

Emekliyle karısı, Komisyoncunun ve Radyocunun karısını çok ayıplıyorlardı. Emekli,

— Efendim, dedi, memleketin dengesi bozuldu. Eline şurdan burdan her nasılsa birkaç kuruş geçiren bir apartman dairesi alırsa sonu böyle olur işte... Bunun sonu nereye varacak, bilmem.

Kaynanam,

— Pek haklısınız efendim... dedi. Allah ıslah eylesin... Gecekonduluk insan, apartman sahibi olursa, sonu işte bu...

ALTTAN ZIRILTI, ÜSTTEN GÜRÜLTÜ

Hayır, biz bu apartmanda oturamıyacağız. Kiracılık çok daha iyiymiş... Ama şimdi başka yere taşınamayız ki... Bu katı biz banka borcuyla satın aldık. Hem banka borcunu öde, hem başka eve taşınıp kira ver, bu kadar yükün altından kalkamam. En iyisi bu katı satıp kurtulmak. Satın aldığım parayı veren biri olsa, hattâ az bişey zarara bile razıyım, hemen satarım.

İlk birkaç ay aparmanımızda pek öyle büyük tedirginliğimiz yoktu. Ama emekli komşumuzun karşısındaki daireyi bir doktor satın alıp taşınınca, bizim apartmanda çocukları olmayan yalnız onlardı. Karıkoca, ikisi de işe gittikleri için gündüzleri rahattık. Ama akşam olup da eve geldiler mi bizde de artık rahat yok... Ellerinde sopa mı, sırık mı, neyse, boyuna altımızdan tavana, yani bizim döşemeye vurup duruyorlar. Sözde gürültü ediyormuşuz. Canım efendim, ne gürültüsü, bizim evde küçük çocuk yok ki... Kazık kadar bir oğlanla, evde kalmış üç kız... Elbet ev halidir, aralarında kardeş dalaşması olur. Artık korkumuzdan yüksek sesle gülemez, konuşamaz olduk. Hapşırırken, sesim duyulacak diye korkumdan başımı yastıkların altına sokuyordum. Çamaşır makinası, elektrik süpürgesi çalışsın, alttan vura vura bizim döşemeyi delecekler. Ne diyorsunuz siz, size yalan bana gerçek, mutfakta tencerenin düdüğü biraz fazla öttü diye bize yapmadıklarını bırakmadılar.

«Efendim, gürültü dediğiniz şey, düdüklü tencerenin sesidir!»

«Aaaa, daha da kötü... Düdüklü tencereyi patlatıp duvarları delecek, apartmanı üstümüze yıkacaklar...»

Hayır, yâni. sağolsun karımla, eksik olmasın kaynanam, onların hakkından gelir gelmeye ama, ne de olsa şurda daire sahibi olmuş bir yurttaş olarak kutsal mülkiyet hakkına saygı duyuyorum.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi, bir de horluyorsunuz, diye tutturdular. Efendim, kendi evim değil mi, ister horlarım, ister zırlarım, kime ne? Ama yine de, kat mülkiyetine sahip insanların horlaması ayıp kaçtığından horlamadığımızı, bize iftira edildiğini ileri

sürdük. Bunun üzerine ne yapmışlar, biliyor musunuz? Bizim horultularımızı alt kattan gece ses bandına alıp bütün komşulara dinletmişler. Yâni evimizin mahremiyeti de kalmadı...

Altımızdan böyle, ya üstümüzden? Radyocu, evine geldi mi, yukarda bir bağırma çağırmadır gider... Herif -Affedersiniz bu herif sözü, benim gibi bir daire sahibi için ayıp kaçtı- yâni adam karısını bırakır, çocuklarını, çocuklarını bırakır, karısını döver... Bütün gece onların ağlamalarını dinleriz. Artık dayanamadım da bir gece çıktım üst kata, kapıyı çaldım, Radyocuya, ev sahibi olmamın bütün terbiye ve nezaketini takınarak, çok tatlı ve yumuşak bir sesle, ne yalan söyleyeyim, biraz da korkuyla,

— Çok afedersiniz, sizi rahatsız ediyorum, dedim, fazla gürültü oluyor da... Acaba rica etsem... Yâni, imkânı varsa, biraz daha yavaş...

— Nerde gürültü oluyor? dedi.

— Sizin evde...

Dememe kalmadı, herif, evet, evet, herif, iki eliyle yakama yapışıp beni dut dalı silker gibi silkeliyerek,

— Ne gürültüsü oluyor bizim evde, söyle ne gürültüsü? diye üstüste sormaya başladı.

— Ben ne bileyim beyefendi sizin evinizdeki gürültünün ne gürültüsü olduğunu...

— Söyle ne gürültüsü?

— Ne gürültüsü olduğunu ancak siz bilirsiniz, ben nerden bilirim? Yalnız gürültü geliyor bize...

— Söyle ne gürültüsü?

Bar bar bağırıyor:

— Söyle diyorum, ne gürültüsü?...

Çattık belâya... Ben alt kattan, adamın evindeki gürültünün ne gürültüsü olduğunu nerden bileyim?

Gecenin bir vakti öyle bağırıyor ki direk direk, kapılar açılıp herkes dinlemeye başladı. Dinsizin hakkından imansız gelir dedikleri ne doğruymuş. Bizim karşımızdaki dairede oturan o sessiz komisyoncunun karısı, merdiveni dört basamak çıkıp da, iki elini beline dayayıp da, gözünü yumup da, ağzını açmaz mı:

— Nedir sizden çektiğimiz be?... Sizde hiç utanma, arlanma yok mu? Bir de böyle mevki bir yerde ev sahibi olacaksınız sözde... Tuuuh size, tuuuh... Her gece, her gece, çekilir mi bu?... Bir de ne gürültüsü diye hiç utanıp sıkılmadan soruyorsun...

Vay vay vay... Radyocu yakamı bırakıp, arkama sindi... Ben de yavaşça sıyrılıp evime girdim. Karıma,

— Böyleleri ev sahibi olacak adamlar mı? dedim, az kalsın elimden bir kaza çıkacaktı, herifi gebertecektim. Bereket Komisyoncunun karısı kurtardı adamı...

Durum değişmedi, alttan zırıltı, üstten gürültü sürdü gitti...

İLK TOPLANTIMIZ

Muhasebeci, onların evinde filân gece toplanıp, apartmanımızın ortaklaşa sorunlarını konuşacağız, diye bütün komşularımıza haber saldı.

Doğrusu çok iyi bir öneri ama, biz o zamana kadar öylesine çatışmış, birbirimize girmiştik ki, nasıl karşı karşıya gelip de selâmlaşacağız, nasıl birbirimizin yüzüne bakıp konuşacağız. Ama hiç de um-

duğum gibi olmadı. Muhasebecinin evine girer girmez beni ilk karşılayan Radyocu oldu. Niçin saklayacağım, adam üstüme yürüyünce, o eski hırsını alamamış da, hazır burda kıstırmışken beni dövmeye geliyor sandım. Oysa o, kutsal mülkiyetin gerektirdiği tam bir nezaketle iki kolunu açıp,

— Vay efendim maşallah!... Hoş geldiniz, diyerek beni kucakladı, sımsıkı ve şapur şupur öptü.

Benden sonra gelen alt katımızdaki doktora, ben de aynı şeyi yaptım. Kadınlar da öpüştüler. Çok özden bir hava içinde konuşmaya başladık. Önce, apartmanrmızın ortaklaşa işleri için aramızdan bir yönetim kurulu seçtik. Emekliyi başkan yaptık. Kabul etmek istemedi, ama çok üsteleyince razı oldu.

Önce aparmanımıza bir ad bulmalıydık. Herkes bir apartman adı önerdi: Yonca, Yuvamız, Lâle, Işıl... Birimizin söylediğini, öbürleri beğenmiyordu. Gece yarısına kadar tartıştığımız halde bu konuda bir karara varamadığımız için, toplantıyı ertesi haftaya erteledik. Ertesi haftaki toplantıda Avukat,

— Bir apartmanın adı çok önemlidir, dedi, çünkü, bir apartmana bir ad bikere verilir... Onun için iyi düşünüp güzel bir ad bulmalıyız.

Muhasebeci,

— Çok doğru, dedi, bîr yabancı yada bir misafirimiz, apartmanımızı görmeden önce adını duyar...

Öztürkçeye çok düşkün olduğunu sonradan öğrendiğimiz doktor,

— Uyum koyalım, dedi; Uyum apartmanı...

Emekli,

— O da ne demek? dedi, Uyum, neymiş?...

— Uyum, yâni ahenk, armoni...

— Âhenkse ahenk koyalım...

Onlar anlaşamayınca, Radyocu,

— Birlik apartmanı, diyelim, dedi, birlik içinde yaşadığımızı anlatmış oluruz...

Muhasebeci,

— Birlik adlı çok apartman var, bizimkinin adı orijinal olmalı...

Bana sordular,

— Siz niçin bir ad söylemiyorsunuz?

— «Orijinal Apartman» olsun, dedim.

Alay ediyorum sanıp gülüştüler.

Öztürkçeci Doktor,

— Düzen'e ne dersiniz, dedi, Düzen Apartmanı?...

Emekli yine karşı koydu:

— Daha da neler... Düzenmiş! Biz düzenci miyiz yahu, oldu olacak Düzenbaz Apartmanı koyalım adını... Kuzum, bu düzen ne demek?

— Arapçası: nizam...

— Hah, bak, bu olur işte: Nizam Apartmanı...

Beş hafta, haftanın bir gecesi, yalnız apartmanımıza ad bulmak için. birbirimizin evinde toplandık. Bu konudaki son toplantımız Radyocuların evindeydi. O gece kesin olarak apartmanımıza bir ad bulacaktık. Üsteleyerek bana sordular. Ben de şöyle dedim:

— Bence, dünyada ve hayatta en kutsal en kutsal şey mülkiyettir, kutsal mülkiyet... Bütün savaşlar, devrimler hep mülkiyet hakkı yüzünden çıkmıştır. Onun için, uygun görürseniz apartmanımızın adını kutsal koyalım.

Emekli,

— Kutsal mı, dedi. ne demek o?

— Kutsal demek, mukaddes demektir...

Ben bunu söylerken, o gece evinde konuğu olduğumuz ve her gece karısını, çocuklarını döven

Radyocunun «mukaddesatçı», karısının adının da Mukaddes olduğunu bilmiyordum. Ben «Mukaddes koyalım» der demez, Radyocu kaba etine çuvaldız batırılmış gibi birden hoplayarak,

— Ne? diye bağırdı, ne koyacaksınız?

— Mukaddes...

Emekliye bağırdı:

— Siz o zaman nerde oturuyorum, diyeceksiniz? Mukaddes'in alt katında... Değil mi? Ya siz?

— Ben de orta katında... dedim.

— Olmaz öyle şey... Rica ederim...

Karım, kulağıma, Radyocunun karısının adının Mukaddes olduğunu fısıldayınca, Radyocuyu yatıştırmak için,

— Hakkınız var, tabiî olmaz... Şaka olsun diye söylemiştim... dedim.

Radyocu, kutsal mülkiyetin bizlere sağladığı nezaketi unutup,

— Şaka ama, boktan bir şaka!... diye bağırdı.

Uzun tartışmalardan sonra o gece apartmanımızın adını «Ahenk» koyduk, çünkü bizler o apartmanda ahenk içinde yaşamak istiyorduk.

Bir zaman sonra emekli komşumuz, apartman yönetim kurulu başkanlığından çekilmek istedi. Gerçekteyse başkanlığı çok seviyor, ama başkan kalması için üstelememizi, yalvarmamızı istiyordu. Bunu, bütün mahalleye, mahalle esnafına başkan olduğunu yaymasından, yavaş yavaş adının unutulup, onu mahallede «Başkan» denilmeye başlanmasından, kendisine her başkan denildikçe zevkten dört köşe oluşundan anlıyordum. Bakkalın, çırağı, sütçü, sucu, bekçi, hep ona «Başkan» diyorlardı.

Haftalık toplantılarımızın yarı zamanı, Emeklinin başkanlıktan çekileceğini ileri sürmesi, bizim de

ona başkanlıkta kalması için yalvarmalarımızla geçiyordu. Çürük hükümetler gibi, her hafta bizden güven oyu almayı gereksiniyordu.

KİM DAHA ÇOK DOLDURUYOR?

Su parasının ödenmesi yüzünden aramızda büyük bir çatışma çıktığı için birkaç ay toplantı yapamadık. Her dairenin su saatleri ayrılmadığından bütün apartmanın ek su saati vardı. Su parasını aramızda bölüşüyorduk. Emekli komşumuz da paraları bizden topluyordu. Su parası her daireye eşit bölünüyordu. Doktor,

— Biz karı-koca iki kişiyiz, üstelik gündüzleri de evde yokuz. Akşamdan akşama eve yatmaya geliyoruz. Sonra biz, musluk suyu da içmiyoruz, iyi su içeriz. -Bana döndü- Siz evinizde yedi kişisiniz. Misafirleriniz de hiç eksik olmaz... Ne diye sizinle aynı su parası vereyim?

Benim cevap vermeme fırsat bırakmadan karımla kaynanam bir atmaca gibi sözün üzerine atıldılar,

«Ne demek?... Üçbeş kuruş su parası için ileri geri söylenmek sizin gibi, böyle bir muhitte ev sahibi olmuş insana yakışır mı? Çok teessüf ederim yani...»

Sonradan anladığıma göre, karımla kaynanamın kızmalarının gerçek nedeni, herkesin içinde bizim musluk suyu içmemizi doktorun açıklamasıydı. Kendileri, şişeyle iyi su alıp içiyorlarsa içiyorlar, ne var bir de bizim musluk suyu içtiğimiz ilân etmeye?

Doktorun bir bankada memur olan karısı, benim karımdan hiç de geri kalmadı. Kocasına,

— Aman şekerim, dedi, o kadar çocukları var,

bu zamanda geçim de zor, ne yapsınlar musluk suyu içiyorlarsa... Musluk suyu içmek ayıp mı?

Doktorun karısı, kaş yapayım derken göz çıkarmıştı.

Parlayan karımı artık hiç kimse zaptedemezdi:

— Hanım, hanım... Sen kendine gel... Açtırma benim ağzımı... Ben senin gibi kısır karı değilim... Elbette doğururum... Adam ol da, elinden geliyorsa sen de doğur... Ben istersem, yine doğururum...

Kaynanam,

— Sen öyleleriyle bir olma, bütün kısır karılar çocukluları kıskanırlar... diye sözde yatıştırmaya çalışırken yangına körükle gitmiş oldu.

Ortalık bir anda karıştı. Aman etmeyin, ev sahipliğine hiç yakışmaz, falan filân diyerek, kadınları kutsal mülkiyetin «terbiye dairesi» içine zor çekebildik.

Su parasının nüfus başına bölünerek ödenmesine karar verildi. Tabiî kazığı biz yemiş olduk. Komisyoncunun karısı, su parası üleşmesinde kendilerinin iki kişi sayılması gerektiğini söyledi. Bir çocukları vardı ama, daha sekiz aylıktı.

— Sekiz aylık masum, ana sütüyle besleniyor, su içmez ki... der demez, emeklinin karısı,

— Ayol, çocuk kısmına büyüklerden çok su gider, dedi, her gün çocuğunun bezlerini suyla yıkamıyor musun sen?

Neyse, onları da zorla yatıştırdık. Her dairenin su saati ayrılıncaya kadar, su parasını nüfus başına üleşecektik. Ama bu kez de misafirlere karışmaya başladılar. Çünkü Muhasebecinin çatı katı her gece bir gazino gibiydi ve kalabalık misafirleri hiç eksik olmuyordu.

— Burası ev mi, gazino mu? Misafir dolu evleri.

boyuna su harcıyorlar sonra da su parasını biz ödüyoruz... Ooooh maşallah.

Bunun üzerine muhasebecinin sayın eşi,

— Bikere bizim üst kata su bile çıkmıyor da biz ahenk bozulmasın diye hiç yoktan su parası ödüyoruz... dedi.

Bu tatsız toplantıdan sonra gece bizim evde büyük bir kavga oldu. Karım, kaynanam, kızım, haysiyetlerini iki paralık ettiğimi ileri sürdüler. Eve iyi su almadığım için cimri bir heriftim ve onları ele güne karşı rezil etmişim. O günden sonra bize bakkaldan damacanalarla iyi sular gelmeye başladı. Ama bizimkiler, komşulara gösteriş olsun diye, iyi sularla taşlığı, merdiveni silmeye başladı. Tam, doktorun karısı işinden döneceği saatte, kaynanam damacanalarla iyi suyu basamaklardan aşağı döküp kapıcı gibi merdiveni fırçalayıp siliyor, biyandan da kendikendine, ama yüksek sesle, söyleniyordu:

— Musluk suları temiz olmadığından biz her tarafımızı iyi sularla yıkarız.

Kapı arkasından duran kızına da,

— Mahsustan bağırıyorum ki karı çatlasın, oooh!... Yüreğim yağ bağladı... diyordu.

Artık dayanamadım, birgün kaynanama, iyi suyu bu kadar ziyan etmesinin aile bütçesine yıkım olduğunu söyledim.

— A oğlum, sen deli misin, dedi, hiç iyi suyla ortalık yıkar mıyım... Karıyı çatlatmak için. iyi su damacanasına musluk suyu doldurup, sanki iyi suyla taşları siler gibi yapıyorum.

Bir süre sonra yine eski kutsal mülkiyetin bizlere bağışladığı soylu kişiliğimize bürünmüştüm. Başkanımız, ev işlerimizi konuşmak için toplantı yapmamızı önerdi. Doktorların evinde toplandık. Karım-

la Doktorun karısı, aralarındaki ağız dalaşını unutmuş, görünüp, uzun zaman birbirini görmemiş yakın akraba gibi öpüştüler.

Toplantının konusu, önce apartmana kalorifer yapılmasıydı. Param olmadığı için kalorifer yapılmasına karşı durdum. Emekli de benden yana çıktı. Avukat, paralı olduğunu göstermek için,

— Öyleyse ben kendi daireme kat kaloriferi yaptırırım, dedi.

Emekli,

— Birleşik kalorifer yaparsak, dedi, yine aramızda anlaşmazlık çıkabilir...

— Ne gibi?

— Siz çok yaktınız, biz az yaktık gibi...

Doktorun hanımı,

— Meselâ, dedi, biz gündüzleri evde olmadığımızdan kaloriferin ancak yarı masrafına katılırız.

Muhasebeci,

— Biz de, dedi, her kış iki ay annemlere gidip kalırız.

Bu konu üstünde karar alınmadan, kaloriferin hangi yakıtla işleyeceği tartışması başladı .

— Kömürle elbet...

— Kömürle işleyenleri çok pislik... Kurum, is, duman...

— Öyleyse petrolle...

— O da çok gürültü çıkarıyor.

— Föloy!...

Bu konuyu, ileride konuşmak üzere erteleyip, bu sefer de fosseptik işini ele aldık. Başkanımız, fosseptik çukurunun dolduğunu, aramızda para toplayıp belediyeye çukuru temizletmemiz gerektiğini söyledi.

O sessiz komisyoncu,

— Bizim her ay verdiğimiz paralar ne oluyor da ayrıca dolan lâğım çukurunu boşaltmak için para toplanacakmış?... deyince, emekli başkanımız yaşlı bir aslan gibi kükredi:

— Hemen başkanlıktan istifa ediyorum... Demek bana güveniniz yok... Alın işte paraların hesabını... Bundan sonra da öldürseniz sizin gibilerine başkanlık yapmam...

Muhasebeci,

— Vallahi billahi ben bu evden çıkacağım, dedi; ne olursa olsun çıkacağım... Zaten evi satılığa çıkardım bile...

Doktor,

— Biz de ev arıyoruz, dedi.

Radyocunun eşi, peltek olduğundan «fosseptik» diyemiyor, «fostekzip» diyordu:

— Fostekzibi kimler dolduruyorsa temizleme parasını da onlar versin.

Emeklinin yaşlı karısı sözde yanlışı düzeltti:

— Bikerem fostekzip değil, fospestik... Öğren de gel hanım...

— Ayol, ben ortaokulu bitirdim, senin okuryazarlığın bile yok...

— Hahahay... Hanım ortaokulu bitirmiş. Ama daha fospestik diyemiyor, fostekzip diyor...

Onlar, fostekzip, fospestik derken beni de şaşırtmazlar mı!...

— İkiniz de yanlış söylüyorsunuz bayanlar, dedim; ne fostekzip, ne de fospektik...

İki hanım birden alay etti benimle:

— Neymiş doğrusu, söyleyin de öğrenelim. Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp...

— Doğrusu onun, foskestiptir... deyip yanlış

söylediğimi anlayınca, en iyisi şuna türkçe lâğım çukuru diyelim... dedim.

Bayanlar, mideleri bulanmış gibi suratlarını ekşiterek,

— Daha neler, ayıp!... O sizin dediğiniz, desturun, lâğam çukuru böyle apartmanlarda olmaz, kenar mahale evlerinde olur... Buradakilere fospestik denir...

Radyocu,

— Peki, dedi; fospisliğin temizleme parasını da, nüfus başına verelim. Herkes fospisliğine ne kadar pislik dolduruyorsa o kadar para versin...

Kaynanam,

— Siz bizim kalabalık olduğumuza ne bakıyorsunuz, biz o kadar ş'apmayız ki... dedi.

Hiçbir uyuşuma varamadık. Ama evlerimize dağılırken, yine her zamanki gibi mülk sahibi ağırbaşlılığımızı takınarak birbirimize «İyi geceler efendim... Bize de buyrunuz, bekleriz» demeyi unutmadık.

ESTETİĞİ BOZULAN APARTMAN

Sabahtan akşama kadar, bize bu daireleri satan Karadenizli müteahhide sövüp duruyorduk. Adam bize kazık atmıştı. Yediğimiz kazığı da bize hatırlatan komşumuz avukat olmuştu. Ona vekâletimizi vermiştik ve hepimiz ayrı ayrı müteahhit aleyhine dâva açmıştık. Çatı katındaki büyük dairede oturan muhasebeci, «yağmurlu havada tavandan yağmur sızıyor» diye, radyocu, «musluklar ve kapı, pencere menteşeleri bozuldu» diye, komisyoncu «parke tahtaları esniyor» diye, doktorlar «evlerinde sağlığa aykırı rutubet var» diye, tazminat davası açtılar. Ben, dâva açacak bir oyunbozanlık bulamadım. O zaman a-

vukat imdadıma yetişti. Evimize gelip her yani inceledi, sonra mutfak duvarının sıvasında iki karış kadar çizik görünce,

— Beyim, baksanıza duvarlar çürük, hep çatlamış, bütün apartman yıkılacak... Yalnız sizin için değil, hepimiz için tehlike... Duvar çatlamış... dedi.

Çatlayan duvar değil, sıva olduğunu söyleyince de,

— Zaten bu herif namussuzun teki, dedi, biz bu daireler için kendisine doksanar bin lira ödediğimiz halde tapuyu yaparken vergi kaçırmak için ellibin liraya satmış gibi gösterdi... dedi.

— Gerçekten bu namussuzluk mu? dedim.

— Tabiî, dedi, vergi kaçırmak en büyük namussuzluktur.

Bu konunun kurcalanması hiç hoşuma gitmedi. Çünkü, avukatın namussuzluk dediği suçu, vergiyi az ödemek, için, bizler de müteahhitle birlikte işlemiştik.

— Siz, tapuyu ellibin üzerinden yapmadınız mı? diye sordum.

— Evet, dedi; tapu müdürü arkadaşımdır, o da bir daire satın aldı seksenbine, ama tapu işlemini kırk bin liradan yaptı... O yapınca ben de neden yapmıyacakmışım?... Elin enayisi bir ben miyim? Hükümeti ben zengin edecek değilim ya...

Bu mantık karşısında, müteahhidin gerçekten namussuz olduğuna inanıp, ben de ona, «duvarlar yıkılıyor, çatlamış» diye tazminat dâvası açtım.

Dâvalar yürüye dursun, doktorların evine güpegündüz hırsız girdi, epey şey çaldı. Dolaylardaki başka apartmanlara da, o günlerde, hırsız dadanmıştı. Birinci kattaki dairelere hırsızların girmesi kolay oluyordu.

Hırsızlık olayından sonra, doktor, kendi dairesinin pencerelerine demir parmaklık yaptırmaya kalktı. Eksik olmasın avukatın kışkırtmasıyla, bütün komşular, doktorun pencerelerini demirlemesine karşı çıktık. Kanunda yeri varmış, kat mülkiyeti olduğundan, apartmanın öbür ortakları razı olmadıkça ortaklardan hiç biri, apartmanın biçimini, görüntüsünü değiştiremezmiş. Hele böyle bişey yapmaya kalksın, hep birlikte doktoru mahkemeye verecektik. Biz, doktoru önlemeye çalışırken, zavallının evine ikinci kere hırsız girip de, birincisinde götüremediklerini de alıp gitmez mi!

Doktor deliye dönmüştü:

— Komşular, demir parmaklık yaptırmazsam, evde hiç bişeyimiz kalmayacak...

En çok karşı koyan, kendisi de pencerelerine demir parmaklık yaptırmak istediği halde parası olmadığı için yaptıramayan emekliydi.

— Bizim evimize neden hırsız girmiyor, diyordu, otursunlar evlerinde, hırsız da girmesin... Ne diye karı koca sokaklarda sürtüyorlar? Kadın dediğin evinde oturmalı... Bizim canımız yok mu?

Karı-koca ikisinin de çalıştığını anlamak istemiyordu.

Değil parmaklık yaptırıp apartmanımızın estetiğini bozmak, kutsal mülkiyetimizin kimse kılına bile dokunamazdı. Ha sakal-ı şerife dokunmuşsun, ha kutsal mülkiyetin kılına...

Mutfağımıza bir küçük tahta dolap yaptırdığımızın haftasında, benim evde olmadığım bigün, kapımız çalınmış, belediyeden dört kişi gelmiş. Mühendis filânmış gelenler...

— Siz demişler; dairenizde değişiklik yapmışsı-

nız. Komşularınızın şikâyeti üzerine kontrola geldik, zabıt tutacağız...

Evdekiler,

— Ayol, ne değişikliği, mutfağımıza bir dolap yaptırdık... demişler.

Eve gelip bunu duyunca tepem attı.

— Yahu, biz mülkümüze sahip değil miyiz?... diye barbar bağırdım.

Kimlerin şikâyet ettiklerini de öğrendim, üstümüzdeki radyocuyla, bitişiğimizdeki komisyoncu şikâyet etmiş. Durun siz... Pusuya yattım, kulağım kirişte... Günlerden birgün, karım çalıştığım yere telefon etti:

— Koş çabuk, bitişiklerde inşaat var!

Müdürden izin alıp, paraya da kıydım, atladım bir taksiye, doğru eve... Evet, kulağımla duydum, çivi çakıyorlar, komisyoncuların evinde bal gibi de inşaat var... Ne hakları var, benim rızamı almadan apartmanımızı bozmaya?

Kapıyı çalıp,

— Sizi mahkemeye vereceğim, evde değişiklik yapıyorsunuz... dedim.

— Ne değişikliği? Duvara çivi çaktık ki, resim asalım diye...

— Tamam işte... Duvarları yıkacaksınız...

Birkaç gün sonra da, üst katımızdaki radyocu, evine bir kamyon dolusu mobilya getirince, komisyoncuyla birleşerek, apartmanın kirişlerinin dayanma gücünü aşan ağırlık koyup apartmanımızı yıkılma tehlikesine sokuyor diye, radyocuyu şikâyet ettik... öyle ya, bizim canımız yok mu? Biz ne diye evimize yeni eşyalar alamıyoruz da o alıyor?

Bu arada Doktor, dairesinin pencerelerine demir parmaklıkları yaptırmaya başladı bile. Düpedüz

parmaklık yaptırsa yine iyi, sesimizi çıkarmayacaktık, ama mutbak penceresine demir çerçeve yaptırmaya kalkışınca iş değişti. Kışın o pencereden çok soğuk geliyormuş da, mutfak penceresine çerçeve yaptırıp çift cam taktıracakmış. Hepsine peki ama, ne demeye demir çerçeveyi çıkıntılı yaptı? Bir gece Doktorların evinde ışıklar söndükten sonra, Emekli'yle birlikte, gidip ölçtük, mutbak penceresine yaptırılan çerçeve duvardan onaltı santim dışarı çıkmış. Bu ne demektir? Doktorun dairesi bizimkilerden onaltı santim daha büyümüş demek değil midir? İkimiz birden bağırmaya başlayınca, Doktor uyanıp,

— Gidin şikâyet edin, geceyarısı kapımın önünde bağırıp durmayın! dedi.

— Yaa, öyle mi!.. Öyleyse sen görürsün... Adalet önünde hesaplaşırız. Adalet, mülkün temelidir. Sen mülkü bozuyorsun, yani adaletin temelini değiştirmeye ne hakkın var?

Emekli de,

— Demir çerçeve duvardan onaltı santim ileri çıkmış. Kaza olur. Gece karanlığında burdan geçerken birimiz başımızı vururuz. Sonra sen sorumlusun!... diye barbar bağırıyordu.

Doktorun karısı,

— Gece karanlığında benim yatak odamın penceresi dibinde ne işiniz varmış da başınızı demir çerçeveye vuracakmışsınız... diye basbas bağırdı.

Bu ağız dalaşından üç gün sonra, bizim ortanca kızla yarı sözlü durumda olan Emekli'nin oğlu, ortalarda başı sarılı dolaşmaya başladı. Annesi,

— Doktoru mahkemeye vereceğim, diyordu; biz söyledik, o demir çerçeveye birisi başını vurur da

kaza olur diye... işte oldu. Az kaldı aslan gibi oğlumun kafası patlıyordu.

Gerçekten de Emekli, «kazaya sebebiyet»ten Doktoru mahkemeye vermiş. Ama oğlanın, nasıl edip de duvardan onaltı santim dışarı çıkmış pencere demirine kafasını çarptığını hiçbirimiz anlayamadık. İnsan, ancak gidip de orada bile bile başını demire çarparsa o zaman kafası yarılır.

Emekli,

— Zaten biz de öyle yaptık, dedi bizim oğlan kurnaz, Doktoru mahkemeye verebilmek için gidip demire başını vurup yardı.

Doğru mu, yanlış mı bilmem ama, Muhasebeci'nin karısının bizimkilere söylediğine göre, Emekli'nin oğlu sözde röntgenciymiş de, her gece yatak odalarının penceresine gider, perde aralığından doklorla karısını dikizlermiş. Yine bir gece eğilmiş pencerenin altına, artık nasıl heyecanlı bir manzara gördüyse, çömeldiği yerden birden kalkınca, çerçevenin demiri kafasına bir parmak girmiş. Oğlan da düşüp oraya bayılmış. Azkalsın ölüyormuş. Ölmesi bişey değil de, bizim ortanca kızla sözlü gibi bişey Her neyse, biz bu söylentilere, dedikodudur deyip inanmaz göründük, inanmış olsak Emekli'yle ilişkimizi kesmemiz gerekecek. Ne de olsa kızımızın geleceği sözkonusu...

KAPICI NE YAPSIN?

Eskiden kapıcının oturduğu, Emekli'nin karşısındaki boş daireyi Doktor satın alınca, başımıza çok büyük bir dert daha çıktı: Kapıcı nerde oturacaktı?

Bu sorunu çözümlemek için beş on toplantı yaptık, ama hiçbir çıkar yol bulamadık. Müteahhit.

apartman kapıcısı için küçücük bir yer bile yapmamıştı. Başkanımız olan Emekli için iş kolaydı. Çünkü o. epeydir, biz kapıcıya hiçbir iş gördürmüyoruz, diye kapıcı aylığı vermiyordu. Yâni, onlara göre kapıcı olmasa da olurdu.

Toplantıda Emekli,

— Madem kapıcı yeri yok, öyleyse kapıcı istemez! deyince ona gereken cevabı verecekken, karımla kaynanam kaşgözle işaret etmeye başladılar. Şıp diye durumu kavradım. Emeklinin oğlunun bizim ortanca kızla aralarının iyi olduğunu, yâni uygun biçimde kırıştırdıklarını bana daha önce çıtlatmışlardı. Hiç olmazsa kızlardan biri evlenmiş olsaydı!... Emeklinin oğlunun yaptığı da iş mi? Sırada büyük kız beklerken, onu atlayıp ortancaya balta olunur mu? Aman ne olursa olsun, isterse küçüğüyle olsun, tek evlensinler de... İşte kaynanamla karım, kaşgöz işaretiyle, Emekli'nin suyuna git de, pişmiş aşa su katma, şunlar evleniversinler demek istiyorlardı. Onun için,

— Evet dedim; kapıcı olmasa da olur... Sanki bundan önce oturduğumuz evlerde kapıcımız mı vardı?

Geçmişlerini hatırlatmak yeni mülk sahiplerin de tepki yarattı. Doğrusu, kendi sözüm benim de hoşuma gitmemişti.

Bodrum katındaki kömürlüklerden birinin boşaltılarak, burasının kapıcı odası yapılmasına oy birliğiyle karar verdikse de Başkanımız,

— Biliyorsunuz, dedi; bodrum katı su içinde olduğundan, biz oraya odun, kömür bile koyamıyoruz. Kapıcı nasıl yaşasın suların içinde?

Avukat sordu:

— Kaç metre derinliği var suyun?

— Yarım metre kadar var...

— Öyleyse önemi yok... Pek güzel kapıcı odası olabilir. Kapıcımızın boyu uzundur...

Komisyoncu ekledi:

— Bu mevsimde su yarım metre olduğuna göre, demek yazın büsbütün kuruyacak...

Doktor,

— Bu suyu kesip büsbütün kurutmazsak, dedi, biz birinci katta rutubetten çürüyeceğiz...

Kapıcıya yer bulunmuştu. Tahta şeker sandıklarından yüksekçe bir kerevet yaparsa, orda barınabilirdi.

Bu işi tam çözümlediğimizi sandığımız anda başkanımız Emekli,

— İyi ama sayın komşular, dedi; bu bizim kapıcı melek değildir, bir insandır.

— Yâni? diye sordum.

— Yânisi şu ki, bu adam da hepimiz gibi yemek yer, su içer ve gayet tabiî helâya da gider... Onun için de bir helâ gerekir. Bodrumda helâ yok ki... Kapıcı şeyini nereye yapacak?

Bu önemli sorun ortaya atılınca, ilk kez, toplantılarımızda hiç görülmemiş derin bir sessizlik oldu, hepimiz derin düşüncelere daldık.

Avukat,

— Bu konuyu düşünelim, gelecek haftaki toplantımızda konuşuruz, dedi.

— Evet ama, biz düşünceye kadar kapıcı ne yapacak? Bir hafta bekleyemez ya...

Başka da çıkar-yol olmadığı için ertesi haftaki toplantıda yine bu konu açıldı, herkes önerilerini ileri sürdü.

Çatı katında oturan muhasebeci,

— En iyisi, dedi, bahçeye bir helâ yaptıralım kapıcı için...

Birinci katta oturanlardan Emekliyle karısı kesinlikle karşı çıktılar. O zaman avukat,

— Tabiî fosseptiğin üstüne, yani arka bahçeye yapacağız, dedi.

Bu öneri emeklinin işine geldi:

— O zaman olur... dedi.

Ama bu kez de doktorun hanımı,

— Olmaaaz, istemem! diye haykırdı.

— Ama başka çaremiz yok ki hanımefendi, bu kapıcı da elbet bir yere bişey yapacak...

— Penceremin önünde kapıcı helâsı istemem... Sabahleyin penceremi açacağım, bir de bakacağım ki kapıcı uçkurunu toplayarak helâdan çıkıyor.

Karım da,

— Bizim kata da kokusu gelir, biz de istemeyiz... dedi.

— Öyleyse siz bişey söyleyin de öyle yapalım...

İş başa düştüğü için dedim ki:

— En iyisi, sıraya koyalım, her gün birimizin evine gelip kapıcı şeyini yapsın...

— Her gün mü?

— İsterseniz, sırayı haftaya bindirelim... Başkanımız bir program yapsın kapıcının şeyi için... Her hafta birimizin evine gelsin...

— Çok komiksiniz yâni... Çat kapı, ne o, kapıcı gelmiş, sıkışmış da, helâya gidecekmiş...

— Çat kapı gelemez ki efendim... Her sabah, yada her akşam, günde bir kere gelebilirsin deriz kendisine işine gelirse...

— Dünyada olmaz... Ben kendi kullandığım helâma kapıcıyı ş'aptıramam...

Ben de onlara hak veriyordum. Kutsal mülkiyet haklarına sahip olmuş insanların evine bir kapıcı girecek, sonra helâya ş'apacak... Hayır, olacak şey değil. Ama başka bir umar da yoktu...

Karım bile bana karşı çıktı:

— Olur mu hiç öyle şey! Kapıcının oturup ıslatığı klozete ben dünyada oturamam. Adam desturun ishal olur, başka şey olur.

Radyocu,

— Doktor bey taşınalı üç ayı geçiyor, dedi, kapıcı üç aydan beri şeyini nasıl ş'apıyorsa gene öyle ş'apsın...

Yine kahvelerimizi, üstüste çaylarımızı içtik. «Bize de buyrun efendim... Bekleriz efendim... İyi geceler efendim...» diyerek evlerimize dağıldık.

Birkaç gün sonra kapıcı bizim apartmandan ayrılıp köyüne gitti. Adamcağız köyüne varır varmaz, kimbilir nasıl rahatlamıştır. Kapıcısuz kalmıştık. Kat mülkiyetine sahip olduktan kısa zamanda kullanmaya alıştığımız kapıcının gitmesi, komşular arasında yeni bunalımlar, çatışmalar doğurdu. Bunun sonunda önce Radyocu apartmandan başka bir apartmana taşındı, kendi katını da kiraya verdi. Avukat, daha iyi bir yerde bir daire satın aldı, apartmandaki dairesini de bir subaya sattı. Muhasebeci de katını satışa çıkardı, satar satmaz burdan taşınacakmış. Doktor, sabah akşam, «Bizi bu apartmandan Allah kurtarsın» deyip duruyordu. Zavallı emekli bu apartmandan bir yere kıpırdayamaz. Bize gelince, biz de öyle... Hem de, ortanca k:zın annesine söylediğine göre, emeklinin oğlu, evlenmek için yakında onu resmen annesiyle bizden isteyecekmiş...

Ahenk Apartmanının ahengi kapıcının şeyini

nereye yapacağı sorunu yüzünden işte böyle bozuldu. Şimdi başka bir kapıcı bulduk, bize iki günde bir uğrayıp apartmanımızın genel işlerini, temizliğini yapıyor. Başka bir apartmanda da kalıyor... İnşallah, Emeklinin oğlu şu bizim ortanca kızı istesin, evlensin, benim de niyetim burasını satıp, daha kibar bir muhitte yeni bir daire satın almak...

HADİ
ÖLDÜRSENE
CİCİMİ

Bayan Siyen, iki ay önce altmış sekiz yaşına girmişti. Hayır, o, yaşını saklayan kadınlardan değildi. Saklamak şöyle dursun, herhangi birisiyle konuşurken, yerli yersiz, çok zaman da yersiz, yaşını söylerdi. Ama yaşını doğru söylediği halde inanmayışlarına da çok canı sıkılırdı. Dudak büküyor, yaşını küçülttüğü sanısına varıp gizliden alay ediyorlardı. Olduğundan daha yaşlı göründüğü de bir gerçekti. Dört yıldanberi inmeliydi, sol bacağını sürüyerek yürürdü, sol kolunu da tam isteğince kullanamazdı. Olduğundan yaşlı görünmesi, belki de inmeli oluşundandı. Ufak tefekti, kavruk ve kuru, ama sevimli bir kadıncağızdı. Dışı, bir insan yıkıntısı görünüşündeydi ama, içi fıkır fıkır canlı ve yaşam doluydu. Süslenmesini, boyanmasını evliyken de severdi. Kocası olan general, yirmi üç yıl önceki savaşta ölünce yapayalnız kalmış, ama kendini umutsuzluğa koy-

vermemişti. Kocasından kalan aylıkla, oldukça hesaplı bir bütçe içinde geçiniyordu. Oğlu da arada yardım ederdi. Kentin dış mahallelerinden iki küçük odalı bir evde kendi başına yaşıyordu. Evet, süslenir püslenirdi, boyanırdı, inmeli olduktan sonra daha aşırı boyanıp süslenmeye başlamıştı, ama gezmede tozmada gözü yoktu. Kocasının ölümünde kırk beş yaşındaydı, o zamandan beri içinde gizlice kıpraşan bir umutla, kapının bir gün açılıp, beklediği erkeğin gelivereceği sanısındaydı. On beş yıldanberi, anlaşıp seviştiği tek arkadaşı, komşusu bayan Diha'ydı. Bitişik evlerde otururlardı. İkisi de oturma odalarının duvarlarını yumruklasalar, yada seslenseler, birbirlerine seslerini duyururlardı. İki komşu kadın can yoldaşı olmuşlardı. Dertleşmek istedikleri ya da bişey gereksindikleri zaman duvara vurarak birbirlerini yardıma çağırırlardı. Günde iki üç kez görüşmeseler o gün bir eksiklik duyarlardı.

Bayan Diha, bayan Siyen'den üç yaş büyük olduğu halde, gençlik taslayan, yaşını küçük söyleyen bir kadındı. O da, bayan Siyen gibi, kiminle konuşursa, yerli yersiz, kendisine sorulmadan yaşını söylerdi. Yetmiş bir yaşındaydı ama, altmışındayım, der, herkesi de güldürürdü. Kocası, otuz yıl önce bir trafik kazasında ölmüş, kendisine hiçbişey bırakmamıştı. Bayan Diha, otuz yıldanberi, babasından kalan pek küçük bir gelirle geçiniyordu. Ama tutumlu bir kadındı.

On beş yıldanberi, birbirlerinden ayrılmayan bu iki kadının benzer yanları çoktu. Bayan Diha da, bayan Siyen gibi ufak tefek, kuru, sıskalaşmış, yüzü bebek yüzü kadar küçülmüş, oma o da aşırı boyanan, süslenen, gönlünü bir bilinmez umuda bağlamış bir

kadındı. Yaşlılıktan kamburlaşmıştı, her yıl bira? daha artıyordu kamburu.

Bayan Siyen, o sabah, sol ayağını sürüyerek, her zamanki tuvalet aynasının karşısına oturdu, neşeli, şuh, oynak aşk türküleri mırıldanarak süslenmeye, boyanmaya başladı. Yanındaki radyoyu açtı. Radyoda o saatte, bayan Siyen'in sevdiği şarkılar olurdu. Bir ara, radyonun oynak havasına kendini öyle kaptırdı ki, inmeli ayağını sürükleyerek oynadı bile. Birden radyonun müzik yayını kesilip, spikerin sesi duyuldu:

«Sayın dinleyiciler! Şimdi aldığımız bir habere göre, iki haftadan beri şehrimizde, kendisine havagazı memuru süsü vererek kadınları öldüren sapık cani, bu sabah yeni bir cinayet daha işleyerek iz bırakmadan kaçmıştır. Cinayetler hep aynı biçimde işlendiğine göre, kaatilin aynı kişi olduğu kesindir. Sapık cani, yalnız kadınların bulunduğu evlere, havagazı saatini yada ocağını kontrol etmek bahanesiyle girmekte, tabanca tehdidiyle evdeki yalnız kadını, ırzına geçtikten sonra, boğarak öldürmektedir. Bu sabahki vaka ile sapık cani sekizinci cinayetini işlemiştir. Bugüne kadarki cinayetlerinden ancak iki kadın ölümden kurtulabilmiştir. Bu iki kadının tanıklığına göre sapık cani, uzun boylu, geniş omuzlu, esmer, koyu kara saçlı, yeşil gözlü, aşağı yukarı otuz yaşlarında, sempatik görünüşlü bir erkektir. Halkımızı uyarmak için, tanıkların anlatımına göre çizilen caninin resmi gazetelerde yayınlanmıştır.

«Şimdi müzik yayınımıza devam ediyoruz.»

Bayan Siyen, bu radyo haberini, merak, ilgi ve korku gibi karmakarışık duygular içinde dinledi. Artık radyodaki neşeli müziğin etkisinde değildi. So-

kak kapısının zili bir umutla titredi. Gelen ya o cani havagazı tahsildarıysa... Aynanın karşısına geçip acele makyajını tazelerken kapı üstüste çalınıyordu. Çekine çekine gitti, önce anahtar deliğinden baktı. Gelenin komşusu bayan Diha olduğunu görünce, biraz da hayâl kırıklığıyla kapıyı açtı:

— Aaa, sen miydin bayan Diha? Ben şey sanmıştım da...

Elinde bir gazeteyle giren bayan Diha çok telâşlıydı:

— Gördün mü başımıza gelenleri bayan Siyen?

— Ne oldu, ne var?

Elindeki gazeteyi uzattı:

— Baksana kardeş, canavarın resmini de basmışlar gazeteye... Yalnız başına yaşayan kadınların evine geliyormuş... -bir şeye imrenmiş gibi yutkundu -Ya bize gelirse? Ne yaparız kardeş?

Odaya girmişlerdi. Bayan Siyen gazeteyi alıp caninin resmine baktı:

— Yakışıklı adam da...

— Pek de genç...

— Yazık...

— Ne yapıyormuş kadınlara?

— Okumadın mı gazeteleri ah kardeş?...

— Okudum. Okumaz olur muyum hiç? Radyoda da günde kaç kere söylüyor...

— Evde başka kimse yoksa... ş'apıyormuş...

— Ya... Irzına geçiyormuş...

— Evet ama, sonra da boğuyormuş kardeş...

— Doğrusu inanmıyorum. Ne diye boğsun sanki...

— Boğmuş, boğmuş... Boğmasa, niçin polis arkasından koşup dursun?...

— Boğar elbet... O kadınlar da kimbilîr nasıl karşı koyuyorlar, adama neler yapıyorlardır.

— Eh, o zaman da boğmak zorunda kalır elbet... Ne yapsın zavallı?...

— Belki de ihbar edecekler diye korkuyordur.

— Vicdansızlık... Hiç ihbar edilir mi?

— Öyle korkuyorum ki kardeş, ya bizim eve de gelirse?

Bayan Diha, gizli özlemini yapmacık bir korkuyla örterek,

— Ben de çok korkuyorum, dedi, evde yalnız başıma oturamadım korkumdan, onun için sana geldim... Ya gelirse?

— Ne yaparız?

— En iyisi...

Birden durduğu için bayan Siyen merakla sordu:

— Evet? Söylesene! Niçin sustun? Sence en İyisi?

— En iyisi, hiç şe'etmemek...

— Yani?

— «Su içerken yılına bile dokunulmaz» demişler. Dokunmamalı...

— Evet... Ne yaparsa yapar artık...

— Canımdan iyi değil ya...

— Gelirse?

— Gelir belki de...

— Niçin gelmesin? Otursana bayan Diha...

Bayan Diha oturdu.

— Ne yapacağımızı düşünelim... Bir felâket bu...

— Felâket... Yumuşak davranmaktan başka çare yok, o zaman öldürmez?...

— Acaba niçin öldürüyormuş? Ne istiyormuş kadınlardan?...

— Ah, biz kadın milleti de yani, çok ters oluruz... -Gazeteyi alıp resme baktı- Boylu boslu da.

aslan gibi adam... Benim kocam, çok iri sayılmazdı, bana göre yani... Ama gayet sert bir generaldi; öyle bağırıp çağırmazdı, yalnız öksürürdü. Evden çıkıp bir öksürdü mü, kışladaki bütün askerler korkudan titrerdi. Öleli... Yirmi üç yıl oldu. Savaşta öldü.

— Vuruldu mu?

— Hayır... Savaş sırasında, sıcak bir gün, gölde yüzerken boğulmuş... Hâlâ, elbisesini saklarım... Bakın...

Dolaptan bir general elbisesiyle bir çift çizme çıkarıp gösterdi. Ceketin apoletlerini okşadı, düğmelerini öptü, başını ceketin göğsüne dayadı:

— Senden saklayacak değilim ya, yalnızlıktan bunaldığım geceler, koynuma alırım...

— Çizmelerini mi?

— Çizmelerini de, elbisesini de... Hayatımda, onun yerini hiçbir erkek alamadı...

— E yaşlandınız da...

— Ben yaşlı mı sayılırım?... Hiç de değil... Gönlüm taze... Beni kollarına alınca öyle bir sıkardı ki...

Kocasının kollarındaymış gibi haz içinde kaldı. Bayan Diha,

— Benim kocam öleli otuz yıl oldu, dedi. -içini çekti- anısı içimde taptaze duruyor... Hep onun anısına bağlı kaldım...

— Başka erkek?

— Hayır...

— E yaşlandınız da tabiî...

— Kim? Ben mi? Ben yaşlı mıyım? Erkekler arkamdan çok koştular... Hâlâ da arkamdalar...

— Benim de arkamda çok erkek dolaşıyor... Ama yüz vermiyorum.

— Özlemiyor musun bayan Diha?

— Özlenmez olur mu hiç? -Haz içinde gözlerini yumdu- Otuz yıl geçti, nasıldı, unuttum bile... Nasıldı?

— Ölenle ölünmez... Bütün bir yaşam boyunca anılarla yaşanmaz ki...

— Çok doğru bazı şoförler kadın yolcularını kaçırıyorlar diye lâf çıkardılar...

— Yalan...

— Nerdeee? Yalan... Şoförlerin günahını alıyorlar. Hiç de kaçırdıkları yok... Kaç gece yalnız başıma taksiye binip uzak yerlere gittim de yine bir şey yapmadılar...

— Ben de inanmadım da, denemek istedim... Evet, kaçırmıyorlar... Şoförlerimiz çok namuslu...

— O kadarı da fazla ama, olmaz ki...

Sokak kapısı çalındı. Zili duyunca ikisi birden telâşa kapıldılar. Odanın içinde o yana bu yana koşuştular. Bayan Siyen, çok saygın bir konuğu gelecekmiş gibi, odasının dağınıklığını toplamaya başladı. Bayan Diha da, bir telâş içinde aynanın önünde saçlarını topluyor, dudağını boyuyordu.

.Bir yandan zili çalmaktaydı.

Bayan Siyen umutla sordu:

— Acaba o mudur?

— Geldi mi dersin?

— Belki de... İkimizi birden görmesin ama... Çekinir...

— Ne var çekinecek? istersen ben dışarda dururum...

Bayan Siyen bir genç kız kırıtmasıyla,

— Aaa, istemem... Dünyada olmaz! dedi.

Bayan Diha korkuya kapılarak:

— Ya oysa?... Ya gelirse gerçekten?...

— Boğar mı dersin?

— Boğuyormuş...

— Ne yapalım?

— Açmıyalım kapıyı.

Bayan Siyen kısa bir süre ikircimle düşündükten sonra:

— Ayıp olur, dedi, açarız da... Sonra... -durdu- Sen evine gitsen artık...

— O girince içeri, ben görmeden çıkarım...

— Öyle korkuyorum ki...

— Korkulmaz mı?... Elim ayağım titriyor baksana...

— Heyecandan...

— Tabiî... Aç kapıyı artık, kimse yok diye gider sonra...

— Yüreğim çarpıyor...

— Eğer o ise, duvarı vur, ben duyarım... Sen duvarı vurunca, pencereyi açar, «İmdaaat!» diye bağırırım...

— Aman, sakın bağırma... Sonra boğmaya kalkar da...

— Ama benim nerden haberim olsun sonra? Sen duvarı vur ki ben de anlayayım onun olduğunu...

— Peki, peki... Ama ben duvarı vurur vurmaz hemen gelme, bekle birazcık...

— Olur. Ama ben görmeden sakın salıverme, lafa tutarsın...

— Belki de hiç gitmez... Ben kapıyı açayım...

İkisi birden odadan çıktılar. Bayan Diha mutfakta heyecanla beklerken, bayan Siyen anahtar deliğinden baktı, ama dışardaki adamı tanıyamadığı için, biraz korktu, ama daha çok ilgiyle seslendi:

— Kim o?

— Gazeteci...

Bayan Siyen, kapıyı açarken,

— Aman yüreğimi ağzıma getirdin... dedi. Gazeteciden bir gazete aldı.

İki kadın odaya girer girmez, gazetede, canavarla ilgili haber ve resme baktılar. Bayan Diha:

— Tıpkı kocam, dedi, o kadar benziyor ki... Kocamın gençliği...

Bayan Siyen:

— Ne tuhaf... Benim kocama da benziyor, tıpkı benim kocamın daha iriyarısı, sanki fotoğrafından agrandisman yapılmış...

— Ben artık gideyim bayan Siyen...

— Sen bilirsin...

— Gideyim, gideyim, belki bize gelir de sonra...

Bayan Siyen, korkuyla,

— Ya gelirse, ne yaparsın? diye sordu, duvara vur olmaz mı, hemen karakola telefon ederim...

— Gelir mi dersin?

— Bilinmez... Baksana, yalnız yaşayan kadınlarnı evine geliyormuş. Gelirse haber ver bana da...

— Çok korkuyorum.

— Ben de...

— Sen en iyisi sokak kapısının anahtarını ver bana, belki kapıyı açamazsın... Adam canavarmış, boğuverir bakarsın... Al, benim ikinci anahtarımı da... Bağırırsam, hemen koş...

— Olur kardeş...

Bayan Siyen, sokak kapısının ikinci anahtarını komşusuna verdi. Bayan Diha gidince, kocasının general elbisesiyle çizmelerini dolaba koyup yine süslenmeye, arada da odanın dağınıklığını toplamaya başladı. Kapı çalındı, korku ve umut içinde şaşırdı. Açsa mıydı kapıyı? Gerçekten korkuyordu da... Ama, yumuşak davrandıktan, her isteğini yaptıktan son-

ra, ne diye öldürsün onu... Kapıyı açmadan sordu:

— Kimsiniz?

— Havagazı memuru...

Mızmız, nezleli, yorgun bir sesti. Bir elini yüreğinin üstüne bastırarak kapıyı açtı. Ama bu da ne? Altmışını aşmış bir insan karikatürü... Sakalları uzamış, gözlük camının biri kırık, kolunda eski bir çanta, üstbaş dökülüyor. Ne büyük bir hayâl kırıklığı...

— Havagazı saatinize, ocağınıza bakacağım bayan...

— Siz misiniz?

— Evet... Benim. Neye şaştınız öyle?

— Bilmem... Birden şey oldum da...

Bir iki adım geri çekilip korkuyla baktı, titriyordu. Birden saldırabilirdi, ordan eline geçen şemsiyeyi aldı. Sesi titreyerek:

— Buyrun... dedi.

Havagazı memuru, mutfağa giriyorum sanısıyla, kadının açtığı kapıdan bir odaya girince şaşırdı. Yöresinde havagazı saati yada ocağı aradı.

Bayan Siyen çekine çekine sordu:

— Gerçekten siz o musunuz?

— Kim?

— Havagazı memuru.

Adam kendi üstüne başına bakarak:

— Evet, bişey mi var?... Benim elbette... dedi.

— Yaaa!... Demek sizsiniz... Ben sizi uzunboylu sanmıştım da...

— Niçin? Havagazı memuru olmak için boy uzunluğu gerekmiyor.

— Sonra da daha genç sanıyordum...

— Haa, bakın o doğru... Genç olmak gerekir bu iş için.

— Tabiî...

— Güçlü kuvvetli olmak gerekir...

Bayan Siyen umut ve sevinçle,

— Elbette... dedi.

— Bütün bir gün boyunca sokaklarda dolaşmak, merdivenleri çıkmak, evleri dolaşmak... Kolay değil. Ben aslında eski bir havagazı memuruyum. Üç yıl önce emekli oldum. Sonra, ücretli olarak aynı işi yapmaya başladım.

— Aynı işi mi?

— Evet.

— Yani çoktan beri mi cinayet...

— Efendim? Ne dediniz?

— Çoktan beri mi? dedim.

— Çoktan beri... Tecrübem var...

— Oturun rica ederim, neden ayakta duruyor sunuz?

— Teşekkür ederim... Daha çok yerler dolaşacağım... Nerde havagazı ocağınız? Bakıp hemen gideyim...

Bayan Siyen on sekiz yaşında oynak bir kız gibi cilvelenerek,

— Aaa, olur mu hiç, dedi, biraz oturun, dinlenin...

— Gerçekten de çok yoruldum... Biraz soluk alayım...

Adam, gerçekten havagazı memuruydu. Oturdu:

— Mutfağınız nerde?

— Burası daha rahat değil mi?

— Rahat... Çok iyi...

— Arkanıza bir yastık koyayım...

— Teşekkür ederim...

Havagazı memuru, her kımıldadıkça, ah, of, sesleri çıkararak inliyordu.

— Neyiniz var?

— Siyatik... Kaç yıldır hep çekerim, ayaklarım sızlıyor yine...

Adam, sık sık öksürüyordu. Ayağa kalktı:

— Göreyim havagazı saatinizi de gideyim artık...

— Aaa, ne aceleniz?... Daha... Yani... Oturun, oturun... Bakın, öksürüyorsunuz... Size öksürük şurubu vereyim...

Bayan Siyen, koştu, öksürük şurubu getirdi. Şurubu adama uzattı, adam şişeyi almak için elini uzatınca, birden boynunu sıkacakmış gibi geldi ona, müthiş bir çığlık attı, duvara dayandı, eliyle göğsünü bastırdı. Adam şaşırmış korkmuştu:

— Ne oldu? Neden öyle...

— Hiç... Hiç... Yok bişey... Birden şey ettim de...

Adam, şuruptan içti:

— Çek iyisiniz bayan, teşekkür ederim... dedi.

— Bişey değil...

— Ben gideyim artık... Saati, ocağı göreyim de...

— Ama... Daha... Hava da çok şey... Yağmurlu, dinsin de yağmur...

— Yoo, hava çok güzel... Yağmur yok, güneşli...

— Öyle mi? Ben yağmurlu sandım da... Ama sizi bırakamam, böyle öksürürken... Durun, durun, size bir ıhlamur...

— Geç kalırım...

— Durun bakayım... Aaa!... Ayakkabınız da delinmiş... Su alıyordur... Yazık...

— Evet. Çoktan eskidi.

— Size bir çizme vereyim; karda yağmurda giyersiniz sıcacık...

— Bütün kadınlar sizin gibi iyi yürekli olsa...

— O zaman onları boğ...

Sözünü yarıda kesti. Dolaptan kocası generalin çizmesini çıkarıp verdi.

Memur önce ayağındakileri çıkardı, sonra çizmenin tekini giydi.

— Sıkıyor mu?

— Hayır. Bol... Ama sert...

— Giydikçe yumuşar...

— Sağolun... Ben baksam da havagazı saatine...

— Kahvaltı, kahvaltı... En iyisi kahvaltı... Ben de kahvaltı etmemiştim. Hazır mutfakta... Şimdi getiririm...

Bir koşu mutfağa gidip tepsi içinde iki kişilik kahvaltı getirdi:

— Buyrun...

Karşılıklı masaya geçtiler ki, dışardan bayan Diha'nın telâşlı sesi duyuldu:

— Bayan Siyen... Bayan Siyen... Ne oldu? Ne var?

Bayan Siyen, inmeli ayağını sürüyerek oda kapısını acele sürmeledikten sonra adama fısıldadı:

— Çabuk... Çabuk, şuraya geçin... Saklanın çabuk...

Bir yandan da adamı, divanın altına itiyordu.

— Ama niçin? Neden bayan?... Rica ederim...

— Şıiışt... Size söylemeyi unuttum, ben yalnız başıma yaşayan bir kadınım. Sizi burda görürlerse...

Çok dedikoducu bir kadındır da... Girin, girin çabuk altına girin...

Bayan Diha, açılmayınca kapıyı vurmaya, ses gelmeyince de bağırmaya başladı:

— Bayan Siyen!... Siyeeen!... Ne oldu Allahaşkınıza?... Ses versenize canım... Yoksa... Şey mi oldu? Geldi mi? İçerde mi? Ne yaptı size? Boğdu mu? Nasıl boğdu, anlatsanıza kuzum...

Havagazı memurunu, bir çuval gibi divanın altına tıktıktan sonra:

— Bişey yok bayan Diha, açıyorum... Şimdi... diye seslendi.

Adamın çizmeli ayağı, divanın altından dışarı çıktığı için, görünüyordu.

Bayan Siyen kapıyı açınca birden içeri dalan bayan Diha, hem kimse var mı içerde, diye her yana bakıp kolaçan ediyor, hem de coşkuyla konuşuyordu:

— Ay, yüreğim ağzıma geldi... Burdan bir çığlık duyunca, tamam, geldi herif, zavallı Siyenciğim'i boğuyor, dedim. Kendikendime... İyi ki, sokak kapısının anahtarını almışım senden... Nasıl koştum, bilemezsin... Hele bir de odanın kapısını kilitli bulunca...

— Şey ş'apıyordum da... ondan kilitledim kapıyı...

— N'apıyordun?

— Ben mi? Hiç... Çamaşır değiştiriyordum da... Belki birden... hani...

Telefon çaldı. Bayan Siyen telefonu açtı:

— Allo... Evet... Sen misin oğlum?... — Eliyle telefon alıcısını kapayıp bayan Diha'ya — Oğlum telefon ediyor... — Telefonda — İyiyim... Teşekkür ederim oğlum... Sen nasılsın? Kim? Havagazı

memuru mu? Evet... Geldi... Burda... — Birden pot kırdığını anlayıp lâfı değiştirmeye çalıştı — Yani burda dediğim, bu kentteymiş... Eevet... Ne diye canım? Öyle ya, boğuyormuş... Cani...

Havagazı memurunun geldiğinden iyice işkillenen bayan Diha, bayan Siyen telefonda konuşurken, odada aranıp duruyordu. Birden, divanın altından çıkmış çizmeyi gördü. Ama bayan Siyen de telefonda konuşurken onu kolladığı için, Diha'nın divan altındaki çizmeye baktığını gördü. Telefon telinin müsaade ettiği kadar geriye gidip, divanın önüne geçti, ayakkabıları bedeniyle örtmeye çalıştı.

— Evet... Yok... Ne diye benim evime gelsin havagazı memuru canım... Peki, peki, sürgülerim... Sokak kapısının mı? Var, hem demir kolu var, hem de zinciri... Merak etme... Radyo mu? Şimdi mi veriyor? Peki, açarım radyoyu...

Telefonda konuşurken, bir yandan da çizmeyi görmemesi için bayan Diha'nın önünde o yana, bu yana gidip geliyordu.

— Teşekkür ederim... Gülegüle oğlum...

Telefonu kapadıktan sonra:

— Radyoda yine haber varmış, dedi, radyoyu açtı. Bu sırada spiker, valinin bildirisini okuyordu:

«Valiliğin bildirisi: Sayın halkımıza! İki haftadan beri kentimizde üstüste cinayetler işleyen, yalnız kadın kaatilinin henüz izi tesbit edilememiştir. Şu dakikaya kadar dokuzuncu cinayetini işlemiş olan kadın canavarı, kendisine havagazı memuru süsü vererek, havagazı saati ve ocaklarını kontrol etmek bahanesiyle evlere girmekte ve girdiği evlerde yalnız kadın bulursa, tasallut ettikten sonra boğmaktadır.»

Bildirinin burasında, divanın altındaki havagazı

memuru, durumu öğrenmiş olduğu için büyük bir korkuya kapılıp, başını divanın altından çıkarmış, nasıl kaçacağını düşünüyordu. Birden fırlasa, belki kaçabilirdi, ama tek ayağı yalınayak, öbürü çizmeli olunca nasıl kaçabilirdi?

Yoksul bir adam olan havagazı memurunun evinde radyo olmadığı, gazete de okumadığı için, kendisine havagazı memuru süsü veren kadın canavarı olayından hiç haberi yoktu, orda bunu ilk öğreniyordu.

Bayan Siyen, havagazı memurunun başını divanın altından çıkardığını gördüğü için, bir yandan bayan Diha'nın önünde o yana, bu yana gidip geliyor, bir yandan da ayağıyla havagazı memurunun kafasını divanın altına itip duruyordu.

Radyodaki bildiri devam ediyordu:

«Kadınların bugünlerde evlerinde yalnız kalmamaları, sokak kapılarının kol ve sürgü demirlerinin, varsa zincirlerin vurulmasını...»

Bayan Siyen radyoyu kapattı.

Bayan Diha, anlamlı anlamlı:

— Divanın altında çizme görüyorum... dedi.

— Evet, rahmetli kocamın çizmesi... General çizmeleri...

— Demek gelmedi havagazı memuru?...

— Hayır, gelmedi... Ya sana?

— Bana da... Durmadan kadın boğuyor, baksana radyoya, neler dedi?

— Bayan Diha, sen de bir kadın olarak çok iyi bilirsin ki, bu dünyada boğulması gereken pek çok kadın vardır... Öyle değil mi?

— Orası öyle... Kadından kadına fark var... Dünyada kadınlar iki türlüdür: Boğulacak kadın var, boğulmayacak kadın var...

— Değil mi ya... Sen galiba işini bıraktın da geldin... İstersen git, işini bitir, ben de ortalığı temizleyip sana gelirim...

— Peki... Ama bak, unutma sakın... Gelirse, duvarı vuracaksın, ben tetikteyim hemen koşarım...

— Olur, olur...

Hani nerdeyse bayan Diha'yı kapıya itti, sokak kapısından çıktıktan sonra odaya dönüp, divanın altına eğildi:

— Çık, hadi çık çabuk...

Havagazı memurunu çeke çeke divanın altından çıkarırken, memurun pantolonu kalçalarına kadar sıyrıldı. Adam kalkıp toparlandı. Korkuyla:

— Ben gidiyorum, ben gidiyorum bayan... dedi. Çizmeleri çıkarmaya çalıştı, zorlandı ama çıkaramadı.

— Neden gidiyorsunuz? Daha kahvaltı bile etmedik ki...

— Nasıl kalayım bayan? Demin radyoyu duydum... Diyor ki...

— İlk mi duydunuz bunu?

Öksürüyor ve siyatik ağrılarından inliyordu.

— Sizi bu halde dünyada bırakamam... Bu soğukta... Nasıl olur?...

— Soğuk değil ki... Hava çok sıcak...

— Yo, yoo... Soğuk, soğuk...

Dolaptan kocasının general elbisesini çıkardı. Memurun karşı koymalarına aldırmadan, adamın ceketini sıyırıp çıkardı, general ceketini giydirdi.

— Giyinin, giyinin... Sıcak tutar... Bu, eski üniforma olduğu için, sizin giymeniz yasak değil, dışarda da giyebilirsiniz... İsterseniz, üstüne bir de sivil palto veririm...

Sıskacık havagazı memuru, general ceketinin içinde kaybolmuş gibiydi.

Bayan Siyen, kalın kırmızı zırhlı general pantolonunu da uzattı:

— Hadi, hadi... Bunu da giyin! Çekinmeyin...

Kalçasına kadar sıyrılmış pantolonunu çekiştiriyordu. Memur:

— Durun, durun... Bırakın, ben giyerim... diye elinden kurtuldu.

— Çekinmeyin canım... Giyin... Bacaklarınızı sıcacık tutar...

Bayan Siyen ona arkasını döndü. Memur, general pantolonunu giyerken, çaktırmadan yan gözle ona arada bir bakıyordu. Memur, general elbisesi içinde bir cüce gibi kalmıştı.

Bayan Siyen:

— Aaman Yârabbi, tastamam size göre, dedi, ısmarlama olsa böyle oturmaz, öyle de yakıştı ki...

— Sahi yakıştı mı?

— Hem de çok. Tıpkı kocam, tıpkı... Hadi, şimdi kahvaltı edelim.

Adam inleyerek oturdu.

— Durun, size bir siyatik şurubu getireyim... Benim de siyatiklerim var, karşılıklı içeriz...

Siyatik ilâcı diye, şarap getirmeye gitti. Havagazı memuru yalnız kalınca, aynada, döne döne kendini seyretti. Bayan Siyen, bir şişe şarap ve iki bardakla geldi. Bardaklara şarabı doldurdu:

— İçelim... Çok iyi gelir.

— Öksürüğe mi?

— Hem öksürüğe, hem siyatiğe... Hem şeye iyidir...

İçtiler. Memur, bardağındaki şarabı bitirmemişti.

— Ama sonuna kadar içeceksiniz, yoksa etkisi olmaz...

Memur şarabı bitirince, bayan Siyen bardağı yeniden doldurdu.

— Çizmeleri de giysem mi?...

— Tabiî... Onlar da sizin...

Bayan Siyen'in de yardımıyla zorlaya zorlaya ikinci çizmeyi de giyerken, boyuna öksürüyor, inliyordu. Bayan Siyen bardağını kaldırdı:

— İçelim... Dibine kadar ...

İkinci bardak şarabı da içtiler.

— Biraz başım dönüyor...

— Çok iyi... Demek ilâç iyi geldi...

— Bu elbise kimin affedersiniz?

— Kocamın...

— Evli misiniz?

Bayan Siyen içini çekti:

— Evliydim... Kocam öldü... Yirmi üç yıl oldu. O zamandan beri hep yalnızım... Şimdi sizi, sanki kocam... Karşımdaymış gibi görüyorum, o kadar benziyorsunuz ki... Siz aslında general olmalıymışsınız...

Havagazı memuru sarhoş olmuş, böbürleniyordu:

— Olabilirdim... Bende, doğuştan generallik vardır... Farkettiyseniz, yürüyüşümden bile belli olur.

— Evet... Askerlikte rütbeniz neydi?

— Askerlik yaptırmadılar ki... Hep kıskançlıktan... Beni çürüğe ayırdılar...

— Evli misiniz?

Sıkıntıyla içini çeken memur:

— Evet... dedi. Berbat bir karım var, ama na-

sıl... Kıskanç... Benim neyimi kıskanır bilmem ki... Kıskanılacak neyim kalmış?...

— Öyle söylemeyin... Kendinize iftira ediyorsunuz... — bardaktan doldurdu — içelim..

— İçelim...

Şarap bardaklarını tokuşturup dibine kadar içtiler. İkisi de iyice sarhoş olmuştu.

— Kimbilir, gittiğiniz evlerde ne kadınlar... — durdu. — Ne, kadınlar görmüşsünüzdür?...

— Kadınlar mı, bakmam bile...

Bayan Siyen, cilvelenerek kahkahalar atıp memura sokuldu:

— Siz insanı öldürürsünüz... Kimbilir kaç kadın öldürdünüz şimdiye kadar? dedi. Vallahi öldürürsünüz...

İkisi de kahkahalarla gülüyordu. Havagazı memuru, gülerken öksürmeye başladı boğulurcasına...

— Sırtım... Sırtım ağrıyor...

— Sırtınız mı ağrıyor? Hep soğuktan işte... Hemen size vantuz çekeyim... Şimdi... Generale de vantuz çekerdim...

Havagazı memurunun elinden tutup kaldırdı. Sallanıyorlardı. Bir ara dans eder gibi dolandılar, sonra divana oturttu.

— Siz soyunun, ben vantuzu getireyim...

— Soyunayım mı?

— Tabiî soyunmadan olmaz ki... Çıkarın çıkarın...

Adam kikirdeyerek,

— Aman... Gıdıklanıyorum... Yapmayın... Ben Çok gıdıklanırım... dedi.

Havagazı memurunun ceketini, gömleğini çıkarıp onu divana yüzükoyun yatırmıştı ki dışarıdan a-

yak sesleri duyunca, birden adamın üzerine örtüyü örtüp;

— Sakın kıpırdamayın, yine o geliyor.. dedi

Kapı açıldı. İçeri giren bayan Dıha,

— Geldi mi? diye sordu.

— Gelen giden yok...

— Kahkahalar duydum da...

— Hiç kendi kendime gülüyordum.. Eski günler aklıma geldi de...

— Ama erkek sesi işittim...

— Erkek mi? Yok canım... Sana öyle gelmiş...

Örtünün altında yatan havagazı memuru kendini tutamayıp öksürünce, bayan Siyen onun öksürüğü duyulmasın diye, yüksek sesle gülmeye öksürmeye başladı.

Bayan Diha, masadaki Şarabı görünce:

— Ne o şarap mı içiyordun? dedi.

— Evet...

— Ama iki bardak var... Sabahleyin de iki kişilik kahvaltı hazırlamıştın...İki bardakla mı şarap içiyorsun?

— Evet... Yalnızlığın ne olduğunu bilirsin bayan Diha... —Söylediklerini oynar gibi yapıyordu— Bir buraya oturup bardağı şerefe kaldırıyorum, sonra bir buyana geçip bardağımı, kendi bardağımla tokuşturuyorum.

— Hım...

Bayan Diha, divana oturacaktı ki, bayan Siyen çığlık attı:

— Oraya değil... Oturma!... Dur!...

Ama bayan Diha, havagazı memurunun üstüne oturmuş, adam ağırlıktan kurtulmak için korkuyla altından sıçrayınca, bayan Diha da korkmuştu. Üstü çıplak olan memur bir duvara, bayan Diha karşı duvara çekilmişlerdi.

Bayan Diha korkuyla bağırdı:

— Aman Allahım, ne görüyorum... Bu kim?

Bayan Siyen:

— General... dedi.

Bayan Diha memura sordu:

— Siz kimsiniz?

— Havagazı memuru...

— Yaa... Demek o... Demek geldiniz... —Bayan Siyen'e — Hani generaldi?

— Yine general... Havagazı generali... İşte üniforması bile var... Yürüsün, gör bakalım, general mi, değil mi?

Havagazı memuru, çıplak teninin üstüne general ceketini giydi.

Bayan Diha, eline gazeteyi alıp, koltuğa oturdu. Bir gazetedeki resime, bir memura bakıyordu:

— Çok benziyorsunuz.

— Kime?

— Havagazı memuruna...

— Tabîî bayan... Beni kim görse, hemen anlar havagazı memuru olduğumu. Kırk yıllık havagazı memuruyum. Cumhurbaşkanına benzeyecek değilim ya... Kendimden başka kime benzeyebilirim?

Bayan Diha birden fırladı:

— Haber vereceğim... dedi.

Bayan Siyen, önüne geçip yalvardı:

— Yapma bayan Diha... Kötülükten ne çıkar? Biz yumuşak davranalım, ne isterse yapalım, diye söz vermemiş miydik?...

— Ama sen beni çağıracaktın...

— Şimdi birlikteyiz ya...

— Ya boğarsa? Korkmuyor musun?

— Boğarsa boğsun... Nasıl olsa ölecek değil miyiz? Ha öyle ölmüşüz; ha böyle...

— Evet... Böylesi daha iyi... Boğsun boğarsa...

Oturdu bayan Siyen üç bardağa şarap doldurdu. Verdi onlara:

— Şerefe!

Bardakları tokuşturup içtiler. Bayan Diha, bayan Siyen'e fısıldadı:

— Yoksa seni boğuyor muydu?

— Yoo... Suçlayamam.

— Ne yapıyordunuz burada, soyunmuştunuz?

— Ben mi? Şey... Sırtım ağrıyor da... Eksik olmasın bayan, sırtıma vantuz çekecekti...

Bayan Diha neşeli bir havaya bürünmüştü:

— Çektiniz mi?

Bayan Siyen:

— Daha başlamamıştık...

— Aaa, çok iyi... Ben çok iyi bilirim vantuz çekmesini... Nerde vantuz?

— İşte...

— Tentürdüyotla pamuk biraz...

— Burda...

Bayan Diha, havagazı memurunu koltuk altlarından tuttu:

— Yatın, yatın hadi...

Bayan Siyen de memuru soyuyordu. Memur, çok gıdıklandığı için kahkahalarla gülüyor ve zorla konuşarak bağırıyordu:

— Yapmayın... Bırakın...

Kadınlar da neşeli kahkahalarla gülüyorlardı. ceketini çıkardılar memurun, şimdi de çizmelerini, pantolonunu çekiyorlardı...

— Durun ne olur... Ay bayılacağım... Yapmayın... Peki, ben çıkarayım...

Bayan Diha gidip bardakları doldurdu yeniden. Havagazı memuru güle güle şarabı içerken püskürdü. Kadınlar kahkaha içindeydi. İkisi de nazlanıyor, cilveleniyor, kırıtıyorlardı:

— Hadi artık ama... Hadi boğsana...

— Boğ beni...

— Hadi öldürsene...

— Yalancı...

— Yalancı...

Havagazı memuru kahkahalardan zorlukla konuşarak,

— Peki peki, dedi, şimdi katılacağım...

Vantuz şişeleri yerlere düştü kırıldı. Bu kahkahalar çok hoşlarına gittiği için kadınlar memuru düpedüz gıdıklamaya başlamışlardı:

— Hadi boğ artık...

— İkimizi de boğabilir misin?...

— Öldürsene... Ne duruyorsun?... Hadi ama...

Havagazı memuru kahkahalarla gülerken, kadınlar da yere yuvarlandılar gülmekten... Belden yukarısı çıplak, bacağında yalnız don kalan havagazı memuru kahkahalarla gülerek katılıp kalmış, tostoparlak büzülmüş, artık sesi çıkmıyordu. İki kadın yerden kalktı. Bayan Diha, nazlı nazlı, havagazı memuruna sokuldu, gıdıklamak için iki eliyle adamın boynunu tutup,

— Hadi ama, öldürsene şekerim... dedi.

Bayan Siyen de cilveleniyordu:

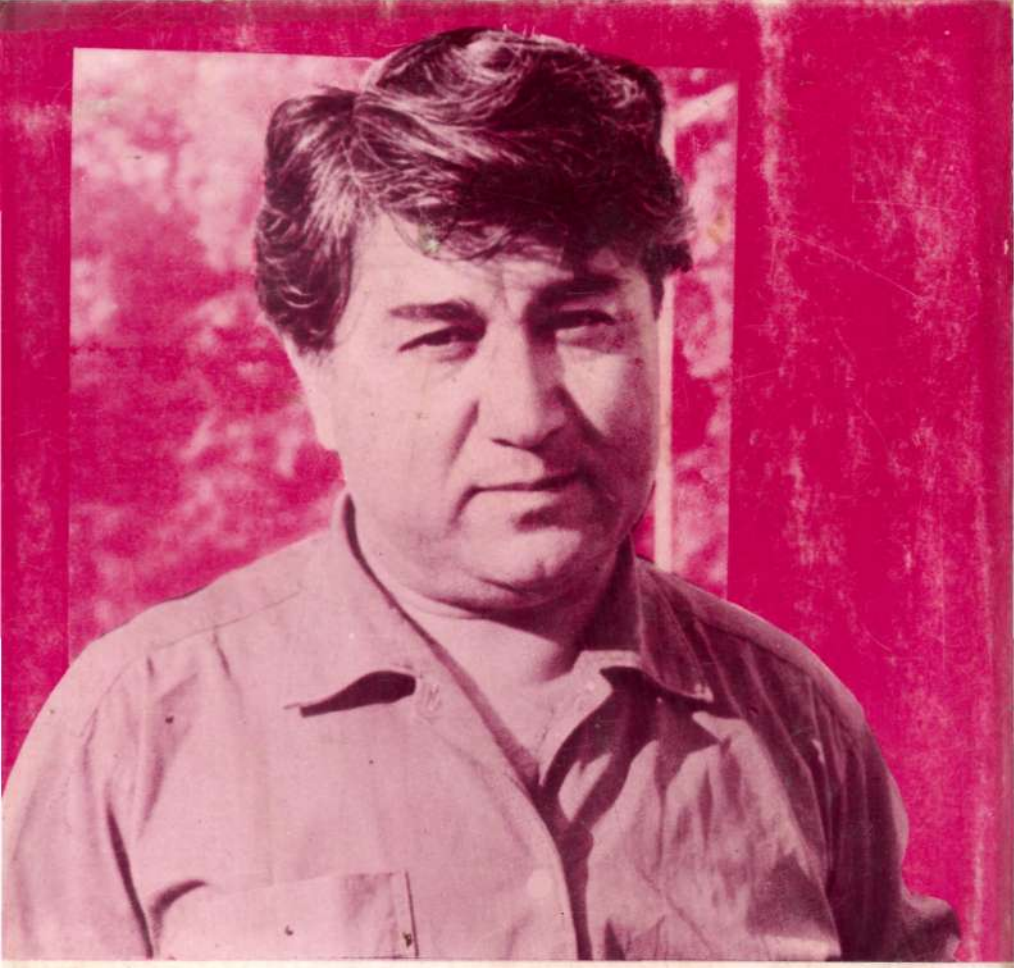
— Ne zaman boğacaksın?... Hadisene şekerim, boğ artık...

Memuru gıdıklıyorlardı. Havagazı memuru, bir kalıp gibi divandan yere düştü. İki kadın birden susup kaldı. İkisi birden adamın üstüne eğildi, sonra birbirine bakıp ikisi birden:

— Ölmüş... dediler.

IÇINDEKILER

Beş Kollu Avize 7
Ooooo! 21
Çok Gülünçlü Bir Hikâye 25
Alırsınız Cenneti 33
Koşan Kazanıyor 49
Halis Skoç Kumaşı 59
Biz Adam Olmayız 67
Hayatta Ben Daima 75
Sihirbaz Maliyeciler 81
Sıcak Su Musluğu 88
Hârika Çocuk 94
Yerini Bulanlar 98
İstanbuldan Bir Kız Kaçtı 109
Paşadan Sonra Ne Olacak? 117
Bir Sarhoş Meyhanenin Aynasını Kırdı ... 126
Vaaay Üstadım Efendim 136
Milletin Parasına Yazık 142
İnsanın Sosyalist Olacağı Geliyor 148
Bütün Şık Erkekler Bizden Giyinir 159
Rüzgârı Yeter! 166
Derin Saygılarımı Sunarım 174
Usta Paydosss! 183
Ahenk Apartmanının Kapıcısı Ne Yapsın? 192
Hadi Öldürsene Cicim 230

Cem Yayınevi, Aziz Nesin'-in birçoğu ilk kez bu kitapta toplanmış hikâyelerinin bulunduğu «Biz Adam Olmayız»ın yeni basımını kıvançla sunar.

KARACA OFSET BASIMEVİ TEL.: 27 53 45

12,5 Lira